

Ateliér Dobrucká, s.r.o.

Kontakt: Dolnohorská 102, 949 01 Nitra
Telefón: 037/6511 209, 0905505665
e-mail: adobrucka@gmail.com
IČO: 36 730 688 DIČ: 2022313634

KRAJINNÝ POTENCIÁL V KONTEXTE STRATEGICKÉHO ROZVOJA ÚZEMIA OBCE KOPČANY

Jún 2008

Spracované pre potreby projektu Slovensko – Rakúska platforma na rekonštrukciu žrebčiny v Kopčanoch, č. zmluvy 141-13-036, ktorý je realizovaný v rámci programu **INTERREG IIIA Slovenská republika – Rakúsko**.
Objednávateľ: Regionálna rozvojová agentúra Skalica

OBSAH:

Východiskové podklady:.....	3
1. Zameranie štúdie:.....	4
2. Zdôvodnenie vypracovania štúdie:	4
2.1. Krajina ako báza:.....	4
2.2. Európsky dohovor o krajine (EDoK)	5
2.3. Súčasné svetové trendy v tvorbe krajiny a pri rozvoji územia:.....	5
2.4. Princípiálne zmeny v prístupe k tvorbe krajiny a v procese plánovania rozvoja:.....	7
3. Legislatívny rámec pre tvorbu a plánovanie krajiny na princípe trvalej udržateľnosti:	9
4. Okruh a dosah štúdie	10
4.1. Širšie vzťahy.....	10
4.2. Závery relevantných dokumentácií vo vzťahu k obci Kopčany.....	11
4.3. Predpokladaný dosah diela:.....	13
5. Charakteristika záujmového územia z hľadiska krajinných faktorov a životného prostredia	15
5.1. Abiotické faktory:	15
5.2. Biotické faktory	17
5.3. Reálna vegetácia v sídelnej krajine	21
5.4. Pozitívne i negatívne faktory krajiny a obce	22
5.5. Stresové javy a zdroje.....	24
5.5. Ďalšie problémy životného prostredia:	27
6. Charakteristika územia z hľadiska identity a génia loci	29
7. Ľudský potenciál:	42
8. SWOT-analýza	44
9. Návrhová časť:	46
9.1. – Návrh na opatrenia v rámci katastrálneho územia obce:.....	46
9.2. – Návrh na opatrenia v rámci zastavaného územia obce:	51
9.3. – Návrh na riešenie vlastného areálu žrebčína s okolím:	55
– Variant 1: žrebčín pre kone i pre ľudí	55
– Variant 2: žrebčín pre kone	58
– Variant 3: cisársko-kráľovský žrebčín pre VIP-hostí.....	59
– Druhovú zloženie výsadiieb:	61
9.4. Vybavenosť žrebčína a príľahlého priestoru:	62
9.5. Návrh na iné opatrenia a vybavenosť:.....	65
10. Zhrnutie:	66
11. Náklady:	69

Úloha: **Krajinný potenciál v kontexte strategického rozvoja územia obce Kopčany**

Objednávateľ: Regionálna rozvojová agentúra Skalica
Adresa: Koreszkova 1, 90901 Skalica
Zástupca investora: Ing. Dagmar Michalíčková, riaditeľka RRA

Zhotoviteľ: Ateliér Dobrucká, s.r.o.
Adresa: Dolnohorská 102, 949 01 Nitra

Hlavný riešiteľ: Ing. Anna Dobrucká, autorizovaný krajinný architekt – tvorba krajiny
Spolupráca: Ing.arch. Pavol Škorvánek, 3+ s.r.o. Bratislava
Mgr. Konečný, Štátny archív Skalica
Ing. Eva Vyrostecková, Ateliér Dobrucká, s.r.o.
Lucia Brunclíková, študentka SPU v Nitre

Konzultanti: Stanislav Matulík – jazdecký klub
Ing. arch. Michal Hučko, Team3, Bratislava
Ing.arch. Jana Gregorová, PhD, STU v Bratislave, člen expertného tímu pre Archeopark Mikulčice-Kopčany
Ing.Dušan Dubecký, starosta obce Kopčany
Mgr. Lucia Dobrucká, Fakulta manažmentu UK v Bratislave

Východiskové podklady:

1. Základná mapa SR, kladový list 34-24-19, M=1:10 000
2. Katastrálna mapa obce
3. Ortofotomapa záujmového územia
4. Urbanisticko-architektonická štúdia Archeopark Mikulčice-Kopčany (Gregorová, 2006)
5. Územný plán obce Kopčany (Ing.arch. Múranica, 2004)
6. Štúdia „Revitalizácia barokového objektu žrebčín – Kopčany“ (Ing.arch.M.Hučko, Team3, 2005)
7. Štúdia „Revitalizácia barokového objektu žrebčín – Kopčany“ (Ing.arch.M.Hučko, Team3, január 2008)
8. Revitalizácia cisárskeho barokového objektu – žrebčín Kopčany, PDSP (Ing.arch.M.Hučko, Team3,december 2007)
9. Geodetické zameranie časti záujmového územia (cca 6 ha)
10. Povodie rieky Moravy v dotyku s trnavským samosprávnym krajom (RRA Skalica, 2008)
11. Terénny prieskum zhotoviteľa – zistenie súčasného stavu vegetačných prvkov
12. Požiadavky zástupcu investora RRA Skalica
13. Publikácia o obci, internetové stránky obce ai.

1. Zameranie štúdie:

Štúdia v konečnej etape predstavuje *ideový návrh na riešenie bezprostredného okolia žrebčína*. Zároveň je však snahou autorov poukázať trendy a princípy pri plánovaní tvorby či využitia krajiny, ktoré predstavujú určitý filozofický kontext v prístupoch ku krajine. Tiež je snahou upozorniť na legislatívny rámec, na širšie súvislosti a vplyvy pri riešení územia. V prípade obce Kopčany je však potrebné prioritne zachovať a vyzdvihnúť kultúrno-historický potenciál krajiny s väzbou na Holíč, poukázať na pozitívne a negatívne prvky prírodného prostredia a urbánnej zelene a naznačiť možné riešenia využitia a úpravy krajiny.

2. Zdôvodnenie vypracovania štúdie:

2.1. Krajina ako báza:

Krajinu je možné pokladať za platformu, v ktorej sa odohrávajú všetky viac či menej významné aktivity človeka, napr.: ekonomické aktivity zabezpečujúce prežitie človeka, rekreačné aktivity zabezpečujúce regeneráciu pracovnej sily, náučné aktivity zabezpečujúce neustály rozvoj spoločnosti apod. Z uvedeného dôvodu je potrebné krajinu chrániť, šetrne v nej hospodáriť a využívať v primeranej miere. Rekreaujúci sa človek však hľadá v krajine i zdroj novej sily, zdroj zdravia, zdroj zážitkov apod. Človek rekreaujúci sa a naberajúci novú životnú silu využíva krajinu rekreačný pobyt. Rekreačné pobyty majú rôzne formy, rôzne prejavy, využívajú rôzne zdroje. K aktuálnym trendom rozvoja rekreácie patrí vznikanie a presadzovanie nových atraktívnych foriem turizmu a rekreácie, jedným z takýchto foriem je i agroturistika, či vidiecka turistika alebo zelená turistika. Všetko sú to pobyty v krajine. Tento druh turizmu využívajú zväčša ľudia, ktorí majú potrebu opustiť mesto aspoň počas dovolenky, rekreácie, alebo jednoducho sú to tzv. „prírodní ľudia“, teda tí, ktorí žijú intenzívne v prírode a s prírodou. Turistika na koni patrí k takýmto alternatívnym formám turizmu. Rekreačné jazdectvo hlavne v krajinách strednej Európy získava nových priaznivcov, pretože sa jedná o zážitkový turizmus. Táto forma turizmu našla už svoje miesto v okolitých krajinách (Rakúsko, Česká republika), kde už boli dané do prevádzky kilometre jazdeckých ciest, turisti už majú k dispozícii turistické mapy, na ktorých sú tieto jazdecké cesty i odpočívadlá vyznačené. Jazdectvo sa tak stáva novým a významným impulzom pre udržateľný rozvoj turizmu, resp. cestovného ruchu s určitým ekonomickým prínosom pre prevádzkovateľa stajní, či miest oddychu. Jazdectvo dokáže na seba naviazať množstvo rôznych aktivít najmä v oblasti služieb cestovného ruchu, prispieva k prevencii „depopulácie“ vidieka a mení portfólio pracovných miest, čo má tiež vplyv na udržanie zamestnanosti vo vidieckych sídlach. Dôležitým faktom je tiež jej ekologickosť a životné prostredie nedevasťujúci charakter. Skutočnosť, že na Slovensku zatiaľ takáto forma turistiky nie je rozvinutá, môže výrazne pridať na atraktivitu prvej slovenskej jazdeckej ceste z Bratislavy do Skalice so zastávkou v Kopčanoch. Kopčianský žrebčín však zároveň a stáva i miestom oddychu a pobytu, čiže je tu možné uplatniť i pobytovú turistiku či pobytový cestovný ruch pre priaznivcov koní a koničkárov. Krajina sa tak stáva teda miestom, resp. bazou pobytovej rekreácie a turizmu, a to priamo v Kopčanoch.

2.2. Európsky dohovor o krajine (EDoK)

Existuje celý rad definícií a vnímania krajiny, a to v závislosti od profesie, ktorá sa o krajine vyjadruje. Tak „krajina“ môže byť vnímaná ako topografický celok, ako geografický celok, ako súbor ekosystémov, ako územie ľudí so spoločnými demografickými znakmi, ako územie s rovnakým politickým či kultúrnym vývojom, apod. Zásadnú zmenu v definovaní krajiny priniesol **Európsky dohovor o krajine (ďalej len EDoK)**, ktorý na Slovensku vstúpil do platnosti 1.12.2005 a bol uverejnený v Zbierke zákonov. V tomto dokumente je nasledovná definícia: **krajina – znamená priestor, ako ho chápu ľudia, ktorého charakter je výsledkom činnosti a vzájomnej súčinnosti prírodných alebo ľudských faktorov.** Je tu teda snaha vnímať krajinu komplexne, teda ako priestor, v ktorom žijeme, pracujeme, oddychujeme, ktorý si prispôsobujeme, z ktorého čerpáme všetky svoje zdroje na existenciu a ktorý podlieha prírodným vplyvom. Prijatím EDoK sa Slovensko zaviazalo k jeho implementácii do legislatívy, do plánovacích procesov i do procesu vzdelávania. Ďalej Slovensko zriadilo medzirezortnú pracovnú komisiu na implementáciu EDoK, členmi ktorej sú zástupcovia všetkých ministerstiev a externí experti. Na základe EDoK by mala byť krajina **právne uznaná za základnú zložku prostredia** obyvateľstva, ako vyjadrenie rozmanitosti ich spoločného kultúrneho a prírodného dedičstva a za základ ich identity. Ak sa stotožníme s takýmto komplexným vnímaním pojmu „krajina“, potom je potrebné o túto krajinu sa starať spoločne, plánovať ju spoločne, pretvárať i udržiavať ju spoločne, využívať ju spoločne a tiež musíme za túto krajinu prebrať i zodpovednosť. Krajinu by nemali riešiť len vybrané profesie z oborov blízkych poľnohospodárstvu, ekológii, prírodným vedám (hoci možno k nej majú najbližšie z hľadiska vnímania jej fungovania a potrieb), ale i ďalší odborníci, najmä však zainteresovaná verejnosť. Krajina nám teda dáva šancu metodicky nového, doteraz neuplatňovaného prístupu k jej využívaniu, stáva sa bázou jednak pre skvalitnenie prostredia, jednak pre udržanie kvality životného prostredia, ďalej je platformou pre komunikáciu sa človeka s človekom, bázou pre rozvoj územia, bázou pre duchovnú obrodu, tiež môže znamenať šancu na zmenu doterajších koncepcií, vynorenie sa nových teórií, ktoré umožnia lepšie a funkčnejšie zhodnotenie krajiny z dlhodobého hľadiska. Všetky zásahy do krajiny a opatrenia v krajine by mali byť prijímané tak, aby krajina zostala silným, udržateľným ekosystémom i pre nasledujúce generácie. A práve toto uchovanie krajiny ako fungujúceho ekosystému je najväčším problémom súčasnej doby, pretože každý necitlivý zásah krajinu degraduje, poškodzuje, znehodnocuje, čím sa však degraduje, poškodzuje a znehodnocuje celé životné prostredie a postupne trpí i občan, ktorému sa znižuje kvalita života. Takže ku krajine, prostrediu a k životu vôbec je potrebné pristupovať ako ku spojeným nádobám:

KVALITA KRAJINY = KVALITA PROSTREDIA = KVALITA ŽIVOT

Tento princíp by mal byť uplatňovaný ako v otvorenej krajine, tak i v krajine urbanej.

2.3. Súčasný svetový trendy v tvorbe krajiny a pri rozvoji územia:

Človek vo svojej podstate sa vždy snaží o niečo nové, hľadá nové prístupy, možnosti, zdokonalenia a stará sa o svoje zabezpečenie. Pri dosahovaní svojich cieľov (niekedy aj nových cieľov) hovorí o „novom rozvoji“. V súčasnosti majú zelenú ekonómovia a tak sa pod rozvojom má na mysli najmä ekonomický rast, vyššia produkcia, nižšia miera

nezamestnanosti, vysoký životný štandard apod.. Dosiahnutie tohto cieľa si vyžaduje čerpanie obnoviteľných a neobnoviteľných prírodných zdrojov, preto by malo ísť o dlhodobé plánované čerpanie, plánovitý rozvoj. Ďalší záber krajiny prináša urbanizácia, prejavujúca sa nie len vo výstavbe nových zón bývania, ale i v rozvoji turizmu, v zasahovaní človeka do krajiny. **Urbanizácia** by teda mala byť plánovaná, aby nedošlo k nezvratným procesom a stratám rôznych hodnôt, napr. krajinných hodnôt. Z uvedeného vyplýva, že rozvoj obcí i rôzne aktivity, opatrenia a vykonávacie činnosti by mali podliehať plánovaniu. Nové prístupy v plánovacom procese si kladú za cieľ méty najvyššiu - zvýšiť kvalitu života človeka. Novým nástrojom pre zmysluplné a zodpovedné plánovanie by malo byť

- *priestorové plánovanie* s jeho základnými zložkami chápané v polohe tvorby vízií - krajinné plánovanie, strategicko-ekonomické plánovanie a územné plánovanie (multidisciplinarita)
- *integrované plánovanie* chápané v polohe aktuálneho využívania potenciálu územia - prienik prioritne krajinnno-urbanistických, socio-ekonomických a kultúrno-historických aspektov (opäť multidisciplinarita).
- *územné plánovanie* v polohe optimálneho funkčného využívania krajiny, ktoré má už svoju tradíciu i legislatívnu podporu.

Je potrebné konštatovať, že turizmus na koni je šetrne sa prejavujúcou formou turizmu vo vzťahu ku krajine. Avšak i rozvoj tohto druhu turizmu musí byť v súlade s plánovaním územia obce, regiónu i cezhraničných kontaktov. Proces plánovania sa tak javí ako veľmi dôležitým nástrojom pre rozvoj akýkoľvek aktivít, pretože cez proces plánovania je možné jedine dosiahnuť vyššiu kvalitu života, resp. udržať súčasnú kvalitu života a životného prostredia. Dosiahnuť **vyššiu kvalitu života** tejto, ale najmä nasledujúcich generácií, je možné len pri plnom uplatnení a podpore nasledujúcich zložiek:

1. Environmentálna kvalita prostredia, najmä eliminácia negatívnych vplyvov na ŽP
 - Trvalo udržateľný rozvoj (Rio de Janeiro 1992....)
 - Čistejšia produkcia - Indikátory trvalej udržateľnosti - ISO normy 14000...
 - Energetická nenáročnosť až sebestačnosť (energetická politika)
 - Bezodpadovosť technológií, - produkcia EVV
 - Environmentálne účtovníctvo na všetkých stupňoch

Vo vzťahu ku rozvoju vidieckeho turizmu sa jedná predovšetkým o využívanie odpadov (triedenie, kompostovanie, hnojenie, alternatívny zdroj energie apod.)

2. Ekologická stabilita územia, najmä tvorba otvorenej krajiny a podpora ekosystémov
 - Implementácia EDoK, EDBd a ďalšie dohovory
 - Zákon o OPaK, Stavebný zákon, Zákon o regionálnom rozvoji
 - Ďalšie príslušné zákony (o vodách, o lesoch, o ochrane PPF apod.)
 - Plánovací proces: – KEP, USES, GZ, Pozemkové úpravy...

(Vo vzťahu k vidieckemu turizmu a jedná prioritne o zachovanie biodiverzity, ekologickej stability územia, udržateľnú ekologickú záťaž územia najmä populačným tlakom)

3. Urbanisticko-architektonická kvalita územia – optimálne využívanie územia
 - Zákon o územnom plánovaní a stavebnom poriadku ...
 - Európske charty moderného urbanizmu (Aténska charta....)
 - Deklarácia o mestách a ostatných ľudských sídlach HABITAT II
 - Architektonická politika vlády SR (pripravená) ...

(Vo vzťahu k vidieckej turistike a jazdecku sa jedná predovšetkým o zachovanie vidieckeho prostredia v jeho špecifických a jedinečných formách, zachovanie tradičnej architektúry, tradičných remesiel, tradičných objektov i pamiatok, akými je cisársko-kráľovský žrebčín v Kopčanoch.)

4. sociálno-ekonomický rozvoj – optimálne využitie potenciálu

- Zákon o regionálnom rozvoji
- Daňová politika...
- Znalostná ekonomika (Lisabonská charta, Teritoriálna agenda ai.)
- Práca s verejnosťou, zapojenie verejnosti do tvorby plánov a realizácie
- Informačná spoločnosť...

(Vo vzťahu k vidieckemu turizmu sa jedná predovšetkým o využívaní potenciálu územia, tradičných zdrojov, tradičných hodnôt.)

5. zachovanie identity územia a podpora jeho génia loci – špecifiká miesta

- Dohovor o ochrane svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO
- Benátska charta, Florentská charta...
- Zákon o ochrane pamiatok
- Ochrana historických urbanistických a krajinných štruktúr, metodologicky ochrana hmotného a nehmotného dedičstva, podpora archeológie a krajinej archeológie, historické urbanistické a krajinné štruktúry

(Vo vzťahu k vidieckemu turizmu sa jedná predovšetkým o zachovanie a obnovu cisársko-kráľovského žrebčína, ktorý je v zozname chránených pamiatok na Slovensku i o ochranu, resp. obnovu tradičnej vidieckej krajiny)

6. vyššia kvalita života občanov

- Dizajn, estetika, sakrálnosť, psychická pohoda – teda umelecké a duchovné disciplíny v plánovaní

V prípade obce Kopčany je potrebné prioritne rešpektovať historicko-kultúrny potenciál obce, ktorý zahŕňa jednak prvky z obdobia Veľkomoravskej ríše, jednak prvky barokovej krajiny.

2.4. Principiálne zmeny v prístupe k tvorbe krajiny a v procese plánovania rozvoja:

Súčasný svetový trendy tvorby **dlhodobých koncepcií a vízií** rozvoja krajiny i urbánneho prostredia sa stavajú na filozofickej báze, ktorú predstavuje nosná idea podporujúca identitu územia a jej génia loci. Takto sa darí podporiť kultúrnu dimenziu a imidž obcí, jednotlivým plochám priradiť vhodnú ideovú a funkčnú náplň. Pritom je potrebné rešpektovať jednak jestvujúci ekosystém a podporovať ho a jednak rešpektovať fenomén človeka a tvoriť plochy aj zo sociálno-kultúrneho hľadiska najmä v urbánnom prostredí.

Identita každého územia sa prejavuje v niekoľkých dimenziách: v dimenzii prírodne-krajinárskej, v dimenzii historického vývoja a s tým spojených prejavov jednotlivých vývojových etáp a tiež v dimenzii 3.rozmeru – dimenzia duchovná – pamäť ľudí, pamäť krajiny, legendy, príbehy, udalosti. Práve tieto udalosti a s tým súvisiace kultúrne hodnoty sa stávajú atraktívne jednak z hľadiska obyvateľov (interná atraktivita = patriotizmus), jednak z hľadiska turistov (externá atraktivita = príťažlivosť).

Multidisciplinárny prístup: tvorba koncepcie rozvoja je vlastne tvorbou strategického rozvojového plánu, dlhodobou víziou, v ktorej sa uplatňujú novodobé trendy, nové vedecké poznatky i nové aplikačné prístupy. Tvorba takéhoto strategického dokumentu musí byť multiprofesná a prijatá predstaviteľmi mesta i zainteresovanou verejnosťou. Strategický dokument zameraný na tvorbu krajiny musí rovnako uplatňovať multiprofesný princíp, pretože krajina je priestor pre uplatnenie celého radu profesií a tiež uplatnenie množstva zámerov, funkcií i mnohorakého využívania.

Významné dokumenty v procese plánovania krajiny, ktoré je potrebné uplatniť alebo rešpektovať:

Významné zmeny v prístupe k plánovaniu, ale tiež ku krajine priniesla už v roku 1933 tzv. **Athénska charta**, vydaná urbanistami a architektmi. Už táto charta konštatovala nedostatok plôch zelene a zaoberá sa správnou proporciou medzi zastavanými a voľnými plochami. **Torremolinská charta** (1983), známa tiež pod názvom **Charta európskych miest a obcí smerujúcich k udržateľnému rozvoju**, určuje prvé celoeurópske ciele ako základ politiky priestorového plánovania. V posledných rokoch 20. storočia sa záujem o vyvážené a kvalitné prostredie ešte vystupňoval. Odborníci celého sveta si uvedomujú potrebu budovania urbánnej zelene ako základnej zložky na udržanie kvality života. Svedčí o tom celý rad dokumentov, ktoré boli prijaté v poslednom období s cieľom dosiahnuť zlepšenie životného prostredia a zvýšenie kvality života v urbánnom prostredí. Medzi významné dokumenty patria napr. **Aalborská charta** (1994), **Lisabonský akčný plán** (1996), **Nová Athenska charta** (1998), **Európsky dohovor o krajine** (2000), **Konferencia v Bologni** (2003), **Závazky z Aalborgu** (2004), **COM 2004 60** (2004) a.i. Od roku 2001 sa do praxe dostávajú **Európske indikátory trvalej udržateľnosti** (indikátor č.4 je venovaný urbánnej krajine), ktoré vypracovala expertná skupina pri Európskej komisii. Tiež rok 2007 priniesol vyjadrenia urbanistov a krajinárov: v máji 2007 boli prijaté 2 nové významné dokumenty, **Leipzigska charta** a **Teritoriálna agenda**. Dôraz je kladený na trvalo udržateľný rozvoj, ktorý je chápaný ako vyvážený rozvoj sociálny, ekonomický, environmentálny a udržanie zdravia. Z dokumentov tiež vyplýva, že je potrebné zlepšiť dialóg s obyvateľmi a zástupcami lokálnych samospráv. Cestou je komunikácia a vzájomné zdieľanie skúseností. V roku 2007 sa konalo tiež **Bienále urbanistov** v Budapešti, kde odznel rad zaujímavých podnetov, napr. že urbánny dizajn bude kľúčovým prvkom pri „renezacii obcí“ a stane sa dokonca indikátorom trvalej udržateľnosti rozvoja obcí. Ďalej sa zdôrazňovala potreba interdisciplinárnych prístupov, potreba uplatňovania integrovaného plánovania a tiež tvorby vysokej kvality verejných priestorov. Dôležitou súčasťou obcí je napr. urbanistická štruktúra, krajinná štruktúra, verejná doprava, rekreačný potenciál, ale najmä kvalita života občanov a detí.

Vplyvy a zmeny spotrebiteľského správania a životného štýlu:

Z hľadiska spoločenských zmien v krajinách EU (a teda i na Slovensku) je významných niekoľko momentov:

- demografické zmeny (priemerná dĺžka života ľudí sa zvyšuje a zároveň kvalita života zostáva dlhšie na vysokej úrovni. Populácia starne, percento staršej populácie sa zvyšuje.). Zvyšujú sa nároky na vybavenosť územia, na rekreačné zariadenia, na športové zariadenia, na voľnočasové aktivity.
- snaha o zdravý životný štýl, ktorá je v kontraste s konzumným spôsobom života. Čoraz viac ľudí preferuje prácu na kratší pracovný úväzok, resp. flexibilnú pracovnú dobu ako alternatívu k riadnemu pracovnému úväzku. Bežnou sa stáva práca doma, či všeobecne práca „na diaľku“.
- Uvedené zmeny správania sa občanov kladú vyššie nároky na vybavenosť o rekreačno-športové zariadenia. Zvýšený pobyt rekreačného charakteru v krajine zvyšuje tlak na krajinu, zaťažuje ekosystém.
- Ďalšiu záťaž prináša snaha o maximálne efektívne využívanie krajiny, ako základného zdroja zisku. Zvyšovanie produktivity prináša sebou až drancovanie krajiny. Zvyšovaním populačného tlaku dochádza k necitlivosti, ľahostajnosti, otupenosti. Mení sa teda vzťah k živej prírode, k prostrediu, ale i vzťah k iným členom komunity.
- Módnu sa stáva izolovanosť človeka, sebestačnosť, do života vstupuje informatizácia a virtualita. Naopak v momentoch uvoľnenia sa je potom zase dopyt po rýchlych a zážitkových aktivitách. V procese plánovania treba zohľadňovať i tieto vyššie uvedené trendy.

3. Legislatívne rámec pre tvorbu a plánovanie krajiny na princípe trvalej udržateľnosti:

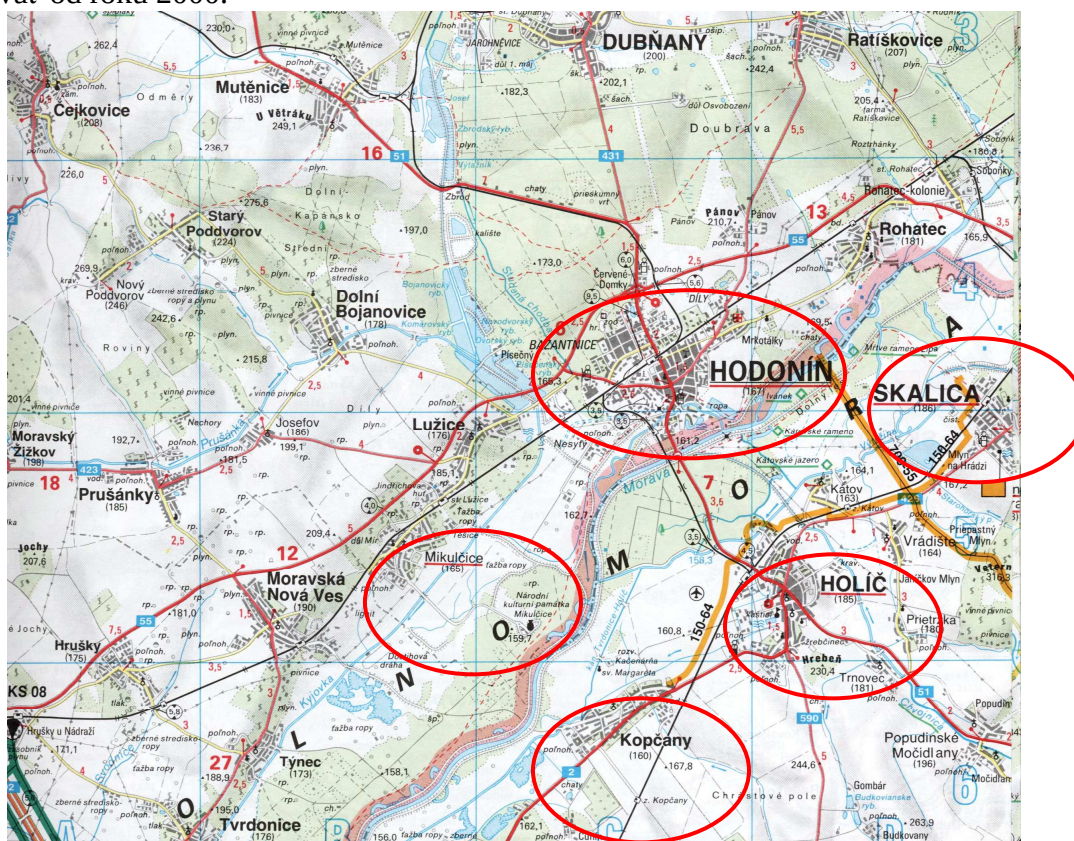
Vyššie uvedené trendy sa odrážajú i v legislatíve platnej na Slovensku v nasledujúcich legislatívnych normách:

- **Stavebný zákon** - je možné sledovať trendy k ekologickému plánovaniu, pri tvorbe územných plánov sa vyžaduje spracovanie Krajinnno-ekologických plánov, Územných systémov ekologickej stability, Generelov zelene a pri spracovaní PD i riešenie exteriéru, teda plôch zelene.
- **Zákon o pozemkových úpravách** dáva možnosť obciam vysporiadať vlastnícke vzťahy v katastrálnom území obce. Pri spracovaní *Pozemkových úprav* sa vyžaduje spracovanie Územných systémov ekologickej stability, ktorých závery sa premietajú do vykonávacích projektov.
- V rámci **Zákona o ochrane prírody a krajiny** platí všeobecná ochrana celého územia a navyše sa odporúča spracovanie Dokumentov starostlivosti o dreviny, vyčleniť pozemky pre náhradné výsadby apod. Slovenská agentúra životného prostredia vydala Metodickú príručku pre starostov obcí Sídlná zeleň, ktorá usmerňuje starostov pri tvorbe urbánneho i krajinného prostredia.
- **Zákonom 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie** je daná povinnosť hodnotenia jednak investičných zámerov procesom EIA i z hľadiska vplyvov na krajinu a zeleň a jednak strategických dokumentov procesom SEA z hľadiska vplyvov na štruktúru krajiny. EIA teda by mala preukázať, nakoľko uvažovaná investícia v obci bude z hľadiska životného prostredia vhodná a ktorá nevhodná. Obec si povolením stavby či jej nepovolením môže regulovať kvalitu životného prostredia.
- **Zákon o pamiatkovej starostlivosti**
- **Medzinárodné dohovory:** Slovenská republika ratifikovala tiež významné medzinárodné dohovory, ktoré v SR už nadobudli platnosť, a to **Dohovor o biodiverzite a Európsky dohovor o krajine**. Ďalej Slovensko ratifikovalo Dohovor o biodiverzite, čo znamená ochranu tradičného genofondu rastlinných i živočíšnych druhov a podporu biodiverzity územia. Ramsarský dohovor zase pojednáva o ochrane mokradí, ktoré v rámci rôznych stavieb a meliorácií z územia miznú.
- Novým fenoménom pri hodnotení krajiny sa stáva aspekt kultúrno-historický, tzv. *pamäť krajiny*. Generálna konferencia UNESCO na svojom zasadnutí v r.1972 popri **Dohovore o ochrane svetového kultúrneho dedičstva** prijala i odporúčania týkajúce sa ochrany kultúrneho a prírodného dedičstva na národnej, resp. a regionálnej úrovni. Tento Dohovor Slovenská republika ratifikovala a v súčasnosti sa na zápis do Zoznamu svetového kultúrneho dedičstva pripravuje lokalita Kopčany-Mikulčice ako pamiatky Veľkej Moravy. Ochrana krajiny, parkov a historickej zelene vyplýva tiež z *Florentskej charty*, ktorá je premietnutá do Zákona o pamiatkovej starostlivosti.

4. Okruh a dosah štúdie

4.1. Širšie vzťahy

Z hľadiska širších vzťahov je riešené územie súčasťou trnavského samosprávneho kraja a v jeho rámci obec patrí do Skalického okresu. Skalický okres má blízko k juhomoravskému kraju lokalizáciou, mentalitou i kultúrou, napr. nárečie je veľmi blízke moravskému nárečiu. V minulosti boli tieto dva kraje viac prepojené brodmi, mostami, komunikáciami,. Dnes sa medzi obcami Kopčany a Mikulčice žiadne komunikačné spojenie nenachádza. Uvažuje sa však s vybudovaním lávky pre peších v blízkosti kostolíka sv.Margity. Hranica s ČR v Holíči je vzdialená len cca 7 km. V súčasnosti, keď už hranice nepredstavujú bariéru v rozvoji krajín EU, stratil i prechod do ČR na význame. V rámci strednej Európy je lokalizácia obce ako prihraničnej pomerne výhodná. Je predpoklad, že čulý pohraničný styk pretrvával i v minulosti medzi oboma brehmi rieky Moravy, a to najmä v období Veľkomoravskej ríše, kedy po oboch stranách rieky sídlili Slovania. Ako spomienka na Veľkomoravskú ríšu sa zachoval jednak kostolík sv. Margity na Slovenskej strane a jednak zbytky sakrálnych objektov na moravskej strane v katastri obce Mikulčice. Územie Kopčan je napojené na diaľnicu D2 len sprostredkovane, a to cestou I. triedy I/2 vedúcou z Kútov do Holíča. Komunikácia prechádza priamo obcou a predstavuje určitý rizikový prvok i zdroj emisií a hluku z dopravy. Regionálne väzby v návaznosti na sídlo vyššieho významu, ktorým je Skalica zabezpečuje cesta 2.triedy II/426. Cezhraničný región má vytvorené prírodné, kultúrne, ekonomické a sociálne predpoklady pre rozvoj takmer všetkých druhov vnútrozemského turizmu. Cestovný ruch patrí dlhodobo na oboch stranách hranice k službám s prebytkovou bilanciou. Spoločným problémom vývoja cestovného ruchu patrí v oboch krajinách pokles, alebo stagnácia domácich návštevníkov, ktorú možno s menšími rozdielmi pozorovať od roku 2000.

4.2. Závěry relevantných dokumentácií vo vzťahu k obci Kopčany

UPD VÚC trnavského kraja **navrhuje**

prepojenie archeoparku na západnej i východnej strane rieky Moravy mostíkom, ktorý je v súčasnosti v projektovej príprave. Tým budú prepojené obce Kopčany a Mikulčice.

výstavbu priemyselného parku, pričom sa kladie dôraz na rešpektovanie archeoparku.

Poznámky k UPD: UPD VÚC bol spracovaný v takej mierke, že zanedbal niektoré podstatné objekty v obci, ktoré je možné využiť na rozvoj obce. Tiež zanedbal barokovú krajinu nachádzajúcu sa pôvodne medzi obcou Kopčany a mestom Holíč. Mostík medzi Kopčanmi a Mikulčicami je v štúdiu riešenia projektovej dokumentácie, v roku 2009 by mal byť most realizovaný z prostriedkov EU.

UPD obce Kopčany: Obec má spracovaný územný plán, ktorý bol schválený v roku 2007. Z tohto územného plánu vyplývajú tiež limity a regulatívy pri rozvoji obce, ktoré bude potrebné rešpektovať i pri realizovaní projektu splavnenia rieky Moravy. Medzi významné momenty patrí:

- ochranné pásmo kultúrnej pamiatky - žrebčína
- rešpektovať stavebnú uzáveru v oblasti cisársko-kráľovského žrebčína a objektov bývalého poľnohospodárskeho podniku.
- Plochy občianskej vybavenosti, priemyslu a skladov pri žrebčíne, ale za cestou I/2
- Vytvorenie a ochrana ekostabilizačnej siete v katastrálnom území obce, najmä dobudovanie biokoridorov Novomylnský potok a pri toku Kyštor, ale tiež ochrana regionálnych a nadregionálnych biocentier pri rieke Morave.
- Výstavba novej IBV typu individuálnych RD
- Výstavba nového cintorína, nového športového areálu apod.

Poznámky: Obec Kopčany má nesmierne veľký potenciál na svoj rozvoj. Využitie tohto potenciálu by mohlo obec dostať do povedomia i na európskej úrovni. Preto je potrebné viesť diskusiu o niektorých návrhoch v rámci UPD, ako podporiť imidž a identitu obce v ďalších rokoch:

- okolo žrebčína je navrhnuté územie so stavebnou uzáverou. Cisársko-kráľovský žrebčín je však natoľko významným objektom, že jeho plné využitie a dobudovanie ďalších objektov okolo žrebčína by mala obec uvítať, pretože to pre obec bude znamenať rozvojový prvok. Pre využitie a dobudovanie žrebčína je potrebné nájsť dostatočne solventného investora a majetkovo vysporiadať pozemky. Súhlasiť treba s tým, že objekty bývalého družstva je potrebné nechať na dožitie, priestor okolo žrebčína uvoľniť a dobudovať na centrum hipoterapie i jazdenia.
- Navrhovaná polyfunkčná zóna pri žrebčíne by mala byť situovaná v iných lokalitách obce, viac smerom k Holíču. Nie je vhodné pri jedinečnej kultúrno-historickej pamiatke európskeho významu budovať polyfunkčné objekty, sklady a iné obslužné objekty.
- Tiež by sa nemala rozširovať priemyselná zóna za žrebčínom, v lokalite súčasnej ČOV, teda smerom k rieke Morave.
- Výstavba novej IBV nie je v súlade s tradíciou záhorských obcí. Ak sa poruší tradičná zástavba v obci, obec stratí na atraktivite, pretože nebude môcť propagovať tzv. urbánny turizmus. Obec by mala preto vypracovať UPD-Z pre túto novú časť obce a zvážiť možnosť udržať génia loci v obci i tradičným spôsobom zástavby.
- Tvorcom UPD VUC, ale i tvorcom UPD-O Kopčany unikol fakt, že krajina medzi Kopčanmi a Holíčom nesie prvky barokovej krajiny !!!, čo je na Slovensku unikátne. Tento moment je potrebné podporovať a rozvíjať vo všetkých ďalších koncepčných dokumentoch, podporiť ho najmä v rámci pozemkových úprav a krajinárskych úprav. Na

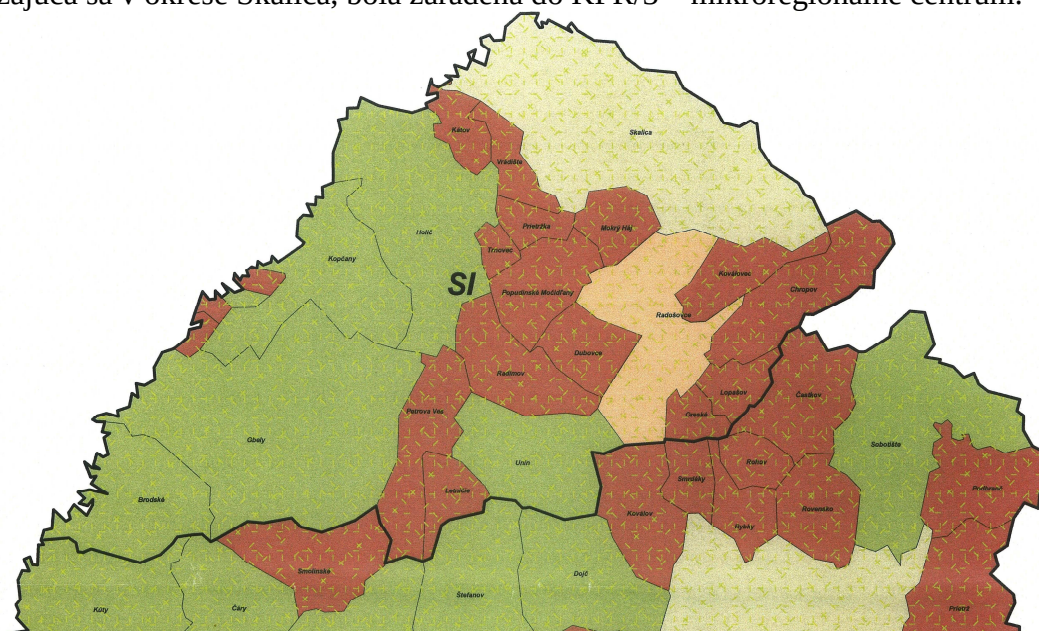
[illegible]

- podporiť obec typu „villa“ – teda prímestskú obec s kľudným až rekreačným prostredím
- podporiť drobných podnikateľov a remeselníkov, ktorí môžu byť prínosom v zachovaní tradičných funkcií obce

- Hlavná rozvojová stratégia obce:**

- Pre vizuálnu estetiku architektúry ako aj pre revitalizáciu pôvodných resp. nových funkcií objektov je potrebné zabezpečiť v obci Kopčany špecifickú štruktúru aktivít. Jednotlivé programy sú usporiadané aj v hierarchii priorít podľa časovej naliehavosti.

Jednotlivé katastrálne územia na Slovensku boli na základe zisteného potenciálu zaradené do pólův rastu, teda medzi územia s rôznou podporou štátu v rozvoji. Obec Kopčany, nachádzajúca sa v okrese Skalica, bola zaradená do KPR/3 – mikroregionálne centrum.

Povodie rieky Moravy v dotyku s Trnavským samosprávnym krajom: projekt bol financovaný z prostriedkov INTEREG III a týkal sa možnosti využitia rieky Moravy pre rekreačnú plavbu. V rámci projektu sa konštatuje, že v obci Kopčany by mali byť vybudované dve prístaviská, a to jedno nad mostíkom spájajúcim lokality UNESCO v Kopčanoch a v Mikulčiciach, druhé by malo byť vybudované pri niekdajšom brode v blízkosti žrebčína, kde sa zároveň počíta i s určitou vybavenosťou prístaviska. Projekt je zaujímavý z toho dôvodu, že sa jedná o ďalší typ alternatívnej a šetrnej turistiky a tiež že touto formou môže obec navštíviť viac turistov, ktorí pri dobrom marketingu zrejme cisársko-kráľovský žrebčín neobídu. Vyššia návštevnosť turistov by mohla byť impulzom v rozvoji obce.

Archeopark Mikulčice-Kopčany: jedná sa o územie na slovenskej a českej strane rieky Moravy nominované na zápis do Zoznamu svetového dedičstva. Na slovenskej strane územie vymedzuje zrekonštruovaná veľkomoravská trasa spolu s kostolom sv. Margity (v súčasnosti v obnove) a príslušnými archeologickými náleziskami. Zahŕňa aj areál bývalej Kačenárne a areál rybníka. Archeopark sa môže stať ďalšou turisticky zaujímavou lokalitou, avšak je to zároveň i územie dokumentujúce vývoj spoločnosti i zmenu využívania krajiny.

4.3. Predpokladaný dosah diela:

Riešiteľský kolektív môže len súhlasiť s niektorými bodmi uvedenými vyššie, a to :

- rozvoj vidieckej obce na tradičných hodnotách, tradičných remeslách, tradičnej architektúre
- využitie prírodného i kultúrno-historického potenciálu územia v rozvoji obce, najmä kultúrne pamiatky – kostolík sv. Margity, žrebčín, krajinárske prvky
- výstavbu lávky cez rieku Moravu, prístaviská na Morave, rekonštrukciu kultúrnych pamiatok, najmä kostolíka sv. Margity a cisársko-kráľovského žrebčína.

Riešiteľský kolektív zároveň ale upozorňuje na hrozbu narušenia tradičného urbanizmu v obci, a to v nových obytných uliciach, ktoré sú naplánované v rámci UPD obce. Hrozí reálne nebezpečenstvo výstavby IBV bez kontextu na regionálne architektonické hodnoty a historickú štruktúru zástavby.

Cisársko-kráľovský žrebčín - unikátna stavba, ktorá bola založená za čias Czoborovcov a zrekonštruovaná bola Františkom Lotrinským, manželom Márie Terézie. Historický dosah tejto stavby je nesmierny, najmä ak sa naviaže vecne i ideovo na zámok v Holíči, s ktorým bol previazaný i v minulosti. Z krajinárskeho hľadiska zámok tvoril dominantu na jednej strane kompozičnej osi a žrebčín na druhej strane kompozičnej osi. Medzi nimi stálo ešte niekoľko zaujímavých objektov, a to bažantnica v holíčskych zámockých záhradách, kačenáreň v Kopčanoch a kostolík sv. Margity v Kopčanoch. Rekonštrukciou žrebčína by sa tak zahájila séria rekonštrukcií kultúrneho dedičstva z čias monarchie. Rekonštrukcia žrebčína by tak získala v tejto sérii prvenstvo, tiež by sa dostala na mapu tereziánskych pamiatok, ďalej by sa stala jedným z cieľových bodov turistov z blízkeho i ďalekého okolia, tiež by sa stala zastávkou na ceste jazdcov smerujúcich od Bratislavy ku Skalici apod. Dielo sa zároveň stáva cieľom turistov zo zahraničia, ale i odbornej verejnosti, venujúcej sa tereziánskym pamiatkam, alebo unikátnym stavbám, alebo vyznávajúcich jazdectvo či hipoterapiu. Dielo sa tak stáva významným turistickým bodom, prvkom, centrom, ktorý je využiteľný v rozvoji obce. Z hľadiska **atraktívnosti územia** je potrebné konštatovať, že územie obce Kopčany je unikátne tým, že je tu možné vedľa seba nájsť **pamiatky z obdobia Veľkej Moravy a pamiatky z obdobia baroka.** Na Slovensku sa iné takého územie nenachádza. Kopčany tak majú možnosť po rekonštrukcii barokových pamiatok požiadať o rozšírený zápis do UNESCO a zapísať doň i CK žrebčín.

Pozitívne rozvojové trendy v obci podporuje i blízkosť mesta Holíč, s ktorým boli Kopčany historicky prepojené do jedného funkčného územného celku. Holíč disponuje tiež historickým potenciálom využiteľným v rozvoji mesta s pozitívnym dopadom i na obec Kopčany v prípade spolupráce týchto dvoch sídiel. Holíč navyše disponuje letiskom. Z hľadiska širších súvislostí je pozitívnym momentom i blízkosť mesta Skalica s imidžom slobodného kráľovského mesta.

Vzhľadom na bohatý kultúrno-historický potenciál obce Kopčany je možné obec vnímať a propagovať ako

Kopčany – obec pre UNESCO

Uvedený slogan predstavujúci hlavnú stratégiu obce bol navrhnutý v jednom zo spracovaných projektov pre obec. Uvedený slogan je vhodné využiť i oblasti marketingu obce.

5. Charakteristika záujmového územia z hľadiska krajinných faktorov a životného prostredia

5.1. Abiotické faktory:

Geomorfologické a geografické začlenenie územia

Provincia	Subprovincia	Oblasť	Celok	Oddiel
Západopanónska panva	Viedenská kotlina	Juhomoravská panva	Dolnomoravský úval	Dyjsko-moravská niva
		Záhorská nížina	Borská nížina	Gbelský bor

Geologická charakteristika

V bezprostrednom okolí rieky Moravy sa nachádzajú nivné sedimenty a splachy. Smerom do vnútrozemia na juhovýchod prechádzajú do viatych pieskov a pieskových dún. Oblasť je bohatá na nerastné suroviny ako štrkopiesok a piesok.

Klimatické pomery

SR leží v miernom podnebnom pásme v oblasti prechodného podnebia stredoeurópskeho s prevládajúcimi západným a severozápadným prúdením. V západnej časti republiky sa prejavuje viacej vplyvy Atlantického oceánu. Okrem toho sa u nás prejavujú aj vplyvy Stredozemného mora. Ak prevládajú v niektorých rokoch vplyvy oceánske, dostavuje sa chladnejšie, daždivejšie leto a mierna zima, ak prevládajú vplyvy kontinentu, bývajú v lete väčšie teploty a v zime silnejšie mrazy. Veľký vplyv na utváraní podnebia, hlavne na zrážky a na teplotu, má členitosť terénu a výškové pomery. Záujmové územie patrí do teplej oblasti mierne suchej. Vládne tu teplá nížinná klíma s miernou inverziou teplôt a miernou zimou.

Priemerná teplota v januári :	-4 až -1 °C
Priemerná teplota v júli :	19,5 až 20,5 °C
Priemerný úhrn zrážok za rok :	530 až 650 mm
Vegetačné obdobie :	179 dní (od 9.4. do 14.10.)

Hydrológia a hydrogeológia

Územie spadá do povodia dolnej Moravy. Koryto rieky je však zregulované. Hladina podzemnej vody je vysoká, spodná voda sa nachádza 1-2 m pod povrchom, pohyb vody v pôdnom profile je veľmi dobrý.

Toky, pramene a pramenné oblasti

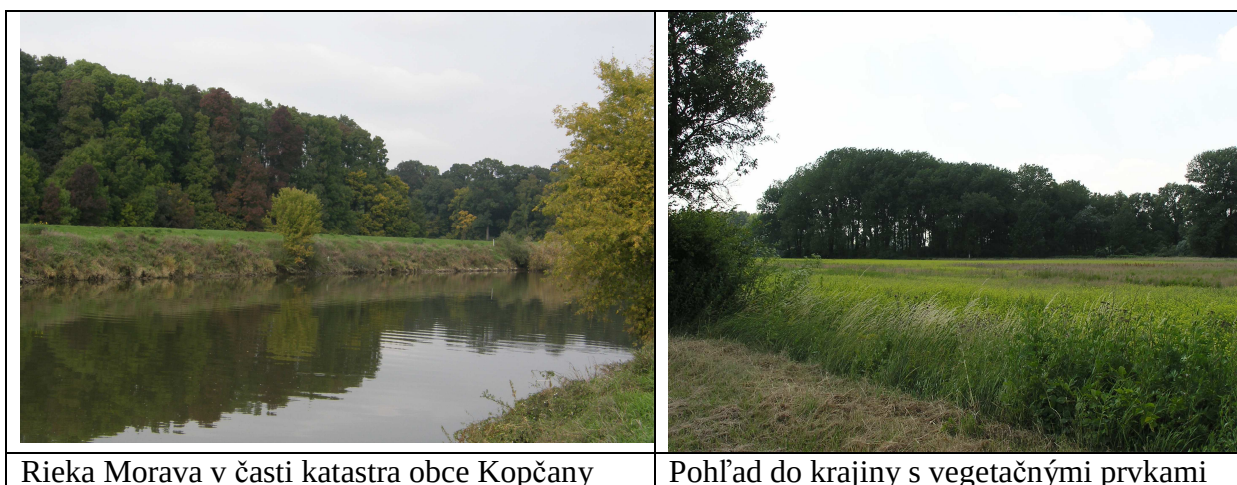
Záujmovým územím pretekajú 4 toky: Kýštor, Novomlynský potok, Kačí kanál a Struha. Koryto Kýštora vchádza na územie katastra severne od vodnej plochy Boričky 1 a tiahne sa severne pozdĺž obce smerom na východ k Holíču. V severozápadnom okraji obce sa naň napája Novomlynský potok, ktorý tvorí Kanál Tvrdonice-Holíč. Na jeho toku sa nachádza Kačenáreň, v súčasnosti zanedbaná vodná plocha, z ktorej vychádza nie príliš výdatný tok Kačací kanál napájajúci sa na Kýštor. Smerom k Morave sa oddeľuje od Nomlynského potoka kanál Struha.

Vodné plochy vznikli ťažbou štrku, no v súčasnosti slúžia na rekreáciu a rybolov. Sú to rybníky: Boričky 1, Boričky 2 a rybník v chatovej osade Cunín. V katastri obce sa nachádzajú 4 zdroje pitnej vody v bezprostrednej blízkosti nadregionálneho biokoridoru Morava na parcelách číslo 3407/4, 3407/5, 3407/7, 3407/8, 3407/8, 3407/9, 3407/10, 3407/11.

V katastrálnom území sa nachádzajú tiež vodné zdroje v časti Hanzeličky, pri jazere Boričky1, ktoré sú využiteľné pre potreby žrebčína.

Boričky vznikli ťažbou štrku v minulosti. Krajina okolo jazera čiastočne už zregenerovala a využívaná je na rekreačný rybolov.

Rieka Morava v časti katastra obce Kopčany

Pohľad do krajiny s vegetačnými prvkami

Foto: Ing.A.Dobrucká

Pedologické pomery

Na administratívnom území obce Kopčany na poľnohospodárskych pôdach bol zistený pôdny typ nívne pôdy glejové a pôdny druh čiernice a čiernice glejové.

Potenciálna vegetácia

- jaseňovo – brestovo – dubové lužné lesy - Ulmion
- dubovo - hrabové lesy – Carpinion betuli
- nátržníkové dubové lesy – Querco-potentillion sens.
- vrbovo – topoľové lužné lesy – Salicion albae (len minimálne)

Foto: Ing.A.Dobrucká

5.2. Biotické faktory

Historické krajinné štruktúry

História krajiny v okolí obce Kopčany siaha hlboko do minulosti počnúc najstarším osídlením v dobe neolitu (okolo 2100 p.n.l.). No najstaršie viditeľné a zachované historické štruktúry pochádzajú z Veľkomoravského obdobia. Je reprezentovaný kostolíkom sv. Margity, ktorého

presné datovanie je ešte v štádiu výskumu. Prírodné pamiatky tohto obdobia už nie sú badateľné, čoho príčinou je aj stále sa meniace koryto rieky Moravy, s ním spojené vznik a súčasne zánik niektorých biotopov, čo potvrdzujú aj archeologické výskumy. Na začiatku 20. stor. slovenský archeológ Štefan Janšák na základe štúdia historických materiálov vyslovil nasledovnú tézu vo svojom diele Brány do dávneho : „Hlavné rameno rieky Moravy tieklo od veľkomoravského opevneného mesta tri aj štvrt kilometra na západ, pod piesčitou terasou, na ktorej sú rozložené dnešné obce Lužice, Mikulčice a Nová Ves. Z toho vyplýva, že mesto na Valoch ležalo na jej ľavom brehu opevnené mesto na Valoch gravitovalo zemepisne i hospodársky k dnešnému územiu Slovenska podrobným výskumom sa ukázalo, že na čiare Valy, dnešná obec Mikulčice, niet ani jednej osady z obdobia veľkomoravského, čiže v tých časoch bol tam tri a pol kilometra široký močiar.“ Komenského mapa z roku 1632 potvrdzuje jednak existenciu močiara i fakt, že Valy ležali medzi ramenami rieky Moravy. Lepšie badateľné sú zachovalé štruktúry barokovej krajiny z 18. storočia. Tento jedinečný komplex spájala obec Kopčany s mestom Holíč, ako to prezentujú Vojenské mapovania z 18. a zač. 19. storočia. Vznikol počas vlády Františka Lotrinského, manžela cisárovnej Márie Terézie, ktorý sa zaslúžil o zveladenie Holíča, kde bola okrem iného založená manufaktúra a postavený zámok. Obec Kopčany bola v tom čase významná cisárskym žrebčínom, kde sa chovali kone pre viedenský cisársky dvor a taktiež ňou prechádzala cesta, ktorá spájala Viedeň s Holíčom, kde mal cisár svoje letné sídlo. Nemenej dôležitá bola Kačenáreň a horáreň, kde sa dômyselným spôsobom zaobstarávali kačice na cisársky stôl. Barokovú krajinnú štruktúru reprezentovali aleje spájajúce významné miesta. Prvá alej viedla od zámokových záhrad priamo cez horáreň ku kostolíku sv. Margity, kde končila pri novomlynskom kanáli. Druhá sa tiahla od zámokových záhrad k obci Kopčany a tretia spájala mesto Holíč s Kopčanmi.

Súčasná krajinná štruktúra

Kataster obce zaberá väčšinou poľnohospodárska pôda. Okolo zregulovaného toku rieky Morava sú pozostatky lužného lesa. Významné vodné plochy sú rybníky Boričky 1 a Boričky 2, ktoré slúžia pre rekreáciu a rybolov. Územím prechádza štátna cesta 1. triedy a železnica. Bližšiu charakteristiku prezentuje výkres Súčasná krajinná štruktúra.

Reálna vegetácia v otvorenej krajine

Podľa geobotanickej mapy SR , (Michalko, 1986) v katastri obce nachádzajú tieto geobotanické jednotky

- lužné lesy nížinné (*Ulmenion*)
- dubovo-nátržníkové lesy (*Potentillo albae-Quercion*)
- dubovo-hrabové lesy panónske (*Quercus robur-Carpinion betuli*)
- lužné lesy vrbovo-topolové (*Salicion albae*)

Fragmenty súčasnej vegetácie podľa biotopov Slovenska

Rieka Morava bola v týchto miestach zregulovaná a tak sa nezachovali cenné mokradné, lúčne a lesné ekosystémy vo svojom pôvodnom stave. Reguláciou tu došlo k viacerým negatívnym zmenám vo vodnom režime. Lesné biotopy sú tvorené v prevažnej miere tvrdými lužnými lesmi, ide o biotop európskeho významu Ls1.2 Dubovo-brestovo-jaseňové nížinné lužné lesy. Lesy sa vyznačujú pomerne zachovalým drevinovým zložením, avšak nachádzajú sa len v úzkom páse pri rieke Morave. Vodné biotopy sa nachádzajú na západe na plochách rybníkov Boričky 1 a Boričky 2.

Analýza vegetácie v okolí vodných plôch, tokov a strží

V bezprostrednom okolí zregulovanej časti rieky Moravy prechádza pozdĺžny pás listnatých drevín tvorených hlavne umelo vysadenými druhmi *Salix* a *Populus* po oboch stranách koryta rieky. Časť až po najvyšší bod hrádze je trvalo zatrávnená. Za hrádzou sa nachádzajú fragmenty lužného lesa ešte z času pred reguláciou rieky. Ide o biotopy európskeho významu:

- **Dubovo-brestovo-jaseňové nížinné lužné lesy** Tieto lesy spadajú do systému NATURA2000, porast 91F0 Dubovo-brestovo-jaseňové nížinné lužné lesy majú drevinovú skladbu tvorenú predovšetkým tvrdými listnáčmi – tvrdý lužný les. Lesné porasty sú tvorené najmä drevinami s tvrdým drevom ako napr. dub letný, brest väzový, jaseň úzkolistý, hrab obyčajný, javor poľný, javor mliečny, ale aj napr.. lipa malolistá. Krovitá etáž je pomerne hustá a druho- bohatá. Zastúpené sú druhy najmä svíb krvavý, hloh obyčajný, čremcha obyčajná, baza čierna, javor poľný, brest väzový a pod. Nakoľko ide o suchšie stanovište ako v mäkkých luhoch bylinná skladba je tu oveľa pestršia. Zachovalé porasty tvrdého luhu sú prevažne viac etážové, čoho dôsledkom je napríklad veľmi intenzívne clonenie pôdneho povrchu najmä vo vegetačnej dobe po olistení. Pre tieto stanovištia sú charakteristické hlavne jarné druhy bylín, ktoré sa vyvíjajú najmä v období pred olistením drevín, ako napr. snežienka jarná, scila dvojlistá, krivec žltý, blyskáč jarný, cesnak medvedí, chochlačka dutá, veternica iskerníkovitá alebo bleduľa letná. V stromovej etáži prevláda jaseň (*Fraxinus*), dub (*Quercus*), brest (*Ulmus*). Na suchších miestach je hojne zastúpený hrab (*Carpinus*), javor poľný (*Acer campestre*). Bylinná etáž je v neporušenom lese bohatá na jarné druhy, ktoré tvoria husté koberce. V letnom období kedy sú stromy a kroviny zalistnené, druhy v bylinnom podrade miznú. Najčastejšie druhy bylinnej etáže E1 *Adoxa moschatellina*, *Bidens cernua*, *Calamagrostis pseudophragmites*, *Calystegia sepium*, *Carex gracilis*, *Colchicum autumnale*, *Ficaria verna* agg., *Gagea lutea*, *Galium aparine*, *Glechoma hederacea*, *Lamium album*, *Lamium maculatum*, *Paris quadrifolia*, *Polygonatum multiflorum*, *Rubus caesius*, *Solidago canadensis*, *Stachys sylvatica*, *Veronica hederifolia*, *Viola reichenbachiana*. Najčastejšie druhy krovinej etáže E2. *Acer negundo*, *Corylus avellana*, *Crataegus* sp., *Ligustrum vulgare*, *Prunus spinosa*, *Sambucus nigra*, *Salix cinerea*, *Swida sanguinea*, *Viburnum opulus*. Najčastejšie druhy stromovej etáže E3 Mäkký lužný les: *Populus alba*, *Populus nigra*, *Salix alba*, *Salix fragilis*. Tvrdý lužný les: *Acer campestre*, *Acer platanoides*, *Carpinus betulus*, *Fraxinus angustifolia*, *Quercus petraea*, *Tilia cordata*, *Ulmus laevis*.

- **Vodné plochy rybníkov Boričky 1 a Boričky 2 tvorí biotop:** Prirodzené eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu Magnopotamion alebo Hydrocharition spadajú do systému NATURA 2000: 3150 - Porasty ponorených a na hladine plávajúcich vodných rastlín, ktoré sa buď voľne vznášajú vo vode alebo sú zakotvené v subhydrických pôdach. Štrukturálne sú porasty veľmi rôznorodé – jedno až trojvrstvové. Môžu pozostávať len z jednej ponorenej vrstvy rastlín, ktoré sú pripevnené ku dnu, alebo sa voľne vznášajú vo vode. Natantná vrstva je buď z druhov voľne plávajúcich na hladine s redukovaným koreňovým systémom, kde sú zastúpené naše najmenšie semenné rastliny (*Lemna gibba*, *L. minor*, *Spirodela polyrrhiza*, *Wolffia arrhiza*) a papraďorasty (*Salvinia natans*, *Azolla filiculoides*) ako aj druhy väčšieho vzrastu, alebo ju tvoria listy rastlín, ktoré sú zakorenené v dne. Mnohé druhy môžu dočasne vynárať listy a reprodukčné orgány nad hladinu. Osídľujú eutrofné a mezotrofné prírodné a poloprírodné stojaté (pH > 6), periodicky prietochné, prípadne pomaly tečúce vody ako sú mŕtve riečne ramená, aluviálne mokrade, ale aj antropogénne nádrže (rybníky, vodárenské nádrže, materiálové jamy, staré ryžoviská) a kanále v nížinnom a pahorkatinovom stupni. Zonácia vegetácie zodpovedá lokálnym ekologickým podmienkam, najmä priehľadnosti a hĺbke vody, ktorá v našich podmienkach dosahuje hĺbku do 2,5 m. Substrátom sú prevažne organo-minerálne sedimenty rôznej hĺbky, ktorá zodpovedá procesu zazemňovania vodnej nádrže. Druhovú zloženie: *Aldrovanda vesiculosa* (ex), *Batrachium aquatile*, *B. circinatum*, *B. trichophyllum*, *Ceratophyllum demersum*, *C. submersum*, *Elodea canadensis*, *Groenlandia densa*, *Hydrocharis morsus-ranae*, *Lemna gibba*, *L. minor*, *L. trisulca*, *Myriophyllum spicatum*, *M. verticillatum*,

Najas marina, *N. minor*, *Nuphar lutea*, *Nymphaea alba*, *Nymphoides peltata*, *Polygonum amphibium* f. *natans*, *Potamogeton alpinus*, *P. crispus*, *P. gramineus*, *P. lucens*, *P. pectinatus*, *P. pusillus*, *P. trichoides*, *Salvinia natans*, *Spirodela polyrrhiza*, *Stratiotes aloides*, *Trapa natans*, *Utricularia australis*, *U. vulgaris*, *Wolffia arrhiza* a machorasty *Riccia fluitans*, *R. rhenana*, *Ricciocarpos natans* Pozdĺž menších tokov a kanálov sa vyskytuje biotop:

- **Trstinové spoločenstvá mokradí (Phragmition)** Trstinové spoločenstvá sa vyskytujú najčastejšie v plytkých brehových vodách mŕtvych ramien, pozdĺž odvodňovacích kanálov a na plochách s trvalou vysokou hladinou spodnej vody. Porasty tvoria husté a vysoké zárasty. V spoločenstvách prevláda *Phragmites australis*, *Typha latifolia*, *Typha. angustifolia*, a niektoré druhy vysokých ostríc.

Analýza vegetácie v okolí dopravných tepien a poľných ciest

Vegetácia v okolí cestnej komunikácie Bratislavská cesta 1/2 je prezentovaná stromoradím zloženého z ovocných druhov drevín a jedincov rodu *Juglans*. Je značne nekompaktná a funkciu cestnej zelene spĺňa podpriemerne. Presnejší opis je uvádzaný v kapitole 1.4.3.1. Stromoradia. Poľné cesty sú sprevádzané pásom zelene pôvodných druhov listnatých drevín. Najčastejšie sa vyskytujú zástupcovia druhov *Populus*, *Prunus*. V súčasnosti plnia funkciu vetrolamov, remízok a pôsobia protierózne a sú dôležitými biokoridormi v krajine.

Foto: Ing.A.Dobrucká

Analýza mimolesnej vegetácie (solitérne dreviny, remízky, mokrade apod.)

Významnou mimolesnou vegetáciou sú čiastočne zachované historické aleje, ktorý bližší opis je uvedený v kapitole 1.2.9. Historická krajinná štruktúra. V súčasnosti sú dreviny v zlom zdravotnom stave, stromoradia sú nekompaktné a bez záchranného zásahu im hrozí zánik. V katastri obce sa nachádza niekoľko solitérnych stromov týčiacich sa uprostred poľnohospodársky využívannej pôdy. Sú to prevažne druhy rodu *Fraxinus* a *Populus*. Obzvlášť významný je solitérny jedinec *Tilia cordata* pri kostolíku sv. Margity.

Aleje

Významným prvkom barokovej krajiny boli aleje, ktoré sú dokumentované v historických mapách, ktoré autor získal na základe archívneho prieskumu. Aleje sa v charakteristickom trojzubci rozbiehali od zámockých záhrad v Holíči a smerovali k obci Kopčany: 1 – ku kostolíku sv. Margity, k brodu cez rieku Moravu a k aleji medzi žrebčínom a Holíčom. Zaujímavé je, že alej ku žrebčínu a alej ku kostolíku boli takmer rovnobežné. Na základe pozostatkov aleje vedúcej cez zámockú záhradu, ktorú tvoria hlavne pagaštany, a na základe odbornej literatúry je možné sa domnievať, že i aleje vedúce od zámockej záhrady ku Kopčanom boli prevažne z pagašťanov, zrejme spestrené boli lipami a dubmi.

5.3. Reálna vegetácia v sídelnej krajine

Stromoradia

Stromoradia sa v intraviláne obce vo svojej plnej funkčnosti a estetickej hodnote už prakticky nevyskytujú. Alej smerujúca ku vchodu do kaštieľka jestvujúceho v rámci žrebčína zanikla. V príslušnej ulici prevládajú úplne historicky nepôvodné druhy. Pozostatky historickej barokovej aleje je možno nájsť pozdĺž cestnej komunikácie vedúcej do mesta Holíč, ktorá už však nie je tvorená pôvodnými drevinami. V súčasnosti pozostáva z hľadiska druhového zloženia z ovocných drevín a jedincov z druhu *Juglans regia*. Historická alej, ktorá ústila k žrebčínu už nie je čitateľná. Namiesto pôvodných druhov sa tu nachádzajú ihličnaté a stálezelené dreviny rodu *Picea*, *Juniperus*, *Larix* a *Abies*, ktoré sú hojne zastúpené v celej obci ako uličná zeleň. Z hľadiska geografickej polohy a taktiež vidieckeho prostredia Záhoria tieto druhy nie sú vhodné, čo vplýva na ich nízku sadovnícku hodnotu a estetické pôsobenie.

Verejná zeleň

Vďaka jedinečnému zachovanému urbanizmu obce a čitateľnému charakteru zástavby s typickým pásom zelene medzi cestnou komunikáciou a rodinnými domami črtá sa vysoký potenciál pre verejnú, hlavne uličnú zeleň.

Vo väčšine prípadov sa však o príslušnú časť uličnej zelene starajú vlastníci domov, pred ktorými sa nachádza. To tvorí miestami chaotické rozvrstvenie a neharmonické vizuálne vnímanie uličného priestoru a taktiež odzrkadľuje rozdielny vkus vlastníkov. Negatívne pôsobí aj prevládajúci pomer ihličnatých drevín nad listnatými, typickými pre túto polohu. Verejná zeleň v okolí obecného úradu, ako centra obce, pozostáva len z trávnej plochy bez možnosti posedenia. Estetické pôsobenie zelene v okolí farského kostola sv. Štefana znehodnocuje pomerne vysoké zastúpenie ihličnatých druhov, najmä pri vchode, kde narúša pôvodnú koncepciu pozostávajúcu zo symetrickej a harmonickej kompozície z listnatých druhov.

Vyhradená zeleň

Zeleň školského areálu pozostáva z trávnej plochy a pomerne malého počtu ihličnatých a listnatých drevín. Od frekventovanej cestnej komunikácie je chránená pásom drevín. V areáli futbalového ihriska v južnej časti obce sa nachádza nízky trávnatý porast a po okraji sú plochy vysokej zelene.

Súkromná zeleň

Nezastavaná plocha jednotlivých súkromných pozemkov pozostáva prevažne z trávinatej plochy, okrasnej časti a plochy, ktorá je určená poľnohospodárskemu účelu (pestovanie ovocia a zeleniny). Plocha pred ich rodinným domom je považovaná za súčasť uličnej zelene.

Cintorín a pietna zeleň, zeleň pri sakrálnych prvkoch

Cintorín sa nachádza v centre obce a je tvorený prevažne ihličnatými a stálezelenými drevinami. Z troch strán je ohraničený pásom zelene druhu *Thuja occidentalis*, ako vizuálna bariéra. Estetické pôsobenie zelene v okolí farského kostola sv. Štefana znehodnocuje pomerne vysoké zastúpenie ihličnatých druhov, najmä pri vchode, kde narúša pôvodnú koncepciu pozostávajúcu zo symetrickej a harmonickej kompozície z listnatých druhov. V obci sa nachádza niekoľko malých sakrálnych stavieb, ktoré sú vhodne doplnené predošlou výsadbou dnes už vzrastlých listnatých drevín.

5.4. Pozitívne i negatívne faktory krajiny a obce

Krajinný ráz

Rovinatý prevažne poľnohospodársky charakter krajiny je pretkaný sieťou kanálov so sprievodnými pásmi zelene a čiastočne zachovanými lužnými lesmi, ktoré svedčia o bývalej dravosti vtedy ešte nezregulovaného toku rieky Moravy. Toto územie s bohatým historickým pozadím dýcha „génium loci“ vďaka zachovaným jedinečným historickým prvkom v krajine. Ešte v súčasnosti je možno badať pozostatky jednak veľkomoravskej ríše, jednak na Slovensku ojedinelého barokového komplexu krajiny, z ktorého zostali zbytky aleje prepájajúce obec Kopčany s mestom Holíč, ale i v krajine zachovalé urbánne prvky, a to barokové objekty žrebčín a horáreň.

Vidiecky obraz obce

Obec sa rozprestiera na rovinatej nive rieky Moravy, obkolesená v súčasnosti. V obci je ešte zachovalá historická štruktúra zástavby v starších uliciach, miestami sú tiež ešte zachovalé objekty ľudovej architektúry, vidieť tradičnú architektúru a mikrourbanizmus rodinných domov a dvorov Záhoria, obec si ešte stále udržiava svoj tradičný vidiecky charakter. Jej južnou časťou prechádza západo-východne orientovaná cestná komunikácia, ktorá je spojniciou dvoch sídiel mestského typu: Kúty a Holíč. Hlavnú dominantu obce predstavuje už zďaleka viditeľná veža barokového kostola sv. Štefana. Vidiecky ráz obce podporujú sakrálné prvky a plastiky. Tieto sú však často umiestnené na nevhodnom mieste alebo nemajú vytvorené patričnú a tradičnú úpravu vo svojej blízkosti. Napríklad nasledovná plastika sa nachádza medzi rodinnými domami a je prakticky nepostrehnuteľná.

Panoráma

Predstavuje znehodnotenie pohľadov na obec, resp. vizuálne impakty pri vstupoch do obce alebo pri pohľadoch z exponovaných miest v krajine na obec - vyhladkové body a optické kužele. Panoráma obce sa mení v závislosti od miesta príchodu pozorovateľa.

- železničná zastávka - panoráma obce z miesta železničnej zastávky ponúka harmonický pohľad na doširoka sa rozprestierajúcu obec s vyvrcholením hlavnej vertikály veže kostola sv. Štefana. V súčasnosti sa však uvažuje s prekládkou železničnej stanice bližšie k mestu Holíč, na koniec zastavaného územia obce.
- cestná komunikácia v smere od Gbelov - pohľad upúta jedinečná historická budova žrebčina ale aj perspektíva uličnej zelene navádzajúca pohľad a znova akcentujúcu vertikálu veže kostola sv. Štefana.
- miesto kompy prepájajúca českú a slovenskú časť budúceho archeoparku - harmonický obraz obce s akcentom kostolnej veže, v popredí kostolík sv. Margity zvýrazňuje solitérna drevina.

- súčasný začiatok aleje k Holíčskemu zámku - pohľad síce neumožní pozorovateľovi priehľad na Holíčsky zámok kvôli tektonickým nerovnostiam, ale na druhej strane mu dáva tušiť jeho existenciu v nedohľadne
- výhľad do krajiny južne od obce - harmonický pohľad na krajinu dotvorenú rytmickým prvkom stromoradia na horizonte, pozostávajúca z ovocných drevín vysadených pozdĺž cestnej komunikácie.
- Pri vstupe do centra obce vidiecky ráz naruší objekt obecného úradu. I keď sa jedná o pomerne kvalitnú architektúru, predsa bol tento objekt postavený bez súladu s vidieckym prostredím. Podobne je tomu v prípade základnej školy. Tieto objekty natoľko znehodnotili centrum obce, že je vhodné ich hmotu eliminovať výsadbou veľkokorunných stromov, ktoré objekty pohľadovo odizolujú.

Nasledujúci obrázok dokumentuje ignorovanie krajinného rázu i vidieckeho obrazu obce z hľadiska krajinno-architektonických úprav v intraviláne obce. K prvým väčším výsadbám ihličnatých drevín došlo v 60.tych rokoch 20.storočia. Obec tak podľahla vtedajšej módnjej vlne propagovania Vysokých Tatier ako jediného významného symbolu Slovenska. Ihličnaté dreviny sa sadili všade bez ohľadu na krajinný ráz. Tieto omyly minulosti je vhodné odstrániť, ak sa má obec, ako nositeľ významného kultúrneho dedičstva v podobe lokality UNESCO či v podobe barokových prvkov, prezentovať historicky pravdivo.

CHÚ, genofondové lokality, historické krajinné štruktúry a iné pozitívne prvky

V katastri obce sa zvlášť chránené územia nevyskytujú. Avšak v územnom pláne z r. 2004 v jeho záväznej časti je návrh nasledovných plôch pre chránené časti krajiny:

- a) archeologické nálezisko
- b) miestne biocentrá – mBC1 a mBC2
- c) miestne biokoridory – mBK1, mBK2, mBK3

Historické krajinné štruktúry boli bližšie charakterizované v kapitole 1.2.9. Historická krajinná štruktúra. Treba len dodať, že súčasný stav je havarijný a pre ich zachovanie je nutné pristúpiť k ich obnove. Historický potenciál aký ponúka táto krajina zvyšuje jej hodnotu a atraktivitu pre turistov i samotných obyvateľov. Územím prechádza navrhované chránené vtáčie územie európskeho významu Natury 2000 Záhorské Pomoravie. Z hľadiska avifauny

predstavuje niva Moravy jednu z najcennejších lokalít. Sústava zachovaných a rôzne vyvinutých mokradí (toky, ramená, kanály, močiare, mokré lúky, lužné lesy a periodické mláky) tvorí kvalitné podmienky pre hniezdenie druhov chriaštel' bodkovaný (*Porzana porzana*), bučiak trst'ový (*Botaurus stellaris*), haja červená (*Milvus milvus*), sokol rároh (*Falco cherrug*), haja tmavá (*Milvus migrans*), bučičík močiarny (*Ixobrychus minutus*), kačica chrapľavá (*Anas querquedula*), kačica chripl'avá (*Anas strepera*), hrdzavka potápavá (*Netta rufina*) a kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*).

5.5. Stresové javy a zdroje

Ekologická stabilita územia:

Pre katastrálne územie obce Kopčany bol vypočítaný koeficient ekologickej stability. Jeho hodnota je **0,33**, pričom podľa Jurka (1985) jednotlivé hodnoty predstavujú nasledovnú stabilitu územia:

KES < 0,33	nestabilné
KES 0,34 – 0,50	územie málo stabilizované
KES 0,51 – 0,66	územie stredne stabilizované
KES 0,67 – 0,80	územie výrazne stabilizované
KES > 0,81	územie najstabilnejšie

Z uvedeného teda vyplýva, že územie obce je prakticky nestabilné. Faktom je, že v katastrálnom území obce prevláda veľkoplošné, intenzívne hospodárenie a mimolesná drevinná vegetácia v katastri prakticky absentuje, až na zvyšky sprievodnej zelene tokov a komunikácií.

Foto: Ing.A.Dobrucká

Ohrozenie ovzdušia

Ovzdušie najviac ohrozuje frekventovaná doprava na cestnej komunikácii Bratislavská cesta I/2, ale aj kúrenie pálením tuhého paliva. Na zamedzenie možných dopadov na znečistenie ovzdušia v záväznej časti územného plánu z r. 2004 v §11 Zásady a regulatívy pre starostlivosť o ŽP sa uvádza nasledujúce potreba znižovania znečistenia ovzdušia, plynofikácia obce, doplnenie výrobných prevádzok o odlučovače emisií, lapače THL, prípadne nové výrobné prevádzky budovať bez zdrojov znečistenia ovzdušia. Na elimináciu je možné využiť vegetačné prvky, ktoré by mali tvoriť zelenú bariéru popri komunikáciách. Plánovaným splynofikovaním všetkých energetických zdrojov v obci sa síce čiastočne eliminuje zaťaženie ovzdušia SO₂ a TZL, ale zvyšuje sa podiel NO_x, čo z dlhodobého hľadiska nie je priaznivý stav. V súčasnosti je však plynofikácia priechodná.

Ohrozenie vodných zdrojov

Kedže v katastri sa nachádzajú zdroje pitnej vody, ich ochrana prebieha na najvyššej úrovni. Možné ohrozenie spodných vôd môžu spôsobiť početné čierne skládky v okolí obce. Na zamedzenie možných dopadov na znečistenie vodných zdrojov v záväznej časti územného plánu z r. 2004 v §11 Zásady a regulatívy pre starostlivosť o ŽP sa uvádza potreba ochrany znečistenia vôd, zabránenie priesakom znečisťujúcich látok do podzemných a povrchových vôd technickým riešením objektov a zariadení a zavádzaním nových technológií pri výstavbe, ako i dobudovanie kanalizácie s čistením odpadových vôd

Ohrozenie pôdných zdrojov

Okolo žrebčína sa nachádza prevažne poľnohospodárska pôda, ktorá bola v minulosti intenzívne využívaná. Z dôvodu intenzifikácie poľnohospodárskej výroby boli pozemky i tu scelované, vytvorené boli veľkoplošné hony. V rámci intenzifikácie dochádzalo jednak k zvýšenému eróznemu ohrozeniu pôd, jednak k nadmernej aplikácii chemikálií do pôdy. Rozorané boli i plochy pôvodných TTP. Pre stanovenie súčasnej záťaže pôdy by bolo vhodné odobrať vzorky pôdy a spracovať jej rozbor na prítomnosť rezíduí. Pôda je však značne zaťažená vplyvom globálnych emisií pochádzajúcich prevažne zo zahraničných zdrojov (blízkosť Hodonína), ktorý sa prejavuje zvýšeným obsahom Cd, Pb, Cr, As. Intenzívna poľnohospodárska výroba a veľkoplošné obrábanie len s riedkou sieťou remízok spôsobuje, že sú pôdne zdroje ohrozené veternou a vodnou eróziou. Na zníženie ohrozenia pôdných zdrojov v záväznej časti územného plánu z r. 2004 v §11 Zásady a regulatívy pre starostlivosť o ŽP sa uvádza nasledujúce:

e) zmena technológie poľnohospodárskej veľkovýroby

- zmenšovanie honov

- vytváranie pásov pôdoochrannej vegetácie dvojjetážové v šírke cca 5 – 10m
- vytváranie plôch NDV tzv. remízok
- pestovanie viacročných kultúr na plochách postihnutých veternou eróziou
- zmenenie kultúry z ornej pôdy na TTP, hlavne v okolí potokov, biocentier a biokoridorov
- dodržiavanie agrotechnických a agrochemických opatrení

Charakteristika ohrozenia vodnou a veternou eróziou (vizuálne zhodnotenie)

Pôsobenie vodnej erózie nie je badateľné. Aj keď územím prechádzajú vodné kanály, ich brehový porast zamedzuje erózii. Ich funkčnosť je však podriadená ich údržbe. Veterná erózia je pozorovateľná hlavne na poľnohospodárskej pôde a spôsobená nefunkčnosťou vetrolamov. Ich druhové zloženie pozostáva len z rodu *Populus*, čo znižuje jeho ekologickú stabilitu a dlhovekosť.

Vybrané environmentálne rizikové faktory – čierne skládky, ťažba štrku

Čierne skládky predstavujú jeden z najväčších ekologických problémov obce ohrozujúce vodné a pôdne zdroje, ale taktiež aj vizuálne estetické pôsobenie. Nachádzajú sa hlavne pri komunikácii vedúcej od železničnej zastávky k obci a taktiež popri celej dĺžke železničnej trate. Na území ešte prebieha ťažba štrku v blízkosti chatovej osady Unín. Tento zákrok prináša dlhodobé zmeny pôvodného trvalého trávnatého porastu.

Environmentálne regulatívy a limity územia

V katastrálnom území sa nachádzajú rôzne plochy so špecifickým režimom a regulatívami. Limity a regulatívy v území stanovuje predovšetkým územný plán obce, ktorý bol spracovaný v roku 2004. Územný plán stanovuje jednak ochranné pásma inžinierskych sietí, komunikácií, vodných tokov, zariadení technickej infraštruktúry, ochranné pásmo cintorínov, poľnohospodárskych objektov apod. V záväznej časti územného plánu sa tiež uvádza a chráni nadregionálne biocentrum, nadregionálny biokoridor (rieka Morava), ochranné pásmo archeologického náleziska a kaplnky sv. Margity a ochranné pásmo kultúrnej pamiatky Žrebčín. Územný plán ďalej vymedzuje chránené územia a územia podporujúce ekologickú stabilitu územia, a to genofondové lokality – toky potokov, vodných plôch, lesných porastov,

plochy nelesnej stromovej a krovitej vegetácie, biocentrá, biokoridory, lokality prírodných hodnôt a interakčné prvky ekologickej stability MÚSES. Územím prechádza navrhované chránené vtáčie územie a územie európskeho významu *Natury 2000* Záhorské Pomoravie. V tomto území je potrebné rešpektovať kvalitu územia, vysoký stupeň biodiverzity a z tohto dôvodu niektoré činnosti sú v tomto území zakázané, napr.:

- odstraňovanie alebo poškodzovanie dutín stromov
- vykonávanie obnovnej alebo výchovnej ťažby od 1. marca do 31. júla
- budovanie lesnej cesty alebo zväžnice v určitom termíne
- uplatňovanie holorubného hospodárskeho spôsobu v porastoch tvorených pôvodnými druhmi listnatých drevín,
- vykonávanie lesohospodárskej činnosti v blízkosti hniezda haje červenej, haje tmavej, sokola rároha a bociana čierneho, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia,
- znižovanie výšky vodnej hladiny na útvaroch povrchovej vody, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia,
- vykonávanie akýchkoľvek úprav litorálnej alebo pobrežnej vegetácie, najmä jej kosenie, presekávanie, vypaľovanie, chemické ošetrovanie, vyhrňanie alebo vytváranie priechodov od 1. marca do 31. júla okrem údržby objektov a zariadení správcom vodného toku v súlade s osobitným predpisom,
- ťažba piesku, hliny alebo iné narušenie pôdneho krytu od 1. marca do 31. júla
- mechanizované kosenie alebo mulčovanie existujúcich trvalých trávnych porastov spôsobom od okrajov ku stredu na súvislej ploche väčšej ako 0,5 hektára, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia,
- aplikovanie hnojív na existujúcich trvalých trávnych porastoch v inundačnom území medzi protipovodňovou hrádzou a vodným tokom,
- aplikovanie rodenticídov na existujúcich trvalých trávnych porastoch,
- aplikovanie rodenticídov na ornej pôde od 1.4. do 15.10. iným spôsobom ako vkladáním do nôr,
- zmena druhu pozemku z existujúceho trvalého trávneho porastu na iný druh poľnohospodárskeho pozemku,
- lov rýb od 1. mája do 30. júla v časti chráneného vtáčieho územia uvedenej v prílohe č. 3,
- vstupovanie na ostrovy od 1. marca do 31. júla okrem rybárskej stráže alebo stráže prírody, lov rýb z plavidiel na stojatých vodách od 1. marca do 30. júna,
- vjazd, státie alebo plavba s vodným skútom alebo s plavidlom rýchlostného vodného motorizmu, okrem vodnej plochy Oširíd v katastrálnom území obce Sekule,
- likvidovanie alebo zmenšovanie rozlohy pozemkov, ktoré slúžia ako účelová ochranná poľnohospodárska a ekologická zeleň protierozívnych opatrení alebo opatrení na zabezpečenie ekologickej stability územia,
- organizovanie verejných telovýchovných, športových alebo turistických podujatí, ako aj iných verejnosti prístupných spoločenských podujatí od 1. marca do 31. júla okrem rybárskych pretekov,
- voľné púšťanie psa vrátane poľovného od 15.12. do 15.3. okrem psa používaného na plnenie úloh podľa osobitného predpisu, v časti územia uvedenej v prílohe č. 4,
- poľovanie na zver od 15.12. do 15.3. v časti územia uvedenej v prílohe č. 4.

Navrhovaný menežment lokality *Natury 2000*:

- Zakladanie nových brehových porastov s uplatnením pôvodných druhov drevín
- Revitalizácia spustnutých plôch, rumovísk a nepoužívaných ciest
- Usmerňovanie návštevnosti územia
- Zachovať alebo cielene obnoviť pôvodné druhové zloženie lesných porastov
- Zvyšovanie podielu prirodzenej obnovy

- Ponechávanie stromov a drevnej hmoty v porastoch (ojedinelo stojacich stromov, skupiny stromov a ležaniny)
- Uplatňovanie pôvodných druhov drevín pri obnove brehových porastov
- Jemnejšie spôsoby hospodárenia a ich formy (výberkový hosp. spôsob)
- Odstraňovanie nepôvodných druhov drevín pri údržbe brehových porastov
- Optimalizovať ekologické podmienky v bylinnej etáži (napr. presvetlenie znižovaním zápoja) z dôvodu chránených alebo ohrozených druhov rastlín
- Špeciálny manažment poľnohospodárskych plôch z titulu ochrany živočíšnych druhov (chrapkáč, drop a drobné pernaté vtáctvo, alebo cicavce)
- Šetrné spôsoby sústreďovania drevnej hmoty (kone, lanovky, ...)
- Spaľovanie biomasy (napr. trstiny počas zimných mesiacov)
- Kombinovaná pastva a kosenie (napr. jarné kosenie s následným prepásaním územia)
- Opatrenia na udržanie primeraného vodného režimu (vysokej hladiny podzemnej vody)
- Opatrenia na zlepšenie kvality vôd
- Revitalizácia tokov, obnova prírodných kanálov, mŕtvych ramien za účelom zavodnenia mokradových biotopov
- Revitalizácia starých záťaží (napríklad opustené ťažbové priestory, odkaliská, haldy, výsypky, odvaly, skládky)
- Odstraňovanie sukcesných drevín, prípadne bylín a vyhrabávanie stariny
- Odstraňovanie invázných druhov rastlín
- Ponechávanie mokradí, rašelinísk a statických vodných plôch bez výsadby drevín
- Zabezpečenie vhodných pobytových podmienok bioty
- Úprava a budovanie nových hniezd a hniezdných biotopov vtáctva
- Ochrana, údržba a úprava priaznivého stavu súčasných a budovanie nových liahnísk pre obojživelníky
- Zabezpečenie ochrany obojživelníkov v období migrácie (napr. budovanie migračných zábran, transfer jedincov na reprodukčné lokality)
- Prehrádzky na vodnom toku (z dôvodu zadržania vody v území, spevnenia nivelety dna a pod.)

5.5. Ďalšie problémy životného prostredia:

- **Znečistenie pôdy a jej využívanie** – pripadá do úvahy najmä smerom na Unín, kde sa aplikuje veľkoplošné hospodárenie.
- **Eliminovanie znečisťovania ovzdušia**, najmä emisie z dopravy spôsobujú až 80%-né znečisťovanie ovzdušia, keďže veľké výrobné areály sa v obci nenachádzajú..
- **Znečistenie povrchových vôd** – hlavným reciproantom povrchových vôd je rieka Morava, ktorá priteká na územie Slovenska z Českej republiky a zároveň je aj jej hraničným tokom, kvalita vody je teda ovplyvňovaná aj znečistením privádzaným zo susednej krajiny a z bodových zdrojov znečistenia. Kvalita vody na Morave sa v záujmovom území radí do 2. – 3. triedy čistoty, čo je priemerná hodnota. Na rieku Moravu sa napája časť kanálov. Kvalita vôd kanálovej sústavy nie je sledovaná sieťou SHMÚ. V riešenom území obce Kopčany sa nachádzajú tri významné vodné plochy vzniknuté po bývalej ťažbe štrkov a pieskov : Boričky 1, Boričky 2, a rybník v chatovej osade Cunín. Uvedené plochy dnes slúžia krátkodobej rekreácii a rybolovu.
- **Skládky odpadu** – v obci je problém s odpaodm prakticky vyriešený, čierna skádla sa objavuje len sporadicky. Negatívnym prvkom v obci je rozpadajúci sa areál pri žrebčine, ktorý jednak z časti od št.cesty zakrýva žrebčín, jednak znehodnocuje pohľadn a žrebčín.
- **Populačný tlak** – ten sa prejavuje jednak v zastavanom území, jednak čiastočne i mimo zastavanéh územia, a to najmä pri žrebčine a pri kostolíku sv.Margity. Je predpoklad

zvyšovania populačného tlaku i naďalej, preto je vhodné prijať opatrenia na jeho elimináciu. Populačný tlak sa v blízkosti žrebčína prejavuje vo výstavbe nových objektov v rozpore s tradičnou vidieckou architektúrou. Nové objekty nenesú regionálne prvky a svojou farebnosťou či architektonickým riešením narúšajú tradičnú vidiecku štruktúru zástavby i architektonický výraz objektov. Naopak, tiež niektoré staré objekty z dôvodu neúdržby sa dostali do nevyhovujúceho technického stavu a je vhodná ich demolácia, čo je však na škodu najmä zachovania historických súvislostí a zástavby pri žrebčíne.

- **Tažba štrku, hliny ai.** – v minulosti vznikli jazerá Boričky práve ťažbou štrku. Keďže v obci boli zistené ďalšie náleziská štrku, je predpoklad ich ťažby. Tu však hrozí niekoľko vážnych rizík:
 - Strata malebnosti krajiny na dlhú dobu, obnova krajiny sa odhaduje na 30 rokov po ukončení ťažby suroviny a zahájení rekultivačných prác
 - Zvýšenie hlučnosti, prašnosti, otrasov (prejazd nákladných automobilov cez obec
 - Ohrozenie kultúrnej pamiatky – žrebčína. Je predpoklad že tento objekt by otrasmi pôdy značne utrpel a objekt v súčasnosti potrebuje rekonštrukciu a nie ďalšiu záťaž
 - Znehodnotenie pohrebísk – v lokalite je predpoklad výskytu viacerých pohrebísk, ktoré sú neprebádané. Výstavbou alebo prejazdom ťažkej mechanizácie by mohlo dôjsť k ich znehodnoteniu
 - Lokalizácia ťažby:
 - ak by sa táto realizovala na vyvýšenom teréne, potom by hladina vody v štrkoviskách bola veľmi nízko pod terénom, čo by pôsobilo neesteticky, depresívne v malebnej krajine lužných lesov.
 - Ak by sa štrkoviská realizovali v úrovni Boričiek, treba upozorniť na fakt, že toto územie sa nachádza v záplavovej zóne.
- **Výstavba motokruhu Záhorie** – opäťovne sa uvažuje s výstavbou motokruhu, teda pretekárskej dráhy. Výber miesta jej výstavby je veľmi dôležitý práve vzhľadom na možné poškodenie neprebádaných archeologických lokalít v katastrálnom území obce.

6. Charakteristika územia z hľadiska identity a génia loci

Územie obce Kopčany je unikátne tým, že je tu možné vedľa seba nájsť pamiatky z obdobia Veľkej Moravy a pamiatky z obdobia osvietenectva – baroka. V území sú teda čitateľné stopy jeho vývoja, osídlenia, využívania. Územie je ako učebnica, a to je ešte celý rad pamiatok najmä z obdobia Veľkej Moravy, nepreskúmaných, neodkrytých.

Územie bolo kontinuálne osídlenie v priebehu celého historického vývoja. Boli tu dobré geografické a prírodné podmienky, najmä dva faktory – voda a vietor, usádzali sa tu masy piesku na miestach relatívne chránených a tak vznikali rozsahom i výškou rozdielne planiny – duny, presypy). Duny sa v minulosti dvíhali ako ostrovy zo širokého údolia, trvale zaliateho vodou, tvoriacou rozsiahle bariny. Usadené piesky zatarasovali odtokový profil a nútili rieku Moravu hľadať si vedľajšie korytá, ktorých stopy sa dajú zistiť ešte i dnes. Tak sa vytvoril veľký počet ostrovov poskytujúcich bezpečné miesta pre osídlenie prvým obyvateľom.

Najstaršie obdobie:

Najstaršie osídlenie obce – je zistené z neolitického obdobia (okolo r. 2100 p.n.l.), žiarový hrob stredodunajskej mohylovej kultúry (okolo r. 1000 p. n. l.), halštatské sídlisko (800-400 p. n. l.). Pri ďalšom osídľovaní územia Slovanmi vďaka dobrým geografickým podmienkam na území, Slovania neprichádzali do pustých a vyľudnených krajín. Archeológia dokazuje prítomnosť jednoduchého roľníckeho ľudu kmeňov Markomanov, Kvádov a Vandalov. Ešte pred expanziou Slovanov prešli územím južnej Moravy a juhozápadného Slovenska časti kmeňov Gótov a Longobardov, ktorý tu nezanechali po sebe významnejšie stopy.

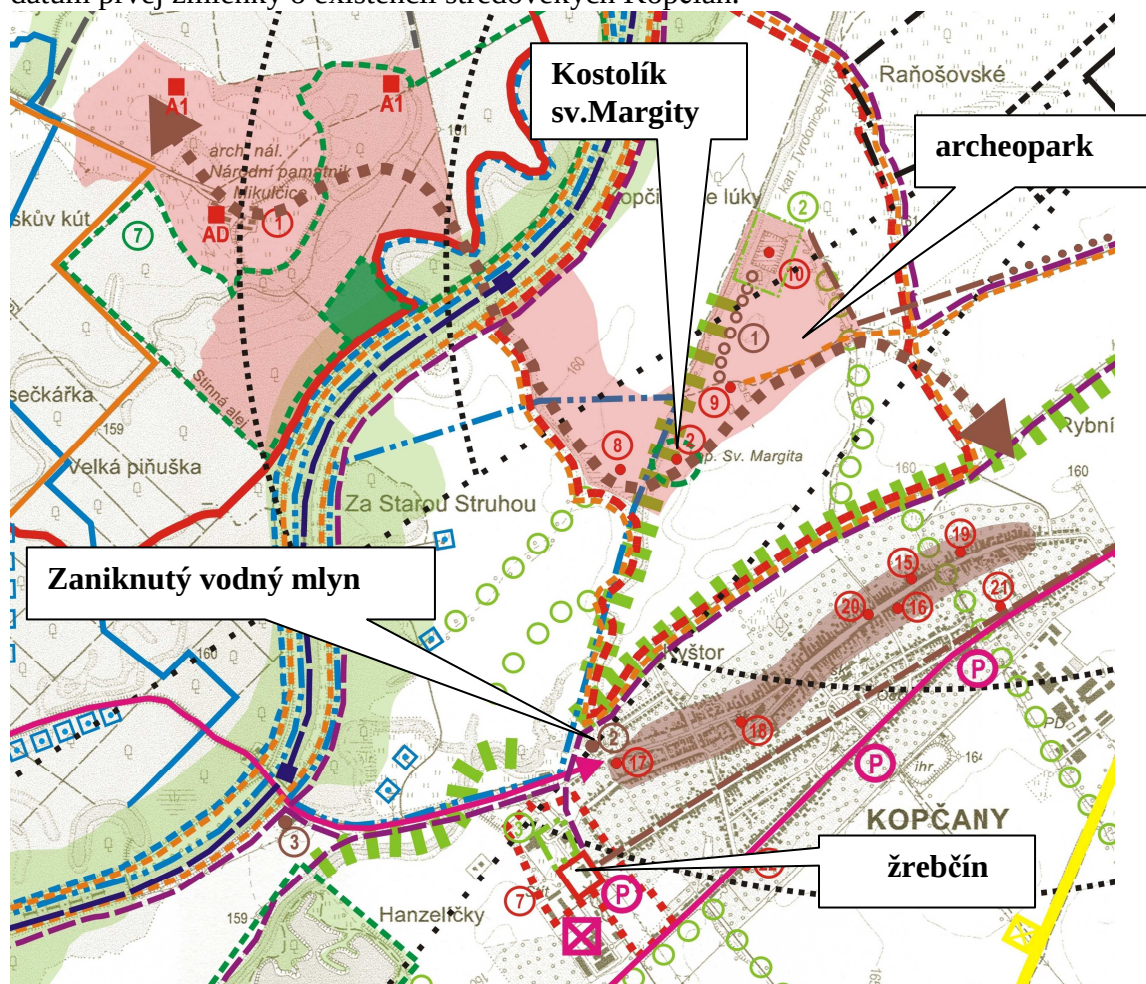
Obdobie Veľkej Moravy:

Kopčany sa vo Veľkomoravskom období podieľali na rušnom živote Veľkomoravského centra na Valoch, ktoré bolo vzdialené od obce do 1,5 km, v oblasti katastra obce sa nachádzali roľnícko – pastierske osady. Mohutné Veľkomoravské centrum valy sa rozprestierali na ploche asi štyridsať štvorcových kilometrov. Na ceste od hradného komplexu Valov smerom k Holíču sa nachádzali drobné poľnohospodárske a remeselnícke osady s pohrebiskami umiestnenými na pieskových pahorkoch. Š. Janšák v publikácii Brány do dávnoveku uvádza: „Kopčany boli k Valom bližšie než samotné Mikulčice. Jediná „otvorená brána“ viedla z hradiska na východ, t.j. Valy boli prístupnejšie z Kopčian a to viacerými cestami, a teda mohli dostať predikovať kopčiansko-mikulčické, ak nie kopčianske Valy. Hlavné rameno rieky Moravy tieklo od veľkomoravského opevneného mesta tri až štvrt kilometra na západ, pod piesčitou terasou, na ktorej sú rozložené dnešné obce Lužice, Mikulčice a Moravská Nová Ves. Z toho vyplýva, že mesto na Valoch ležalo na jej ľavom brehu... opevnené mesto na Valoch gravitovalo zemepisne i hospodársky k dnešnému územiu Slovenska... podrobným výskumom sa ukázalo, že na čiare Valy – dnešná obec Mikulčice niet ani jednej osady z obdobia veľkomoravského, čiže v tých časoch bol tam tri a pol kilometra široký močiar“. Dnešná obec Kopčany leží medzi dvoma starými veľkomoravskými sídliskami, ktoré po prvý raz zameral a opísal v roku 1929 Štefan Janšák. Prvé sídlisko bolo objavené pri dnešnej ceste z Kopčian do Moravskej Novej Vsi, kde stál donedávna hostinec aj s príslušnými budovami. Skladalo sa z dvoch častí, a to z ostrova I a ostrova II, ktoré vyčnievali z inundačného územia. Sídlisko „Na segeti“ ležalo 1-2 m nad najvyššou hladinou vody. Druhé významné sídlisko bolo zistené pri náhodnom objave kostí na západnom svahu duny pri Kačenárni. Vo vykopaných sondách sa tu našlo celkom 61 kostrových hrobov. V porovnaní s nálezom iných lokalít sú objavené pamiatky skromné – 1

kopia, 3 sekery, ostrohy, nože, strieborný gombík, náhrdelník zo sklených perál, črepy nádob, zvyšky drevených vedierok. Možno predpokladať, že v tejto lokalite boli pochovaní príslušníci nižšej spoločenskej vrstvy veľkomoravskej spoločnosti.

Obdobie po páde Veľkej Moravy:

V 11. storočí na území nastalo obdobie mocenských bojov, ktoré vyhrávajú Arpádovci. Záhorie sa tak stalo pohraničnou, nárazníkovou oblasťou s nestálou hranicou až do 14. stor., kedy oblasť často mení pánov. V blízkosti Kopčian v 11. stor. vyrástli dva kráľovské hrady. Koncom 12. stor. uhorská kráľovná Konšancia, manželka Přemysla Otakara I. dostáva od otca Belu III., uhorského kráľa, venom celú trnavskú oblasť, rozprestierajúcu sa medzi Karpatmi a Váhom a k tomu od manžela získala dolné Pomoravie – zasadila sa o osídľovanie pravého i ľavého brehu rieky Moravy, čím sa situácia na území ustálila (Strážnica – moravsko - rakúske hranice) (Pulkavova kronika). Zavádzala pokrokové skúsenosti hospodárstva. V 20-30. rokoch 13. storočia dala upraviť cestu z Moravy cez Holíč, Jablonicu na Trnavu. Rieku Moravu, táto cesta sa pretínala brodom a prevozom práve pri Kopčanoch, ktorý si udržal svoje významné postavenie až do 16. storočia, kedy bol obnovený prastarý prevoz pri Kátove. História Kopčian je úzko spätá s Holíčom. Za kráľa Žigmunda od roku 1390 patril Holíč s príslušnými obcami Ctiborovi zo Ctiboríc. Rok 1392 je dátum prvej zmienky o existencii stredovekých Kopčian.

Navrhovaný archeopark Mikulčice-Kopčany, autorom je Doc.Ing.arch. Jana Gragorová, Fakulta architektúry STU v Bratislave (2006).

V katastri obce Kopčany je zdokumentovaný neregulovaný, meandrujúci tok rieky Moravy, so systémom kanálov a potokov, regulujúcich hladinu spodnej vody na danom území už v období baroka a zabezpečujúcim možnosť poľnohospodárskeho využívania daného územia.

Na mape je znázornený aj vodný mlyn zo 16. storočia, ako jeden z dôležitých mlynov na panstve Czoborovcov. Stál na ramene rieky Moravy zvanom Struha. Korunu stavidla mlyna tvoril most. Cez most sa prechádzalo na lúky pri rieke Morave. Hlboké a rozsiahle jazero pod stavidlom mlyna slúžilo ako kúpalisko „U mlýnu“. Počas prvej svetovej vojny mlyn zanikol. Bývalé miesto mlyna sa nachádza mimo areálu archeologického parku, je však v navrhovanom biokoridore súčasťou plánovanej trasy pre jazdu na koňoch. Toto historicky významné miesto, tvoriace v minulosti súčasť kultúrnej poľnohospodárskej krajiny, je možné prezentovať aspoň informačnou tabuľou. Samostatný komunikačný systém predstavujú zrekonštruované barokové cesty, vedúce cez alej z holičského kaštieľa k areálu Kačenárne. Objekt Kačenárne bol s rybníkom spojený samostatnou komunikáciou, vedenou od objektu Kačenárne. (Archeologický park Mikulčice-Kopčany, Gregorová, 2006)

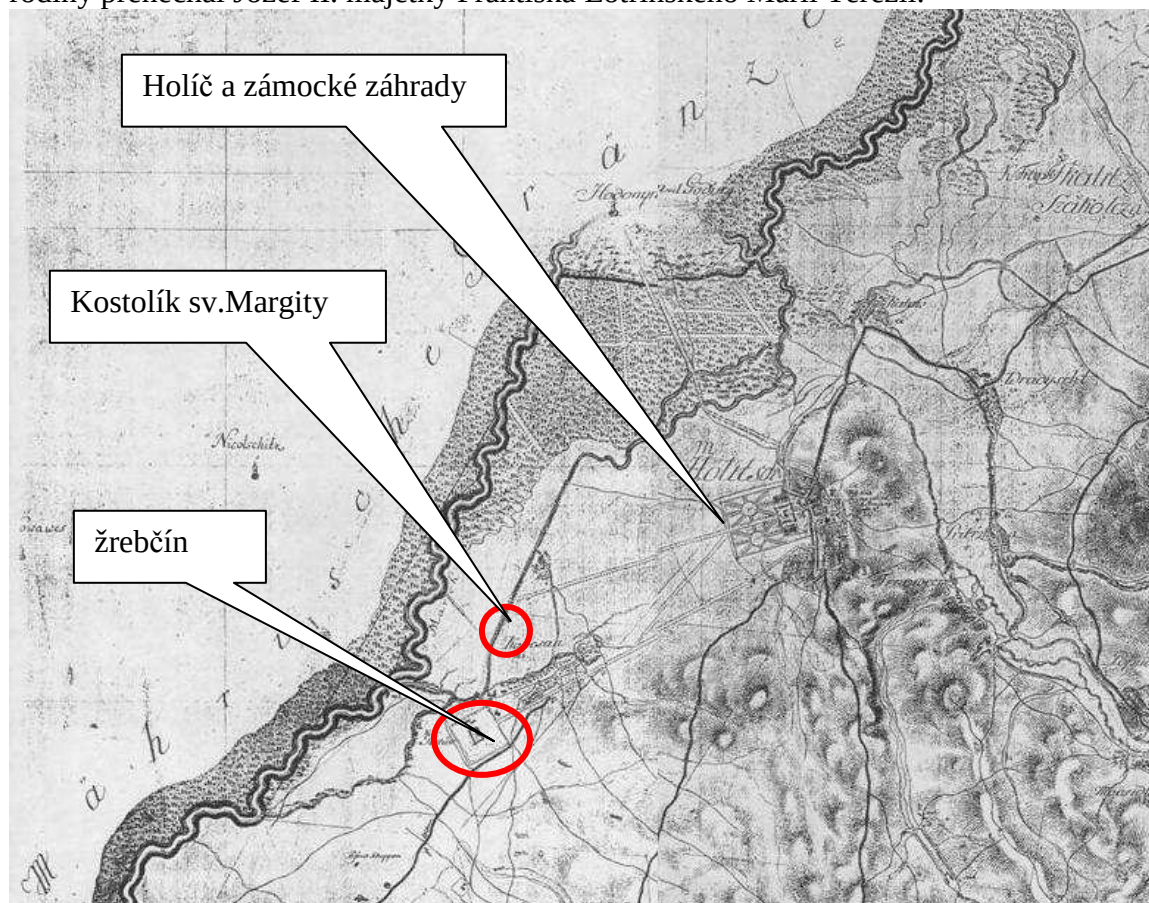
Kopčany – súčasť Holičsko – Šaštínskeho panstva do roku 1736:

Prvý záznam pochádza z r. 1392 zo súpisu fár Šaštínskeho archidiakonátu a hovorí už o dvore Kopchan patriacemu do panstva Holičského hradu. Koncom 13. storočia je doložená posledná zmienka o existencii Holičského pohraničného komitátu (1296) - na jeho troskách sa v priebehu 14. storočia začína formovať samostatné holičské panstvo, do ktorého sa dostáva i novoformujúca sa kopčianska osada. Od roku 1390 bol majiteľom panstva Ctibor zo Ctiboríc. Po vymretí Ctiborovcov (1434) sa dostalo panstvo do rúk uhorského kráľa Žigmunda. Po jeho smrti získal Holičské panstvo od Albrechta II. bývalý kráľovský kancelár Gašpar Schlik, avšak už o desať rokov ho Schlik odstúpil Pongrácovi, ktorému v roku 1454 potvrdil túto držbu uhorský kráľ Ladislav Pohrobok. V roku 1489 sa holičské panstvo dostáva záložným právom do rúk šľachtickej rodiny Czoborovcov. V 16. až 18. storočí boli spolumajiteľmi holičského panstva šľachtické rody Révaiovcov a Bakycsovcov. Boli to príbuzenské rody, no aj napriek tomu často nastávali spory o tieto majetky. Za deľby majetkov roku 1554 darovali Czoborovci polovicu mlyna v Kopčanoch Blažejovi Baršonovi. V najstaršej kronike Kopčian, písanej Fridrichom Suchým sa uvádza listina „Arnales“, ktorou sa udeľuje šľachtictvo Valentinovi Vajay do Vaga (Vaya) za zásluhy a oddanosť (datované je v Prahe 12. marca 1598 s podpisom Rudolfa II. Potomkovia Valentína Vajay sa snažili získať dedičné právo na šľachtický titul). Ústna legenda tvrdí, že z odnože rodiny Vajay pochádzala Margita panna, ktorá pozemky Hrudý darovala rímskokatolíckej cirkvi a utvorila tak základinu kaplnky, dala ju renovovať, odkiaľ sa odvodzuje pomenovanie tohto kostolíka (dokument o vykúpení je datovaný v Holiči 27. marca 1693). Roku 1532 boli Kopčany majetkom Gašpara Czobora a mali: 9 platiacich port, 1 chudobnú, 1 opustenú, 1 majer, ktorý sa rátal za jednu neplatiacu portu, 1 portu chudobného richtára – dovedna 13). Vlastníctvo jednotlivých usadlostí bolo v roku 1554 rozdelené medzi šiestich majiteľov – rodu Czoborovcov, Margite Bakičovej, Angeline Bakičovej, Pavlovi Bakičovi, Anne Bakičovej a Michalovi Bakičovi. V rokoch 1660-1680 gróf Adam Csobor vybudoval rozsiahly žrebčín. Ako majiteľka panstva sa do roku 1728 uvádza Mária Antónia Czoborova, ktorá majetok spravovala aj so svojím manželom Marekom Adamom Czoborom de Szent Miháli. Po smrti Mareka Adama Czobora de Szent Miháli (roku 1728) sa správcom panstva stáva mladý jeho syn Jozef z prvého manželstva. V 16. storočí sa v Kopčanoch usídľujú migrujúci Habáni z Moravy na západné Slovensko, ktorí si tu vytvorili habánsky dvor. Na začiatku 17. storočia sú už Kopčany obec strednej veľkosti s kostolom, tak ako sú topograficky vyznačené na známej Komenského mape z roku 1628.

Kopčany ako súčasť Holičsko – Šaštínskeho panstva za vlády Habsburgovcov (1736 – 1918):

V roku 1736 kúpil panstvo v Holiči, ktorého súčasťou boli Kopčany, pre kráľovskú rodinu získal od Czoborovcov manžel Márie Terézie František Lotrinský. Prítomnosť cisársko-

kráľovského rodu mala priaznivý vplyv na hospodársky rozvoj Kopčian, reorganizácie poľnohospodárskej, živočíšnej výroby podľa rakúskych vzorov a premenila tak feudálny veľkostatok na skutočný poľnohospodársky podnik s kapitalistickými prvkami hospodárenia a organizácie práce. Koncom 40. rokov 18. storočia dal František Lotrinský, manžel Márie Terézie, podľa projektu staviteľa Nicolasa Jadota postaviť rozsiahlu stavbu nazývanú Štít – prvý žrebčinec v Uhorsku, ďalej bola r. 1746 – bola postavená nová továreň na keramiku a v roku 1752 bola vybudovaná Kačenáreň s rybníkom na odchyt divých kačíc. Žrebčinec - Štít a jeho príľahlé lúky a lesy sa stávali miestom veľkolepých poľovačiek pre cisársku rodinu a ich hostí, ktorý sem prichádzali s veľkou suitou z Viedne cez Moravskú Novú Ves a „Prívoz“ v Kopčanoch. Cisárska rodina navštívila „Štít“ podľa záznamov v kopčianskej kronike od roku 1747 celkom šesťkrát. Po poľovačkách nasledovali okázalé hostiny v sále reprezentačnej budovy. Premiestnením koní z Kladrub prichádzali i opatrovatelia a cvičitelia koní „Rajtknehti“, hospodárski správcovia a iní z Rakúska a Čiech. Potomkovia niektorých sú v Kopčanoch a na okolí dodnes. V roku 1762 rozšíril František Lotrinský panstvo o Hodonín. V roku 1765 v rámci dohody o delení štátneho majetku od majetku panovníckej rodiny prenechal Jozef II. majetky Františka Lotrinského Márii Terézii.

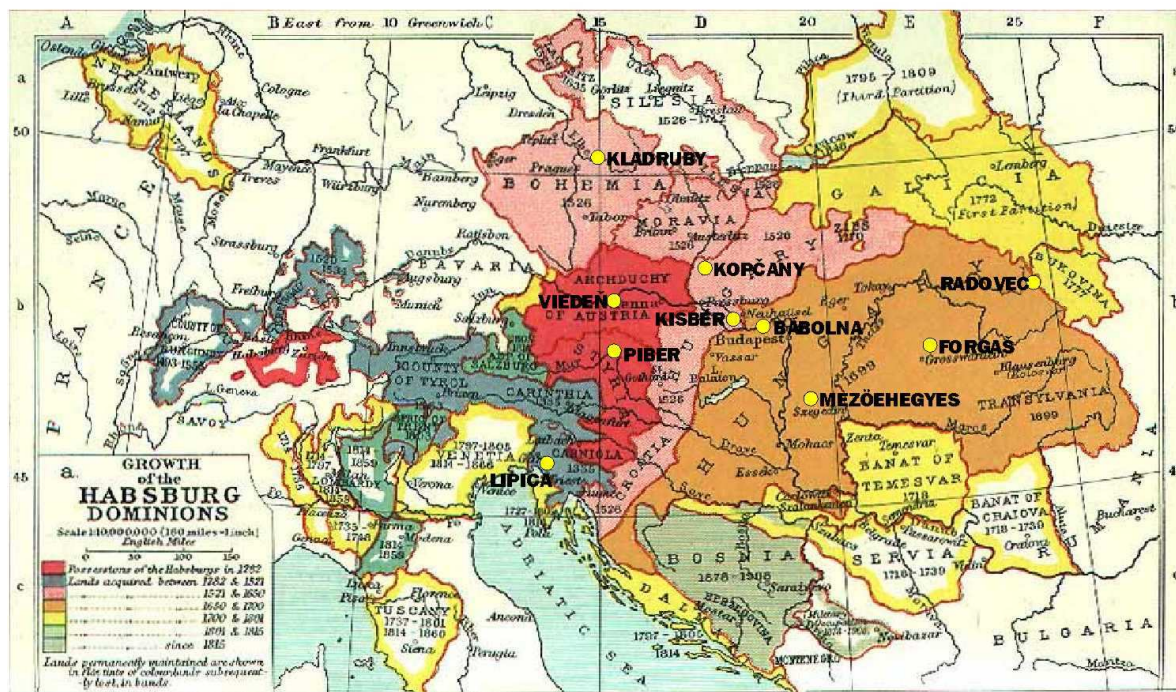

Žrebčín bol konštituovaný ako právne samostatná jednotka (nestal sa jednotkou odovzdávaných majetkov Holíč a Hodonín) a bol ponechaný v dvornom majetku ako dvorný žrebčín (až do jeho zrušenia v roku 1828, kedy boli budovy a pozemky späť vrátené panstvu Holíč). Cisár Jozef II. roku 1783 k Holíčskemu panstvu pripojil Čejkovice, čím sa na dnešnom moravsko – slovenskom pomedzí vytvorilo veľké „štátne panstvo“ patriace až do roku 1918 cisárskej rodine.

O prepojení Kopčian s Holíčom svedčí i nasledovná mapa z konca 18. storočia už po dostavbe žrebčina (presný rok vyhotovenia mapy nie je zistený). Čitateľné sú tiež aj ale v krajine z tohto obdobia. Jedna z alejí smeruje ku kostolíku sv. Margity.

Žrebčín v Kopčanoch

Žrebčín je situovaný na západnej hranici zastavaného územia obce. Po prvý krát sa žrebčín v Kopčanoch spomína v rokoch 1660 – 1680, kedy bol Adamom Csoborom v Kopčanoch vybudovaný rozsiahly bohatý žrebčín (nachádzali sa tu arabské španielske a iné kone), ale nepodarilo sa dokázať, že spomínaný žrebčín je totožný s jestvujúcim žrebčínom – Štítom založeným Štefanom Lotrinským. O existencii žrebčínu svedčí aj záznam z 17. 7. 1712, kedy majiteľ Marek Czobor preberá majetky svojej matky, vdovy, rodenej Erdödy. V zmluve sa syn zaväzuje zaistiť matke ročne 12 000 zlatých, dať k dispozícii 12 koní a iné náležitosti). (Kráľovský žrebčín v Kopčanoch bol založený roku 1736 Františkom Štefanom vojvodom Lotrinským (ako tretí žrebčín založený Karolom VI). Ten už v roku 1736 premiestnil do žrebčín v Kopčanoch chovné kone dovezené zo Saaralbe. Roku 1765 Mária Terézia povýšila Kopčiansky žrebčín na dvorný - cisársky a kráľovský žrebčín. 1798 – bol Kopčiansky žrebčín zväčšený o kone z Tešína, stádo tvorili väčšinou vraníci a beluše z kladrubského plemena. Plocha pozemkov užívaných žrebčínom (cca 400 koní) mala cca 400 ha, väčšinou to boli lúky pri rieke Morave (pasienky ako Veľká a Malá Niva, Segeti, Olšová Niva a iné od Adamova až po Hodonín). Kopčiansky žrebčín patril k žrebčínom menšieho typu (10 žrebčov, necelých 100 kobýl, a asi 200 mladých koní a a kobyliiek). V publikácii Cesta za chlebom autor uvádza, že kapacita žrebčínca predstavovala cca 800 koní. Roku 1826 bol chov plnokrvníkov v Kopčanoch zrušený. V roku 1828 boli všetky kone zo žrebčína prevezené do Kladrub. V 20. storočí bol objekt žrebčínou využívaný na rôzne účely - v roku 1935 tu bol založený roľnícky družstevný liehovar - spracovávala sa tu cukrovka a zemiaky na lieh (po vojne liehovar zanikol), sídlil tu holičsky semenársky štátny majetok. V roku 2000 sa kone do žrebčínu opäť vrátili vďaka nadšencom sústredeným okolo Stana Matulíka (z publikácií Ing.arch M. Hučka v časopise Ľudia a kone, r. 2005, 2006, 2007). Žrebčín Kopčany patrí medzi 10 žrebčínov, ktoré patrili rodu Habsburgovcov.

Raksko-Uhorská monarchia v 18. storočí - rozmiestnenie žrebčínov

Spracovateľ mapy: Ing.arch. Michal Hučka, 2006

Príklady cisársko-kráľovských žrebčínov:

Kone v Lipici – žrebčín sa využíva
i v súčasnosti pre chov koní.
Foto: Ing.arch.P.Škorvánek

Výbeh v Kladruboch
V Kladruboch je chov koní tiež zachovaný.
Foto: Ing.J.Budinská

Chov koní

Základom Kopčianskeho chovu boli španielske žrebce. Ako prvé boli v Kopčanoch ustajnené kočiarové kone z chovov v Tešíne a Kladrubách. Po zrušení žrebčína v Kladrubách (ktorý bol ohrozovaný cudzími armádami a roku 1757 aj vyhorel) bol plemenný materiál španielsko-talianských koní presunutý do žrebčínu v Kopčanoch (dvorné žrebčiny v tom čase chovali kone španielsko-talianské, vzájomne si plemenný materiál medzi sebou vymieňali a Kopčany sa stali náhradou za vyhorený žrebčín v Kladrubách). V zaplavovanom území Kopčian sa však chovu koní nedarilo (potraty, mesačná slepota, úhyn žriebät, reprodukčné problémy a iné choroby spojené s nedostatkom krmiva). Cisár Jozef II. sa rozhodol žrebčín v Kladrubách obnoviť a presunúť tam kone taliansko-španielskeho rázu. Dvorný žrebčín bol znova obnovený v dnešnej podobe, rozšírený a chov starokladrubských koní tu bol znova obnovený v roku 1770. Zakladatelia starokladrubských belušov Generále a Generalissimus sa narodili v Kopčanoch, Generale v roku 1787 a Generalissimus v roku 1797. V týchto dvoch kmeňoch chovov kladrubských belušov pokračuje aj súčasne ako národný originál génová rezerva. Šľachtenie starokladrubských vraníkov prebiehalo v dvoch kmeňoch – Sacramoso a Napoleone. Nedostatok kvalitných žrebco v na začiatku 19. stor. zapríčinil, že do Uhorska sa postupne začali dovážať anglické plnokrvníky. Rozhodnutím cisára Jozefa II. bol v Kopčanoch založený chov anglického plnokrvníka. V roku 1813 bol do žrebčínu dovezený Grimalkin – začiatok obdobia anglického plnokrvníka. V roku 1814 bolo do Kopčian importovaných z Francúzska a Anglicka 70 kobýl a tri žrebce anglického plnokrvníka. Prvé anglické plnokrvníky do kopčianskeho cisárskeho a kráľovského žrebčínu doviezol vrchný stajník knieža František Trauttmansdorff. 23.augusta 1816 bol za prítomnosti cisára Františka I. na lúkach žrebčínu usporiadaný dostih medzi anglickým plnokrvníkom-Grimalkin a arabským plnokrvníkom-Anhonio. (medzi sebou súťažili víťazi predkola, žrebec A1/1 Grimalkin a Kohejl). V rozhodujúcom dostihu zvíťazil Grimalkin – anglický plnokrvník. Toto víťazstvo zachytáva i dobový obraz:

V roku 1828 bol chov plnokrvníka v Kopčanoch zrušený a jeho chov bol presunutý do Kladrub (aj napriek tomu, že tu bol chov dobre vedený, podmienky chovu ušľachtileho plnokrvníka boli nevyhovujúce - nevhodné klimatické a prírodné pomery Kopčian často spôsobovali ochorenia a úhyn koní. Po zrušení boli žrebčínu boli ľahšie kone prevedené do žrebčínu Lipica, ťažné kone do Kladrub. Počas pôsobenia chovu koní v Kopčanoch, odchovávali sa výlučne kone pre cisársky viedenský dvor a to karosieri, kone k reprezentačným účelom, kone jazdecké, pre dostihy a hony, kone pre bežnú kočiarovú službu a kone ťažné. (Ing.arch.M.Hučko, Kone a ľudia 2005)

Kačenáreň – špeciálny rybník na odchyt divých kačíc – stavba v krajine:

Kačenáreň sa nachádza severovýchodne od zastavaného územia obce na katastrálnej hranici s Holíčom. V roku 1736 cisár Karol III. založil v Kopčanoch okrem žrebčína a hospodárskych dvorov aj špeciálny rybník na odchyt divých kačíc s budovou dodnes zvanou Kačenáreň (iné zdroje uvádzajú rok 1752, napr. Rudolf Apell a kol. – Kopčany, dejiny obce, vydal Obecný úrad v Kopčanoch r. 1992). V dokumentoch holičského panstva sa uvádza, že hospodársky správca holičského panstva menom Tousainet dal r. 1752 nadstaviť obe budovy a na stranách dal vybudovať dva strážne domky. Kačenáreň ako aj Štít mali dokonalé komunikačné spoje – cesty s centrom panstva na zámku v Holíči, ako dokazuje mapa z roku 1870. Tieto cesty sú v podstate zachované, až na priame prepojenie Kačenárne so zámkom v Holíči. V roku 1759 bol dobudovaný rybník na rozlohu 3016m². Nad kanálmi spájajúcimi sa rybníkom boli podľa holandského vzoru zložené siete. Steny kanálov ako i vytvorené jazero maskovalo obloženie z rákosu a palachu. Prevádzka odchytu kačíc a Kačenárne trvala nepretržite 182 rokov a zanikla až r. 1918. Kačenáreň bola už v minulosti cieľom „turistického ruchu“, kedy sa častým návštevníkom predvádzal odchyt kačíc. Bohužiaľ, rybník je v súčasnej dobe spustený a z budov sú len ruiny. Obnovu rybníka i kačenárne má obec v pláne, avšak ich realizácia bude závisieť od disponibilných finančných prostriedkov. Po rekonštrukcii by mohol záchytný rybník vyzerat' podobne, ako je tomu na dobovom obraze, ktorého vlastníkom je obec Kopčany.

Vodná plocha na zachytenie kačíc.
Obráz je vo vlastníctve obce.

Súčasný stav „horárne“, ktorá tvorila
zázemie pre kačenáreň.

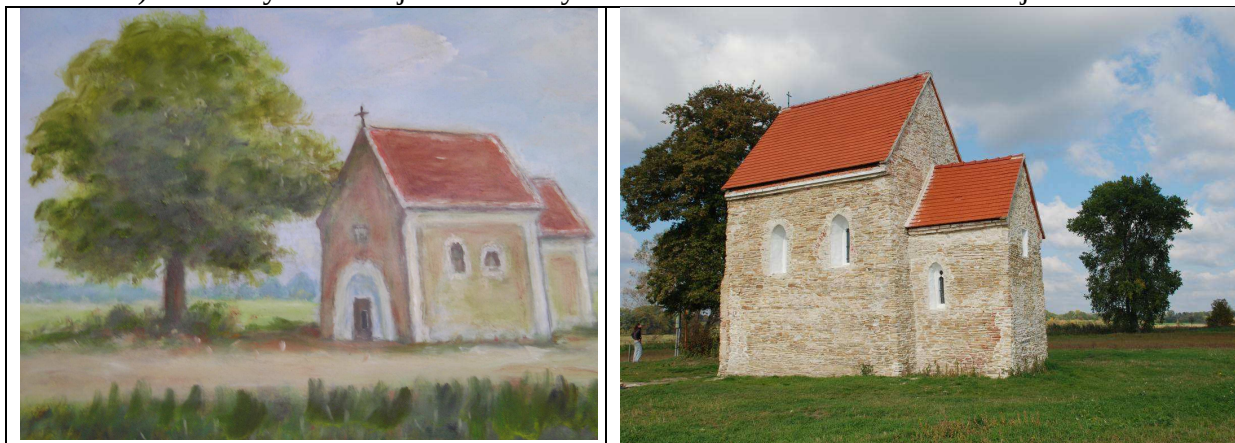
Mapa pochádza z polovice 19.storočia (asi rok 1840). Na obrázku sú čitateľné jednak hranice medzi katastrom Kopčany a Holíč, jednak urbánne prvky v krajine, a to kačenáreň, horáreň i kostolík sv.Margity. Načrtnutá je i okolitá úprava krajiny.

Kostolík svätej Margity Antiochijskej – stavba z krajiny

Gotizovaný, pôvodne románsky kostolík. Jedna najstarších architektonický pamiatok na Záhorí i v celom bývalom Československu.. Jej pôvod nie je doposiaľ podrobne prebádaný. Najstaršia písomná zmienka o kaplnke pochádza z roku 1554. Existenciu potvrdzuje aj známa

Komenského mapa z r. 1627, na ktorej je obec Kopčany vyznačená ako stredne veľká obec s kostolom umiestneným v priestore „Hrúdiv“. Kostol sa nachádza len necelý kilometer od Valov – sídla veľkomoravských kniežať v chotári obce Mikulčice na moravskej strane. Výsledky prieskumov a výskumov okolia kostola v rokoch 1998 – 2000 dokazujú jeho intenzívne osídlenie už od neskorej kamennej doby. Svoj vrchol dosiahlo v 9.-10. storočí, kedy sa pozdĺž predpokladanej historickej cesty z mikulčického sídliska Valy na východ sformovala na ľavom brehu rieky Moravy v katastri dnešných Kopčian skupina osád, ktorej organizačnú štruktúru dosiaľ nepoznáme. Funkčne súvisela s hradiskom Valy. (Záhorie kraj medzi Karpatami a Moravou)

V roku 2004 dochádza k radikálnemu obratu v určení historického veku kostola. Objav troch hrobov v pôvodnom pôdoryse kostola umiestňuje jeho založenie do vrcholného veľkomoravského obdobia (našli sa v nich typické veľkomoravské šperky cca 9. storočie – dva pozlátené bronzové gombíky, strieborná a zlatá náušnica). Archeologický nález datuje výstavbu kostola sv. Margity do obdobia vlády Rastislava I. (846-870) alebo Svätopluka I. (870-894). Kostol sv. Margity je zatiaľ jediným úplne zachovaným kostolom z veľkomoravského obdobia. Je trinástym kostolom mikulčicko-kopčianskej sídelnej aglomerácie. Jednolod'ové priestory sa radia za sebou: nartex-loď-presbitérium. Vytvárajú tak dispozíciu, ktorej vzory sa nachádzajú v karolínskom kultúrnom okruhu. Takéto stavby vznikali v strednej a západnej Európe medzi 8-11. storočím, po biskupskej synode v roku 796, ktorá dala impulz na šírenie kresťanstva na sever od Dunaja. (Ľudia a zem 2005). Po zániku mikulčického hradiska pokračoval život v dvoch doteraz známych osadách v blízkosti kostola sv. Margity Antiochijskej až do 13. storočia, kedy sa tento priestor stáva pravdepodobne posledným obývaným miestom niekdajšej mikulčickej aglomerácie (ak neberieme do úvahy pozostatky stredovekého osídlenia okolo bývalého kostola IX na podhradí hradiska Valy). Doterajší výskum historickej topografie naznačuje, že poslední obyvatelia osady z okolia Kostola sv. Margity Antiochijskej odišli, pravdepodobne do dnešných Kopčian, v 16.-17. storočí. Kostol asi naďalej slúžil pre príľahlé územie až do 18. storočia, kedy postavili nový kostol priamo v obci. (Záhorie kraj medzi Karpatami a Moravou). Malebný kostolík je znázornený tiež na dobovom obraze a súčasnej fotke:

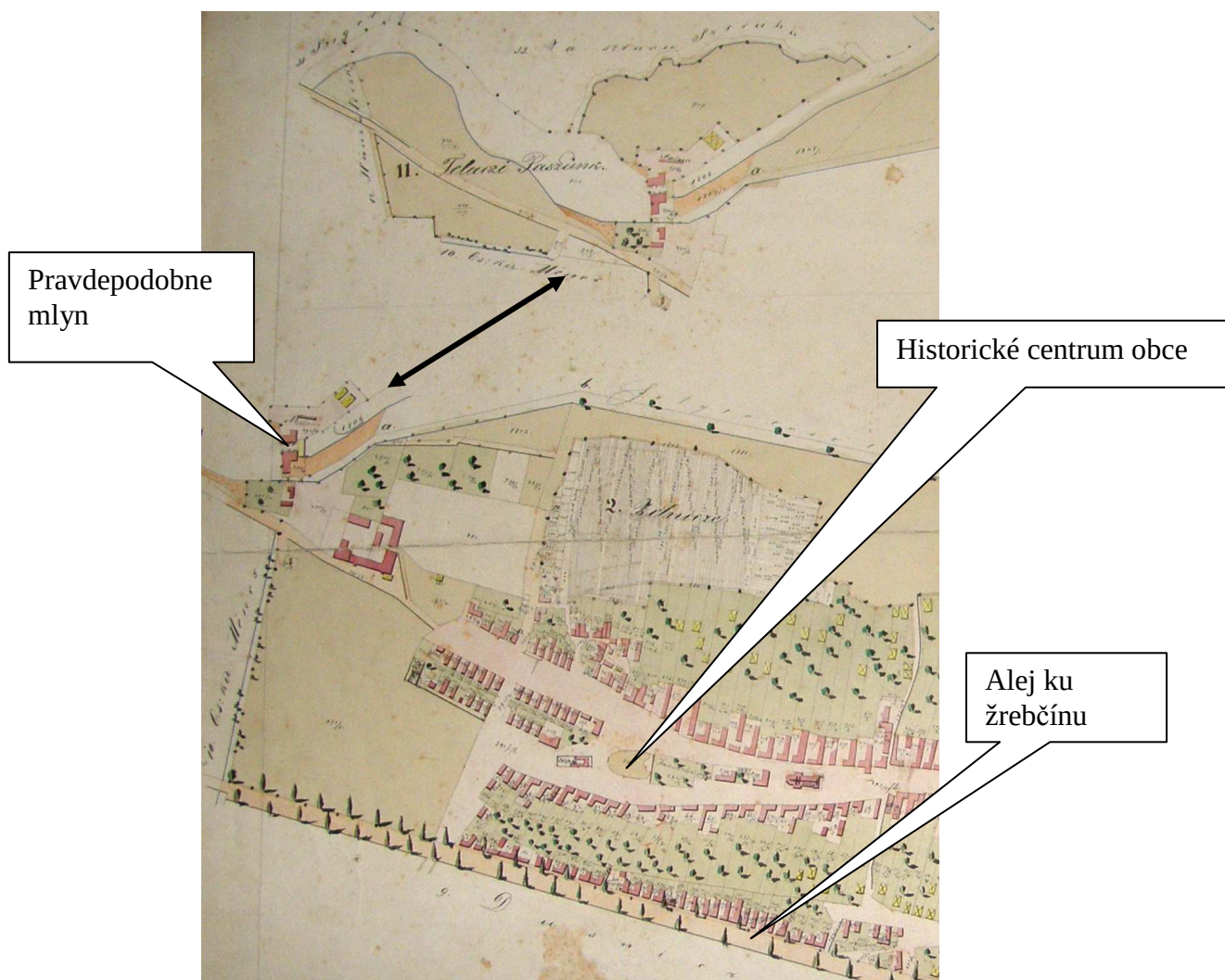
Prievoz – zaniknutá stavba

V priestoroch kóty 162 na „Segeti“ a ostrove „Mléčná“ na ľavom brehu rieky Moravy jestvovalo najstaršie osídlenie Kopčian. Bohaté povrchové nálezy keramických črepov dokazujú jeho existenciu už v dobe bronzovej (1800-800 pred n. l.). V stredoveku osídlenie zaniklo a ostal len strategicky dôležitý brod a neskôr strážený prievoz s kompou, umožňujúci dôležité cestné spojenie medzi sídliskami na oboch brehoch rieky Moravy. Pravý i ľavý breh rieky Moravy bol od čias Veľkej Moravy osídlený ľuďmi so spoločnou kultúrou, hospodárskou a politickou organizáciou. Strategicky dôležitú komunikáciu cez kopčiansky

prievoz využívali kupci a obchodníci rovnako, ako vojská a ich rozvedky od praveku. Prievoz nadobudol na význame v 13. storočí po zmene hydrologických a ustálení politických pomerov v povodí rieky Moravy. V 17. storočí sa stal majiteľom prievozu s príslušnými budovami rod Czoborovcov. Roku 1650 prenajal Valent Czobor právo prievozu holičskému židovi Joachimovi za poplatok 100 zlatých ročne. Za Rakúsku-Uhorska sa cez kopčiansky prievoz dopravovalo mlieko do Moravskej Novej Vsi a obilie do Vranovského mlyna. Pred rokom 1918 vlastnil celý areál Schlezinger, do roku 1940 boli vlastníkami kopčiansky občania Ožvoldík a Rampáček. Po druhej svetovej vojne nahradil kompu provizórny most, tento bol zrušený počas regulácie Moravy v 70.-tych rokoch minulého storočia.

Vodný mlyn – zaniknutá stavba

V 16. storočí existoval vodný mlyn v Kopčanoch ako jeden z troch dôležitých mlynov na panstve Czoborovcov. Stál na ramene rieky Moravy zvanom Struha. Potvrďuje to doklad súdneho sporu medzi rodinami Czoborovcov, Bakičovcov a rodiny Révayovcov, datovaný rokom 1554. Korunu stavidla mlynu tvoril most. Cez most sa prechádzalo na lúky pri rieke Morave a vodil sa dobytok, kone a husi na pašu. Hlboké a rozsiahle jazero pod stavidlom mlyna slúžilo ako kúpalisko „U mlýnů“. Podľa kúpnopredajnej zmluvy ako posledný odkúpil mlyn s príslušnými budovami Pavol Mandelík s manželkou. Počas prvej svetovej vojny mlyn zanikol. Mlynský most zničili v roku 1945 nemecké vojská. Stavba vodného mlynu zostala zachovaná na archívnych mapách.

Vodný mlyn je vyobrazený na obraze Kroupu, 1964, obraz je vo vlastníctve obce.

Sakrálné prvky v krajine:

Záhorie je bohaté na sakrálné objekty i drobné sakrálné plastiky, kaplnky, božie muky. Podobne je tomu i v obci Kopčany. Množstvo sakrálnych prvkov podčiarkuje duchovnú stránku obce, pokoj, vidiecke prostredie. Nie všetky prvky však majú zodpovedajúci priestor vo svojom okolí, mnohé zanikajú medzi domami, dokonca niektoré sa dostali na súkromné pozemky a sú neprístupné. Nasledovné obrázky zachytávajú niektoré sakrálné prvky v obci. Sakrálné prvky mali i svoj špecifický spôsob úprav v bezprostrednej blízkosti. Podľa významu sa pri ich vysádzaní najmä lipy (štyri alebo dve). V súčasnosti táto tradícia nie je pri riešení priestoru podporovaná a skôr sa preferujú v obci historicky nepravdivé výsadby.

Historicky nepravdivá úprava ulice smerom ku žrebčínu. V minulosti tu bola alej, zrejme pagaštanov, vedúca z Holíča.

Kostol v historicky najstaršej časti obce. Uplatnila sa pred ním nevhodná, historicky nepravdivá výsadba

Ukážka niektorých priestorov v obci:

Autor: Ing. Anna Dobrucká, Ing. Zuzana Brunclíková, 2008

7. Ľudský potenciál:

Sociologický prieskum medzi obyvateľmi formou ankety

Katastrálne územie má potenciál v rozvoji turizmu, keďže v obci sa nachádza niekoľko unikátnych pamiatok (kostolík sv.Margity, Cisársko-kráľovský žrebčín) a navyše má obec záujem na rieke Morave vybudovať väčšie prístavisko pre vodnú turistiku. Obec má tiež v úmysle pričiniť sa o rekonštrukciu žrebčína, prípadne vybudovať jazdeckú dráhu pre turistov. Tiež sa obec mieni zapojiť do budovania siete cyklistických trás. Uvedené formy turizmu sebou prináša prílev turistov do obce. Predložená anketa bola spracovaná v rámci projektu „Povodie rieky Moravy v dotyku s Trnavským samosprávnym krajom“. Uvedené odpovede sú však podnetné i pre budovanie iných foriem turizmu a cestovného ruchu, preto časť výsledkov ankety sú uvedené v nasledovnej stati, a to najmä stať o rozvoji turizmu:

Cieľ ankety: Anketa realizovaná medzi občanmi obce bola zameraná najmä na zistenie názoru občanov **na rozvoj turizmu a ochotu poskytovania služieb turistom.**

Väčšina odpovedajúcich občanov sa v obci narodila a prežila tu celý svoj doterajší život, majú tu domov a majú tu rodinu. Výsledky svedčia o silnej naviazanosti ľudí na obec.

Väčšina obyvateľov je spokojná s aktivitami obce. Napriek všeobecnej spokojnosti cítia určité nedostatky resp. rezervy a navrhujú množstvo ďalších aktivít, ktoré by obec mohla zahrnúť do plánu aktivít, čím by sa zlepšil spoločenský život v obci. Mladým chýbajú aktivity zamerané na mládež (zábavy, koncerty, kino), intenzívnejšie kultúrne a športové vyžitie. Matkám zase chýba detské ihrisko a uvítali by podujatia pre rodiny s deťmi.

Podľa iných stagnuje rozvoj bývania a lepšie služby, občania navrhli napr. zriadenie obecnej polície, vybudovanie spomaľovacích ostrovčekov (retardérov), podporovať drobných podnikateľov, živnostníkov, remeselníkov a tiež by uvítali zriadenie obecného trhoviska. Ďalší občania kládli dôraz na rozšírenie (resp. vybudovanie) ubytovacích kapacít a zlepšenie služieb (aj s ohľadom na očakávaný rozvoj turizmu).

Na otázku o preferovaní uvedených druhov turizmu v obci sa najčastejšie vyskytovala cykloturistika (25-krát) a športovo-rekreačný turizmus (23-krát), nasledovali agroturistika a vínno-gurmánsky turizmus (po 16-krát), kultúrny turizmus (11-krát), urbanisticko-architektonický turizmus (9-krát), agroturistika (7-krát), pešia turistika (5-krát), výstavný turizmus (3-krát) a zelená turistika (1-krát). Dvakrát sa vyskytla vodná turistika (zrejme v očakávaní splavnenia Moravy) a jeden hlas získala rekreačno-relaxačná turistika formou nudizmu. Z uvedeného vyplýva, že športovanie je v súčasnosti v trende a je vhodné vytvárať príležitosti práve pre tento druh turizmu, jazdectvo nevynímajúc. V dotazníkoch padol i návrh lepšej informovanosti občanov (napr. formou prednášok) o možnostiach podnikania, o prínose turistického ruchu, ale aj o nárokoch na obec, občanov, podnikateľov súčasných i budúcich. Ľudia si uvedomujú, že rozvoj turizmu súvisí s dobrou propagáciou obce (v printových médiách, v rozhlase, televízii, dokonca na internete), s propagáciou jej histórie, historických a kultúrnych pamiatok, s ochranou historických objektov či tradičnej architektúry, aj že by v obci a v okolí mal byť dostatok turistických cieľov, kvalitné služby pre turistov (možnosť ubytovania a stravovania) a pod. Dôraz bol kladený i na využitie žrebčína v rozvoji obce a na zriadenie TIK (turistickej informačnej kancelárie). Pokiaľ ide o pripravenosť obce na rozvoj turistiky, respondenti sú skôr skeptickí – 49% považuje obec za skôr nepripravenú a 31 za nepripravenú poskytovať služby takýmto turistom. Spolu teda až 80% respondentov cíti v tejto oblasti rezervy. To je vážny signál pre obec. Práca s občanmi musí byť teda systematická a cielená. Hoci si občania uvedomujú potrebu rozvoja

turizmu, skvalitnenie služieb apod., predsa viac ako polovica respondentov neplánuje v obci podnikat' (tvrdia, že nemajú na to vek, ambície alebo kapitál). Ak by však podnikali, bolo by to v oblasti športovo-rekreačných služieb a služieb ubytovacích a stravovacích. Dokonca v jednom prípade by išlo o sprievodcovské služby (v angličtine a nemčine) a v jednom prípade o podnikanie v oblasti výroby a predaja vína. Z odpovedí vyplýva, že si respondenti uvedomujú nutnosť spolupráce s okolitými obcami a mestami, a to najmä v rámci mikroregiónu za účelom získania dotácií EÚ, ale aj kvôli získaniu skúseností (napr. od Skalice, ktorá je v svojom rozvoji úspešná), prípadne kvôli vzájomnému súťaženiu. Niekoľkokrát sa v ankete objavil návrh na vybudovanie mosta cez rieku Moravu, čo by v rámci mikroregiónu umožnilo vybudovať spoločnú cyklotrasu a prepojiť historické pamiatky Kopčian a Mikulčíc. Mali by byť prepojené obce (a mestá) na oboch brehoch Moravy, ak ju chceme skutočne splavniť a využiť potenciál vodnej turistiky. Občania obce Kopčany sú hrdí na jej prírodné krásy i bohatú históriu. Z prírody za najkrajšie považujú okolie rieky Moravy, štrkoviská (Boričky) a bažantnicu. Z historických pamiatok si najviac cenia kaplnku sv. Margaréty Antiochijskej (ide o najcennejší objekt v obci), kostol sv. Štefana, areál žrebčína Márie Terézie, Kačenáreň a v neposlednom rade fakt, že ich obec je rodiskom prvého prezidenta Československa T.G. Masaryka. Znechutení sú schátralosťou niektorých historických i novších budov (žrebčín, Masarykova škola, bývalá škôlka, zdravotné stredisko, sušiareň tabaku, vlaková zastávka, kino, areál bývalého JRD), ale aj zanedbanosťou všetkých zelených plôch a parkov vrátane cintorína. Jedinečnosť, neopakovateľnosť svojej obce vidia predovšetkým v histórii spojenej s rakúsko-uhorskou panovníčkou Máriou Teréziou a jej manželom Františkom Lotrinským, ako aj s československým prezidentom Tomášom G. Masarykom a s kaplnou sv. Margaréty. Táto jedinečnosť by sa dala zdôrazniť rekonštrukciou historických pamiatok, ich propagáciou v médiách a na internete (i v cudzích jazykoch, najmä v angličtine a nemčine). Turistickému ruchu by mohla pomôcť úprava (rekonštrukcia) objektov, údržba zelene (t.j. pekné životné prostredie), usporiadanie športových podujatí a súťaží (najmä nadregionálneho významu), obnova Záhoráckeho motookruhu, ale aj zbohatnutie obce (vytvorením nových pracovných príležitostí) napr. vybudovaním poľnohospodárskeho a priemyselného parku a pod.

Záver ankety: Z uvedeného je zjavné, že občania poznajú hodnotu svojej obce i objektov vo svojej obci a s ich stavom nie sú spokojní. Občania sú patrioti, len sa cítia bezmocní, neistí. Zrejme by bolo vhodné im na príkladoch iných regiónov doma i v zahraničí ukázať možnosti rozvoja a týmto spôsobom ich povzbudiť k aktivite, k spolupráci s obcou. Informovanosť, práca s verejnosťou – to by mali byť priority obce, keďže táto má skutočne bohatý potenciál a génia loci.

8. SWOT-analýza

Predkladaná SWOT-analýza sa vzťahuje najmä na krajinu a na životné prostredie, avšak neopomína celkom ani urbánne prostredie.

Silné stránky	Slabé stránky
➤ Lokalizácia obce ➤ História obce ➤ Silný „génus loci“ a imidž obce ➤ Pamiatky – atraktivita pre turistov ➤ Občania – aktívni a patrioti ➤ Silný starosta a podpora zastupiteľstva zo strany občanov ➤ Služby v súčasnosti postačujúce na danú úroveň a požiadavky ➤ viacero stravovacích zariadení primeranej (vidieckej) kvality ➤ Dobrá sociálna infraštruktúra ➤ Dobrá technická infraštruktúra ➤ Tradičná pekáreň ➤ Podpora rozvoja turizmu občanmi ➤ Pamiatky – kostolík sv.Margity, ➤ Cisársko-kráľovský žrebčín – pamiatka – naobnovu je spracovaný projekt pre stavebné povolenie ➤ Jazdecký klub v žrebčíne ➤ Rekreačné priestory ➤ Príprava splavňovania rieky – možnosť prílevu turistov i po rieke ➤ Projekt lávky cez rieku Moravu v príprave	➤ Narušenie identity záhoráckej obce novou výstavbou (napr. OcÚ, ZŠ i plánovaná výstavba) ➤ Vnásanie mestských prvkov do vidieckej obce, ústup od tradičnej zástavby ➤ Nízke povedomie jedinečnosti obce u detí ➤ Chýbajúce ubytovacie kapacity ➤ Nedostatočná kvalita informačného centra ➤ Absencia navigačných tabúl, informačných tabúl, propagácia obce, chýba kvalitný marketing ➤ Webová stránka na priemernej úrovni ➤ Nedostatočná spolupráca s okolitými obcami ➤ Úprava obce, čistota, kultúra – týka sa celého katastrálneho územia ➤ zodpovednosť občanov, najmä rómski občania nie sú disciplinovaní ➤ Komunikácia s občanmi ➤ Chátranie pamiatok, najmä žrebčín ➤ Nevhodná zeleň v obci, priveľa ihličnatých drevín ➤ Stred obce a cintorín nedoriešený z hľadiska kvality prostredia

Príležitosti	Ohrozenia
➤ Rozvoj turizmu ➤ patriotizmus ➤ rieka Morava ➤ história obce, čitateľné stopy jednotlivých vývojových štádií obce ➤ dopravná dostupnosť ➤ ochota podnikat', pomáhať obci ➤ Demografické ukazovatele ➤ Konkurencieschopnosť ➤ Jedinečnosť ➤ Prírodné prostredie ➤ Životné prostredie ➤ Vidiecke prostredie	➤ Konkurencia obcí a miest ➤ Stiahnutie turistov inými obcami ➤ Neochota zo strany občanov zapojiť sa do vecí verejných ➤ Rozhodovací proces ➤ Nezodpovednosť, strata kontinuity v plánovaní ➤ Investičné zámery ohrozujúce kultúrne a prírodné dedičstvo obce ➤ Nekvalitné projekty, ignorujúce imidž a identitu obce ➤ Nesúlady starého a nového ➤ Narušenie kontinuity vývoja a projektov

Globálny cieľ :

Kopčany – obec pre UNESCO

Kľúčové podmienky : *podporiť tradičný vidiecky ráz a imidž záhoráckej obce*
Obnova a adekvátne využitie pamiatok, resp. pripomienka
zaniknutých pamiatok, stavieb, objektov
Zachovanie malebnej krajiny lužných lesov
Ochrana krajiny pred devastáciou
Spolupráca v rámci mikroregiónu i na medzinárodnej úrovni
Spolupráca s vlastnými občanmi a ich zapojenie do projektov
Podpora aktívnych občanov rôznymi nástrojmi
Vzdelávanie občanov
Kvalitný manažment a rozhodovací proces
Kvalitný marketing
Dlhodobá kontinuita v rozhodovacom procese
Príprava projektovej dokumentácie na obnovu barokovej krajiny
Príprava pozemkových úprav s dôrazom na barokovú krajinu
Zabezpečenie ochrany krajiny a prírodného dedičstva
Rešpektovanie pamiatkového prieskumu
Rešpektovanie záverov štúdie Archeoparku Mikulčice-Kopčany
Digitálne spracovanie kultúrnej pamiatky CK Žrebčín
Informačný systém osadený v krajine
Informačné centrum, web-stránka
Odklonenie plánovaného obchvatu mesta Holíč, ktorý má
pretínať atraktívnu barokovú krajinu

Kľúčové prvky: *žrebčín – turizmus a hippocentrum*
Kaplnka sv. Margity
Pohrebiská z obdobia Veľkje Moravy
Baroková krajina
Krajina lužných lesov
Partnerstvo
Značka „lotrinský“, „habsburgovci“, „Mária Terézia“
Značka „Veľká Moarva“
Značka „Amazónia strednej Európy“, „lužné lesy“

Zo všetkých faktorov je najdôležitejšie, aby občania poznali hodnotu vlastnej obce, aby ju podporovali, chránili, obhájovali a aby predstavitelia obce rozhodovali nezávisle a zodpovedne. Ak rozhodnutia k rozvojovým plánom nebudú zodpovedné, kladúce si podmienky i pre silných investorov, potom budú prevládať záujmy investorov alebo jednotlivcov, čím môžu vzniknúť nehodné riešenia a strata imidžu i identity obce. Je nevyhnutné spolupracovať o odborníkmi, ktorí budú odbornou oponentúrou pri prijímaní rozhodnutí či presadzovaní projektov. Tým si obec môže uchovať svoju identitu.

9. Návrhová časť:

Návrhová časť predstavuje možné riešenie jednak **katastrálneho územia obce** v časti od cesty I. triedy po rieku Moravu, jednak **intravilánu obce** a tiež vlastného **areálu žrebčína s bezprostredným okolím**, ide teda o ideové riešenie.

9.1. – Návrh na opatrenia v rámci katastrálneho územia obce:

1. Návrh na ochranu prírody a krajiny:

V rámci VZN obce môže obec vyhlásiť niektoré prvky prírody za chránené na lokálnej úrovni a neskôr pre tieto územia vypracovať projekt ochrany prírody a krajiny a požiadať o vyhlásenie príslušné územia za chránené:

- **Vodné plochy rybníkov Boričky 1 a Boričky 2 tvorí biotop:** Prirodzené eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu Magnopotamion alebo Hydrocharition spadajúce do systému NATURA 2000. Vodné plochy predstavujú tiež biotop pre vodné vtáctvo.
- **Trstinové spoločenstvá mokradí (Phragmition)** Trstinové spoločenstvá sa vyskytujú najčastejšie v plytkých brehových vodách mŕtvych ramien, pozdĺž odvodňovacích kanálov a na plochách s trvalou vysokou hladinou spodnej vody.
- **Chránené vtáčie územie** – zaberá plochu od rieky Moravy až po okraj zastavaného územia obce. Toto územie je potrebné rešpektovať vo všetkých investičných plánoch.
- **„Sirková voda“** – navrhovaná prírodná pamiatka, pripraviť projekt OPaK na jej vyhlásenie
- **Chránený strom** – lipa pri kaplnke sv. Margity

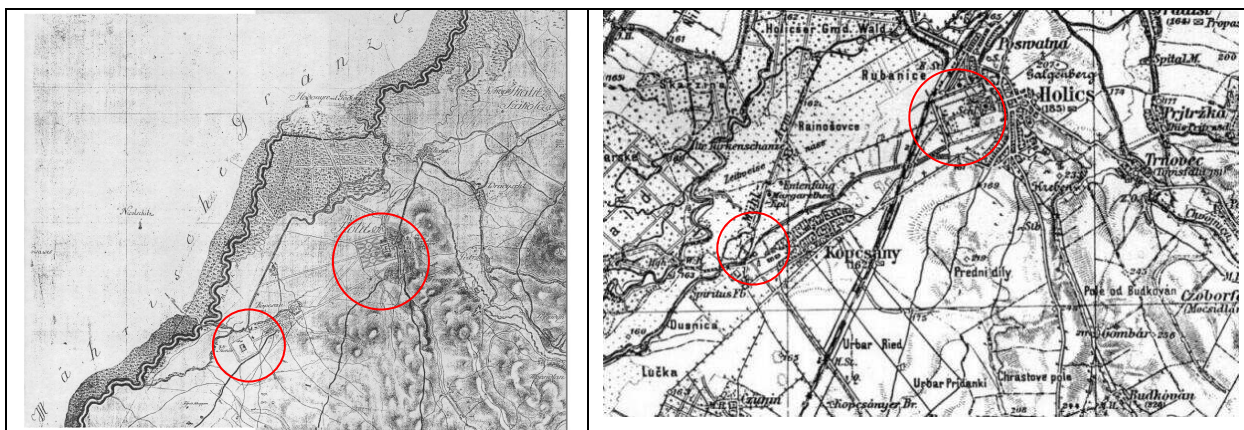
2. Návrhy na obnovu či udržanie historických prvkov v krajine:

Prvky z obdobia Veľkej Moravy - najstaršie viditeľné a zachované historické štruktúry pochádzajú z Veľkomoravského obdobia. Je reprezentovaný kostolíkom sv. Margity. Prírodné pamiatky z tohto obdobia už nie sú badateľné. Na základe archeologických výskumov však boli v krajine zistené pohrebiská z obdobia Veľkomoravskej ríše. Ochranu pamiatok z obdobia Veľkomoravskej ríše zabezpečí realizácia navrhovaného archeoparku (Gregorová, 2006). Na základe prieskumu archeologického ústavu je však známe napr. botanické zloženie bylinných porastov v riešenom území. Potrebne je známe informácie sústrediť v jednom zdroji a následne ich využívať pri riešení krajiny.

Baroková krajina - čiastočne sú zachované štruktúry barokovej krajiny z 18. storočia, ako je to možné vyčítať z historických máp. Tento jedinečný komplex spájal obec Kopčany s mestom Holíč. V krajine bolo niekoľko barokových objektov - žrebčín, kačenáreň, horáreň, mlyny. Uvedené objekty je potrebné obnoviť, územie revitalizovať. Na potrebu obnovy upozorňuje viacero koncepčných dokumentov, ktoré má obec k dispozícii, a to územný plán obce, urbanisticko-architektonická štúdia Archeopark Mikulčice-Kopčany, projekt pre rekreačné splavnenie rieky Moravy. Hlavne je potrebné územie vnímať v širšom kontexte, a to vo väzbe na kataster Holíča, kde sa tiež nachádzajú pamiatky z obdobia baroka – kaštieľ, technické pamiatky, záhrady (resp. ich územie). Ďalším prvkom, ktorý by mal byť obnovený, resp. podporený v prospech rozvoja územia, sú lužné lesy, ktoré tradične boli bohaté na zver (najmä vysokú). Územie sa preslávilo štvanicami (honmi) na vysokú zver, kedy páni hnali

vysokú až ju uštváli. Povestnou sa stala poľovačka na jedného jeleňa, ktorého zahnali až na žitný ostrov. Zvýšenie výmer lesa v tejto oblasti by mohlo krajinu stabilizovať. Z uvedeného vyplýva potreba ochrany a obnovy lužných lesov.

Ďalším opatrením podporujúcim ochranu prírody a tvorbu krajiny je rekultivácia zaťažených území (miesta po skládke, ruderálne porasty, nevyužívané plochy), renaturalizácia vodných tokov (najmä zregulované toky), obnova remízok, vetrolamov a alejí. K uvedenej obnove krajiny je potrebné ešte skúmanie ďalších historických podkladov. V tomto smere je aktívne najmä mesto Holíč, ktoré už pripravuje štúdie na obnovu alejí v krajine. Obec Kopčany by na tejto obnove mala spolupracovať s mestom Holíč, keďže územie bolo funkčne previazané.

Územie obce bolo vždy poľnohospodársky využívané. Niektoré krajinné prvky boli v minulosti v dôsledku technických rekultivácií, sceľovania pozemkov, meliorácií a intenzívneho využívania pôdy úplne znehodnotené, odstránené, čím došlo k narušeniu ekologickej stability územia i k zníženiu biodiverzity. Ich prítomnosť v krajine mala tiež orientačný význam, remízky vymedzovali vlastnícke vzťahy, katastrálne hranice apod. Obnova krajinných prvkov na báze historických podkladov je v tomto historicky zaujímavou územím jediným vhodným riešením.

- V urbanisticko-architektonickej štúdii archeoparku Mikulčice – Kopčany (autor: Doc. Ing. Arch. Jana Gregorová, PhD. a kol., jún 2006) sa navrhuje prepojenie oboch areálov cez rieku Moravu lávkou pre peších turistov a cyklistov. Na realizáciu tohto zámeru sa v súčasnosti získala podpora Juhomoravského a Trnavského kraja. Z tohto dôvodu je zámer autorov archeoparku reálny, premostenie územia cez rieku Moravu sa už projekčne pripravuje. Centrom archeoparku je kostolík sv.Margity. Pri budovaní archeoparku si orgány pamiatkovej starostlivosti kladú určité podmienky. Jednou z nich je i zachovanie tradičnej krajiny, resp. jej obnova. V UAS Mikulčice – Kopčany sa odporúča tiež spracovať digitálne zameranie žrebčína, spracovanie PDSP pre objekt žrebčína, čo už bolo zrealizované Ing.arch.Hučkm v rámci PDSP (2008).
- Kačenáreň – ide o unikátne dielo na odchyt kačíc, preto je záujem o jej zapísanie do zoznamu kultúrnych pamiatok v kategórii „technická pamiatka“. Obec má v úmysle pristúpiť k jej obnove. Kačenáreň je znehodnotená najmä náletovými drevinami, preto obec zrejme postupne pristúpi k odstráneniu náletových drevín.
- Horáreň – stavba je značne deštruovaná. Jej rekonštrukcia je navrhnutá v UAS Archeopark Mikulčice-Kopčany (Gregorová 2006). Využitá by bola jednak pre správu archeoparku, jednak pre prípadných návštevníkov (informačné centrum, expozícia apod.). Potrebné ja na rekonštrukciu vypracovať projektovú dokumentáciu. Odporúča sa tiež vybudovať náučný chodník od horárne ku kačenárni.

- Okolo kostolíka bolo záplavové územie, preto tu v minulosti boli ponechané bylinné porasty. Orná pôda okolo kostolíka by mala byť teda premenená i v súčasnosti na TTP, čo by zodpovedalo pôvodnému využívaniu krajiny. Na území obce by sa mali tiež rekonštruovať historické aleje a zaniknuté aleje obnoviť. Vhodná je tiež výsadba ovocných drevín v krajine, pričom by sa ale malo jednať o tradičný genofond ovocných drevín. Do tejto aktivity je vhodné zapojiť SPU v Nitre, ktorá sa venuje zberu a uchovaniu tradičného genofundu úžitkových druhov rastlín vrátane ovocných stromov. Obnovu krajiny je možné realizovať prostredníctvom pozemkových úprav (dlhodobá vízia) alebo prostredníctvom vlastnej aktivity obce. Vhodné je spracovať štúdiu a následne projektovú dokumentáciu pre obnovu krajiny.
- Jazdecké cesty – ich trasovanie je navrhnuté v UAŠ Archeopark Mikulčice-Kopčany (Gregorová 2006), i v štúdií Ing.arch.M.Hučka (január 2008). Jazdecká cesta je vedená po obvode archeoparku a v súbehu línii historicky vedených alejí. Trasy do priestoru archeoparku nezasahujú. Treba však konštatovať, že trasovanie jazdeckých ciest od Bratislavy až po Skalicu v súčasnosti pripravuje Ing.arch.Hučko, a to vrátane ciest, odpočívadiel, informačných tabúl apod.
- Cyklisticé trasy – navrhnuté sú od Holíča po horáreň, inak len okolo územia archeoparku. Nadregionálna trasa je vedená po hrádzi, takže toto trasovanie je rešpektované i v rámci archeoparku. Cyslistická trasa v podstate kopíruje jazdecké trasy a prípadne i trasu tzv. veľkomoravskej cesty.
- Prístaviská - v rámci projektu „Povodie riedky Moravy v dotyku s trnavským samosprávnym krajom“ (RRA Skalica, 2008) sa uvažuje s rekreačným splavňovaním rieky Moravy, čo by znamenalo príchod turistov do obce i tzv. vodnou cestou. Z uvedeného dôvodu sa uvažuje v katastrálnom území obce Kopčany vybudovať dve prístaviská, a to pri lávke cez rieku Moravu a v mieste niekdajšieho brodu v blízkosti žrebčína. Prístaviská budú zachytávať turistov splavňujúcim rieku Moravu, po ktorej existuje možnosť rekreačnej plavby v úseku Hodonín – Kopčany (cca 2 h.), resp. Skalica – Kopčany (cca. 4 h.).
- Ubytovanie turistov: Obec Kopčany sa javí ako veľmi zaujímavá s vysokou kvalitou atraktivít. Návštevník obce potrebuje ubytovanie, možnosť stravovania apod. Tieto služby by podľa odborníkov mohol poskytovať i zrekonštruovaný žrebčín, ale aj niektoré tradičné rodinné domy so zachovalou ľudovou architektúrou, ubytovanie v súkromí..
- Žrebčín – hoci nie je priamo zahrnutý do územia archeoparku Mikulčice-Kopčany a nachádza sa v okrajovej polohe k archeoparku, predsa tvorí pre tento archeopark určité zázemie. Predstavuje jeden z troch nosných vstupov na územie archeoparku pre turistov prichádzajúcich po ceste I/2. Z uvedeného dôvodu je potrebné pri žrebčíne vybudovať záchytné parkovisko pre týchto návštevníkov. Druhé záchytné parkovisko by malo byť vybudované pri kaštieli v Holíči a tretie na moravskej strane. Aby návštevníci nemuseli po archeoparku chodiť len pešo, uvažuje štúdia so zriadením požičovne bicyklov v žrebčíne. Ďalej by tu malo byť zriadené informačné centrum (turistická informačná kancelária), ktorá poskytne turistom informácie nie len o archeoparku, ale o širšom okolí. Tým je možné návštevníka dlhšie zadržať v atraktívnom území od Gbelov po Skalicu.
- V krajine je vhodné obnoviť „českú cestu“, obchodná cesta prechádzajúca zo Slovenska na českú stranu, pripomenúť ju napr. stromoradiím s informačnými tabuľami, prípadne v pôvodnej trase upraviť turistický či cyklistický chodník v smere na Šaštín.
- Vhodné je tiež obnoviť vrbovú alej, pripomenúť mlyn, záhradu pri žrebčíne, ovocné sady apod.

3. Návrhy na posilnenie ekologickej stability krajiny:

1. *Rešpektovať navrhované prvky RÚSES.* V rámci obnovy krajiny je potrebné prijať nasledovné opatrenia:
 - vybudovať alebo doplniť brehové porasty okolo vodných tokov a kanálov. Zregulované toky podľa možnosti renaturalizovať.
 - zachovať a podporiť pôvodné druhové zloženie, v tvrdých luhoch (dub, jaseň, topol domáci, brest, hrab, lipa) v mäkkých luhoch (topol, osika, vrbá),
 - obnoviť menšie lesné porasty výsadbou starších sadeníc, rozšíriť lužné lesy, resp. zamedziť ich ďalšej redukcii
 - v dotyku plôch urbanizovaných s plochami ornej pôdy je potrebné vybudovať pás izolačnej zelene vytvorenej z krovitej a stromovej vrstvy.
 - posilniť plochy nelesnej drevinnej vegetácie popri poľných cestách, na medziach, na pôvodných hraniciach medzi parcelami, na hranici medzi katastrálnymi územiami obcí obmedziť plochy monokultúr a zamedziť rozširovaniu agátu bieleho.
2. *Posilniť líniovú zeleň s funkciou pôdoochrannou* (ochrana proti veternej i vodnej erózii) – vysadiť najmä pásy dvojťážovej zelene najmä na plochách ornej pôdy nad 20 ha a na plochách ornej pôdy. Túto zeleň kombinovať s líniovými interakčnými prvkami ako alejami, stromoradiami, a sprievodnou zeleňou tokov a komuniácií, ktoré majú najmä mikroklimatickú funkciu.
3. *Druhové zloženie porastov:* zeleň zastavaného územia je potrebné zosúladiť s príslušným vegetačným stupňom a klimatickými podmienkami. Dreviny geograficky nepôvodné (najmä smrek, tuje apod.) je potrebné nahradiť domácimi, geograficky pôvodnými a kvalitnejšími drevinami, ktoré nenarúšajú krajinný ráz obce. Navrhovaná drevinová skladba by sa mala pridržovať drevinovej skladby potenciálnej prirodzenej vegetácie daného územia. V riešenom území sú to kategórie:
 - jaseňovo – brestovo – dubové lužné lesy
 - dubovo - hrabové lesySprievodná zeleň komunikácií podľa významu komunikácií dnes i v minulosti.
 - používať domáce listnaté druhy drevín, napr. dub, lipa, javor, ale i dreviny ovocné, napr. orech, hruška, slivka, moruša apod.
 - na významne historických miestach aj cudzokrajné zdomácnené dreviny (pagaštan)
 - zabezpečiť aspoň občasnú údržbu
4. *Rekultivácie:* Plochy po ťažbe štrku je nutné zrekultivovať. Vytvorená vodná plocha sa navrhuje využiť na rekreačné účely. Od plôch ornej pôdy je potrebné vytvoriť pásy a plochy izolačnej zelene.
5. *Lesné porasty:* návrh opatrení:
 - v rámci obnovy lesných porastov je potrebné dodržiavať drevinové zloženie tvrdého luhu : 40 – 50% dub, 25 – 35% jaseň, zvyšok topol domáci, brest, hrab, lipa osika, vrbá 15 – 25% vo zvyškoch mäkkých luhov dodržať pôvodné drevinové zloženie (pôvodné druhy topoľov, osika, vrbá 100%)
 - obnova lesných porastov v medzihrádzovom priestore Moravy je potrebná vzhľadom k periodickému zaplavovaniu územia (obnova menších plôch, výsadba starších sadeníc).
 - hospodárenie výberkovým spôsobom
6. *Polnohospodársky využívaná pôda* – návrh opatrení
 - vytvárať pásy pôdoochranej vegetácie dvojťážovej v šírke cca 5 – 10m
 - vytvárať plochy NDV tzv. remízky
 - pestovať viacročné kultúry na plochách postihnutých veternou eróziou

- zmeniť kultúru z ornej pôdy na TTP, hlavne v okolí potokov, biocentier a biokoridorov
 - dodržiavať agrotechnických a agrochemických opatrení
7. Rešpektovať prvky USES (biokoridory, biocentrá, interakčné prvky):
- Nadregionálny biokoridor rieka Morava - nBK2
 - zachovať pôvodné druhové zloženie, v tvrdých luhoch (dub, jaseň, topoľ domáci, brest, hrab, lipa) v mäkkých luhoch (topoľ, osika, vŕba),
 - obnoviť menšie lesné porasty výsadbou starších sadeníc.
 - Nadregionálne biocentrum Gbelský les - nBC5
 - obmedziť plochy monokultúrne a zamedziť rozširovaniu agátu bieleho.
 - Regionálne biocentrum Holíčsky les - rBC11.
 - dodržiavať pôvodné drevinové zloženie tvrdého luhu.
 - Regionálny biokoridor údolie Unínskeho potoka - rBK3
 - vybudovať brehové porasty.
 - Miestne biocentrum Boričky II –mBC1
 - v dotyku s plochami ornej pôdy je potrebné vybudovať pás izolačnej zelene vytvorenej z krovitej a stromovej vrstvy.
 - Miestne biocentrum Boričky I. – mBC2
 - v blízkosti je priemyselný areál, v ktorom je potrebné zabezpečiť nezávadné prevádzky.
 - Miestny biokoridor -mBK1
 - posilniť plochy NDV po celej dĺžke.
 - Miestny biokoridor -mBK2
 - vytvoriť viac plôch NDV
 - Miestny biokoridor -mBK3
 - vybudovať brehové porasty z NDV
 - Interakčné prvky plošné
 - cintorín
 - Interakčné prvky líniové
 - zeleň v okolí komunikácií (aleje, vetrolamy)
 - izolačné pásy dvojťazových porastov (remízky, vetrolamy, stromoradia)
 - solitérne prvky a skupiny (samostatne stojace jedince, menšie skupiny stromov)
 - prioritne podporiť obnovu niekdajšej vŕbovej aleje a pagaštanovej aleje smerujúcej od holičského zámku do Kopčian ku žrebčínu a ku kostolíku sv.Margity.

V záväznej časti územného plánu z r. 2004 v §11 Zásady a regulatívy pre starostlivosť o ŽP sa uvádza nasledujúcejú návrhy na ochramu pôdy pred eróziou. Ktoré je potrebné rešpektovať a kotrú tiež v súlade s názormi autorov tohto diela:

- zmena technológie poľnohospodárskej veľkovýroby – menšie hony
- vytváranie pásov pôdoochranej vegetácie dvojťazové v šírke cca 5 – 10m
- vytváranie plôch NDV tzv. remízok
- pestovanie viacročných kultúr na plochách postihnutých veternou eróziou
- zmenenie kultúry z ornej pôdy na TTP, hlavne v okolí potokov, biocentier a biokoridorov, tiež v archeoparku

9.2. – Návrh na opatrenia v rámci zastavaného územia obce:

0. Návrh na tvorbu koncepčných dokumentov z hľadiska krajiny a zelene:

- Pre tvorbu systému je vhodné spracovať pre obec **Generel zelene**. Ide o územnoplánovací podklad, ktorým sa rieši systém zelene (jadrá, subjadrá, park,, parčíky, oddychové plochy, športoviská, detské ihriská z hľadiska ich urbánnej kompozície, priestorových vzťahov, funkčných potrieb, z hľadiska historických väzieb, environmentálnych vzťahov, ekologickej stability apod.
- **Pasportizácia zelene** – dokument, ktorým sa rieši hodnota plôch zelene, ich výmery, kvalita, vybavenie apod.
- **Dokument starostlivosti o dreviny** – vychádza z inventarizácie drevín, hodnotenia zdravotného stavu drevín, z hodnotenia dendroparov apod. Zároveň sa v dokumente uvádzajú návrhy na ochranu, ošetrovanie a iné zásahy do porastov a jednotlivých stromov. Dokument rieši plánovanie finančných prostriedkov na údržbu drevín a ich význam pre ďalšiu urbanistickú kompozíciu.
- **Zoznam pozemkov pre náhradnú výsadbu** – v každej obci z rôznych dôvodov dochádza k výrubom drevín. Aby zostala zachovaná kvalita prostredia, je potrebné v obci chrániť zeleň z dôvodu vyššej hygienickej kvality prostredia. Vyrúbaná zeleň má byť teda nahradená v rámci tzv. Náhradných výsadiieb, ktoré by sa mali realizovať prioritne na ploche, kde k výrubu dochádza, alebo na náhradnej ploche, ktorá je zapísaná v zozname parciel určených pre náhradné výsadby. Tieto parcely však musia byť projekčne pre náhradné výsadby pripravené, aby nevznikali chaotické a náhodné kompozície.

1. Návrh na ochranu vybraných prvkov:

- V zastavanom území obce sa nachádza niekoľko pekných, starých listnatých stromov, ktoré je vhodné chrániť prostredníctvom Všeobecne-záväzného nariadenia (VZN). Pre tieto stromy je vhodné spracovať „**Projekt ochrany**“, ktorý bude jednak hodnotiť stav príslušných stromov, jednak návrh na ošetrovanie uvedených stromov. Chrániť je potrebné predovšetkým stromy vo veku nad 80 rokov, dlhové, listnaté. Ochrana môže byť na národnej úrovni (prostredníctvom Zákona o ochrane prírody a krajiny), alebo na miestnej úrovni (prostredníctvom VZN). Prijateľné sú obidve formy, dôležitá je ochrana prvku a vedomie občanov, že v obci majú zaujímavé vegetačné prvky.
- Priorita je vyhlásiť dub pri kostolíku sv. Margity za chránený strom a tiež niektoré stromy (aj ovocné) v obci, najmä v jej najstaršej časti.

2. Návrh na ochranu historicky pravdivých prvkov a plôch zelene:

Najstaršia časť obce má

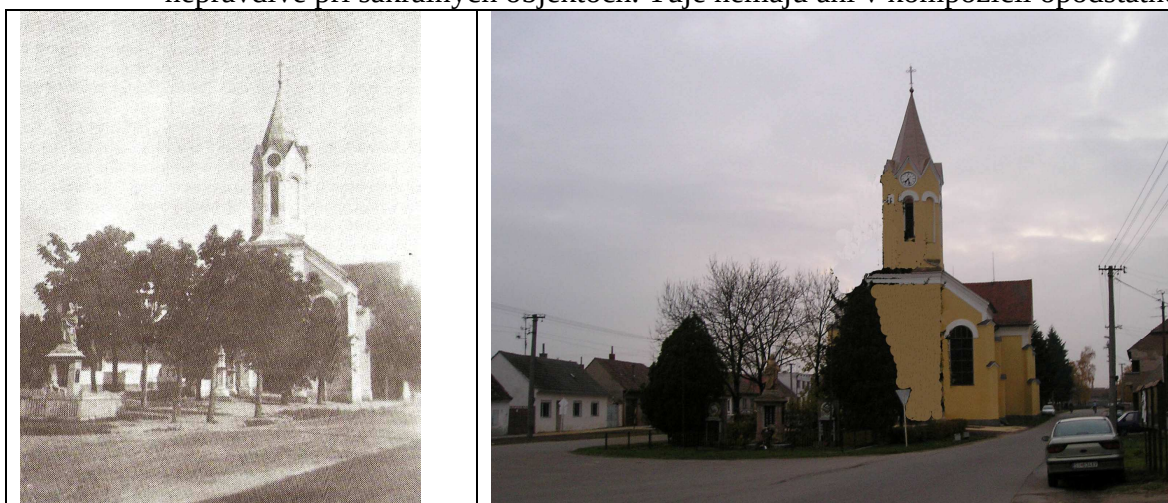
- charakteristickú štruktúru zástavby (najmä mikrourbanizmus dvorov) s tradičnými drevinami (orechy, moruše, iné ovocné stromy) a alejami (najmä lipové a pagaštanové od Holíča ku žrebčínu. Tradičné hospodárske dvory a hospodárske objekty je vhodné zachrániť pre nasledovné generácie, nakoľko tieto z krajiny rapídne ubúdajú v dôsledku zmeny životného štýlu občanov obce, pritom sa však tieto objekty podieľajú na charakteristickom obraze obce a sú zaujímavé z hľadiska agroturizmu a urbanizmu.
- objekty nesú charakteristické regionálne prvky (okná, dvere, objem stavby,
- vo dvoroch tradičné vegetačné prvky – tradičné trvalky a stromy pri domoch: rozmarín, hortenzie, pivoňky, ruže, liečivky, orechy, ovocné dreviny apod.)

Charakteristický regionálny prvok

Historická štruktúra zástavby – ľudová architektúra

- sakrálné prvky – nevhodné úpravy okolo týchto prvkov (zakryté tujami, stiesnené medzi stavebnými objektami, osamotené v urbánnom priestore i v krajine apod.)
- cintorín ako plocha zelene sa charakterizuje ako plocha k kategórii špeciálnej zelene pietnej povahy. Úpravy však nezodpovedajú vidieckym a historickým úpravám cintorínov, v priestore je vysadených mnoho nevhodných drevín, najmä ihličnaté. Výmena druhov drevín je vhodná, tiež kompozičné riešenie priestoru je pre podporu kvalitného imidžu obce je nevyhnutné. Podobne je potrebné riešiť s občanmi úpravu komunikačnej siete, úpravu hrobov, cintorínske služby, apod.
- zeleň okolo kostola – vhodné je odstrániť dreviny ihličnaté, ktoré vytvárajú konkurenciu kostolnej veži. Podľa dobovej fotografie zo začiatku 20. storočia je viditeľné, že v pôvodnom stave sa tam žiadny ihličnatý jedinec nenachádzal. Odporúča sa odstránenie smreka obyčajného *Picea abies* z priestoru pred kostolom z dôvodu kompozičného. Dva jedince rodu *Thuja* pri pamätníku padlých je vhodné tiež odstrániť, jedná sa o dreviny nepôvodné, introdukované, ale tiež historicky nepravdivé pri sakrálnych objektoch. Tuje nemajú ani v kompozícii opodstatnenie.

Historická úprava pri kostole

Návrh na úpravu plochy pri kostole – bez smrekov, možné je však priestor stvárniť ešte viac historicky

3. Návrh na tvorbu systému sídelnej zelene

- *Centrum obce* – v súčasnosti sa pripravuje projektová dokumentácia pre riešenie plôch zelene v centre obce, ktoré sú v súčasnosti len s bylinným povrchom. Hoci projekty nie sú ešte dokončené, už sa do obce vnášajú nepôvodné (hoci v súčasnosti nanajvýš moderné) prvky, ako sú kamene, cudzokrajné dreviny, apod.
- *Centrum obce* – vplyv mestského typu riešenia centrálnych priestorov nepodporuje imidž Kopčian, ako obec vidieckeho typu. Nešťastím je pre obec architektúra z obdobia socializmu, nevhodné druhové zloženie výsadiieb, štrkové polia – dnes módný hit, i zábrany pre dopravu
- *Zeleň školského areálu* – opäť prevaha ihličnanov, priestor nevyužitý

- *Uličné výsadby* – plnia funkciu najmä hygienickú a estetickú. Žiaľ, uličné výsadby sa v obci často obmedzujú na výsadbu rôznych menších vegetačných prvkov rôznych farieb a tvarov. Ak sa k tomu pridruží výstavba rôznych hmôt, farieb a materiálov, vzniká v uliciach značný chaos, kedy podstatné a zaujímavé prvky v ulici zanikajú.
- *Stromoradia* – je vhodné uličné výsadby zjednotiť druhovo a historicky pravdivo, na hlavnú ulicu smerujúcu ku kašieliku opätovne vysadiť dlhoveké stromy. Zároveň je potrebné v uliciach vytvárať priestor i pre výsadbu stromov, týka sa to najmä plánovaných obytných zón.

	
Jestvujúca uličná výsadba so solitérnymi starými drevinami podporujúcimi ráz obce	Navrhovaná uličná výsadba – alej smerom k cisársko-kráľovskému žrebčínu

4. Návrh na zmenu druhového zloženia výsadiieb

- *Ihličnaté dreviny* – ich výsadby v uliciach sú v obci mimoriadne mohutné. Ide však o voľbu nevhodných druhov pre obec záhorie. Najmä tri druhy je potrebné postupne v uliach nahradiť: smrek obyčajný (*Picea abies*) – síce domáci, ale vysokohorský druh, smrek pichľavý (*Picea pungens*) – druh má pôvod v kanade a so Záhorím nijako nesúvisí, ibaže bol v povojnovom období na Slovensku veľmi moderný, a tuje (tuja východná, tuja západná – *Thuja orientalis*, *Thuja occidentalis*) – druh pochádzajúci z Ázie a južnej Európy.

	
Historicky nepravdivá úprava ulice. Záhorie sa chce rovnať Tatrám?	Vinná cesta určite nie je v súlade s ihličnatými výsadbami.

Odporúčanie:

- Uličný priestor s nedostatočnými plochami zelene riešiť formou nízkych živých plotov do výšky 0,7– 1 m
- Uličný priestor s dostatočne širokými pásmi zelene zjednotiť, riešiť formou výsadby alejí dlhovekých drevín (lipa, javor, dub, pagaštan, prípadne celtis)
- používať pôvodné listnaté dreviny, cudzokrajné len v malej miere, aj to druhy zdomácnené (pagaštan)
- v uliciach je vhodné používať i tradičné ovocné dreviny (orechy, čerešne, moruše..)

- ihličnaté dreviny používať minimálne, len okrajovo – ako akcent, treba preferovať borovicu pred inými druhmi
- obnoviť alej vedúcu k žrebčínu
- upraviť cintorín
- upraviť priestor okolo kostola a historickú časť obce
- upraviť školský dvor
- zeleň (stromy) doplniť do výrobných areálov apod.
- v rámci územného plánu požadovať tiež začlenenie zelene do areálov, alebo v spolupráci s investormi vytvoriť v obci parkový priestor pre kontakty ľudí.

Pri úpravách rešpektovať ochranné pásmo žrebčína, ako národnej kultúrnej pamiatky a dodržať podmienky pamiatkovej ochrany. .

9.3. – Návrh na riešenie vlastného areálu žrebčína s jeho okolím:

Žrebčín je súčasťou barokovej krajiny Kopčany-Holíč a nachádza sa v tesnej blízkosti archeoparku. Pre jeho funkčné využitie i funkčné využitie areálu k žrebčínu prislúchajúcemu by preto mali platiť určité limity. Predsa však zrejme bude o konečnom riešení žrebčína i o objektoch v exteriéri rozhodovať i záujem investora a najmä sila investora. Obec však môže pri rokovaní s investorom uplatniť svoje požiadavky.

Funkčné využitie definoval autor revitalizácie žrebčína Ing.arch.Hučko vo svojej štúdii „Revitalizácia barokového objektu žrebčína Kopčany“ (január 2008). Tento návrh sa stal nosným návrhom i pri riešení exteriéru. Pri získavaní ďalších podkladov a informácií sa však autor tohto diela „Krajinný potenciál v kontexte strategického rozvoja územia obce Kopčany“ prikláňa k variantnému návrhu ako funkčného využitia žrebčína, tak i prislúchajúceho exteriéru.

Všetky varianty riešia jednak dvorový priestor (cca 1 ha plochy), a priestor okolo súčasnej stavby žrebčína (cca 56 ha s možnosťou rozšírenia až na 100 ha). Podľa údajov p.Horárovej (bývalej pracovníčky Pamiatkového ústavu) v minulosti priestor prislúchajúci ku žrebčínu mal výmeru až 250 ha. Takúto plochu dnes nie je možné pre žrebčín vyčleniť. V minulosti sa pri žrebčíne tiež nachádzali ovocné dreviny a kone sa pohybovali medzi nimi. Stromy tak tvorili pre kone priaznivú mikroklimu. Dnes sa tu stromy nenachádzajú, ich výsadba je však možná.

Variant 1: žrebčín pre kone i pre ľudí

V štúdii „Revitalizácia barokového objektu Žrebčín Kopčany – štít (Ing.arch.M.Hučko, 2005) i v štúdii „Revitalizácia barokového objektu žrebčína Kopčany“ (január 2008) autor uvažuje s nasledovným funkčným využitím objektu žrebčína: prízemie - maštale, jazdecký klub, kaplnka, ubytovanie, vinotéka-reštaurácia, infocentrum, archeologický ústav, remeselný dvor – ÚĽUV, poschodie – vzdelávacie priestory, ubytovanie, infocentrum, múzeum.. V štúdii sa teda uvažuje s polyfunkčným využitím žrebčína. Tento variant je zrejme optimálny a dáva možnosť udržateľnosti objektu v prevádzke, a preto bol tento návrh rozpracovaný projektom pre stavebné povolenie (PDSP), ktorého objednávateľom je obec a zhotoviteľom TEAM3 – Ing.arch.Hučko (január 2008). V žrebčíne teda budú kone ustajnené v boxoch, avšak v obmedzenom množstve, teda nemali by byť v celom objekte, ako tomu bolo pôvodne v minulosti. Žrebčín sa tak stane objektom slúžiacim pre rozvoj vidieckeho turizmu.

PDSP „Revitalizácia cisárskeho barokového objektu – žrebčín Kopčany“ rieši v súlade s odporúčením v UAŠ archeoparku Mikulčice-Kopčany zameranie skutkového stavu, spracovaného PÚK Bratislava 1979 (digitalizácia a domeranie), ďalej rieši návrh

pamiatkovej obnovy a architektonicko-stavebné riešenie (nový stav). V spracovávaní projektu je potrebné pokračovať, nakoľko je potrebné spracovať ďalšie objekty, a to i exteriér žrebčína, napr. prístupové komunikácie, parkoviská, spevnené plochy, verejné osvetlenie, krajinnno-architektonické riešenie apod.

Exteriér – dvor žrebčína:

Ing.arch.Hučko vo svojej štúdii „Revitalizácia barokového objektu žrebčín Kopčany“ (január 2008) predkladá návrh na funkčné využitie žrebčína, pričom niektoré sú v súlade s UAS Mikulčice-Kopčany. V exteriéri navyše uvažuje s vybudovaním dostihovej dráhy a tiež navrhuje vybudovanie niekoľkých záhrad:

1. záhrada trfu – „záhrada“ pre dostihový šport
2. záhrada koní – priestor pre drezúru, parkúru apod.
3. wellnes záhrada – priestor pre regeneráciu, rekondíciu, oddych
4. event záhrada – záhrada príhod, javov, udalostí, teda prežitková časť
5. záhrada gastronómie – ponuka jedál v zariadeniach rôznej kategórie
6. športová záhrada – priestor pre aktívny oddych
7. záhrada archeológie – expozícia v exteriéri

Uvedené záhrady vlastne predstavujú funkčné členenie riešeného územia, nejedná sa teda o tradičné ponímanie záhrady, ale o tematicky a funkčne riešené plochy. Tento názor je možné podporiť, pokiaľ bude v súlade so zásadami pamiatkovej obnovy a s predstavami expertnej komisie vytvorenej pre archeopark Mikulčice-Kopčany. Množstvo aktivít musí byť primerané, aby priestor neznehodnotili. Keďže tento variant sa zdá byť za určitých podmienok optimálny, bol akceptovaný i v tejto štúdii (viď obrázok nižšie).

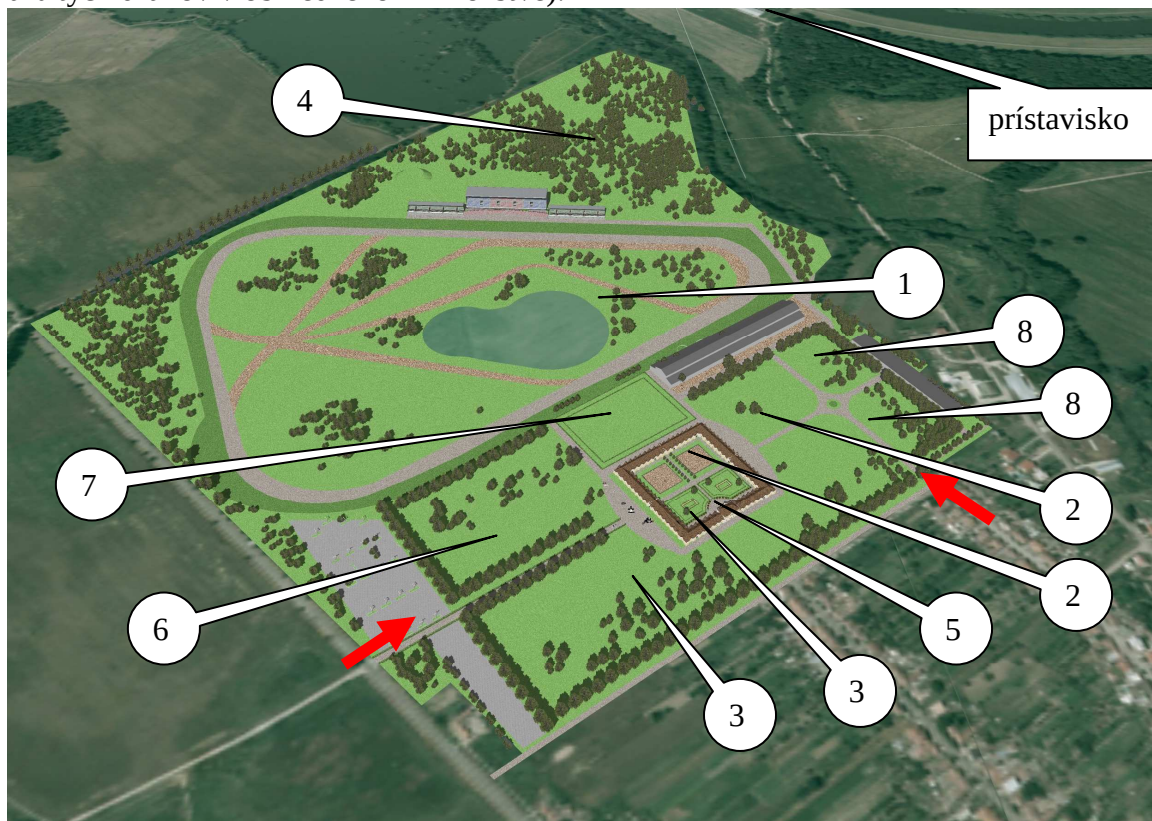
Riešenie exteriéru akceptuje navrhované funkčné využitie objektu žrebčína, ktoré predkladá Ing.arch.Hučko v štúdii i v PDSP. Keďže v krídle A (krídlo s kaštielikom) je navrhnutá reštaurácia a vinotéka, autori exteriéru navrhujú v tejto časti vybudovať vo vnútornom dvore terasu pre hostí s možnosťou záhradných párty. Vnútorný dvor predstavuje výmeru 10 000 m² plochy. Uvažovaná terasa predstavuje výmeru cca 1000 m², čo je určite nadštandardný priestor pre takýto účel. Terasa bude nadväzovať na zatrávnenú plochu, ktorá zaberá cca 4000 m² a nesie prvky baroka (strihaný živý plot). Táto časť môže slúžiť na oddych – pobytová záhrada, solárium. Dvor historicky zrejme nebol využívaný pre rekreáciu a neboli v ňom vegetačné prvky, tieto sú však navrhnuté z dôvodu zmeny funkcie objektu. Trávnik bude mať tiež funkciu pobytovej plochy pri spoločenských, športových či kultúrnych akciách. Ďalších cca 5000 m² tvorí prístupová komunikácia (cca 600 m²), obslužné plochy a výbehy (cez 4000 m²). Kompozícia je symetrická.

Exteriér – širšie okolie žrebčína:

Historicky pri žrebčíne dostihová dráha nebola vybudovaná a neuvažuje s jej vyudovaním ani UAS archeopark Mikulčice-Kopčany. Jej vhodnosť vyplynula zo štúdie Ing.arch.Hučka (2005, 2008) a má podporiť nové funkcie žrebčína. Vybudovaná však musí byť mimo ochranného pásma NKP. Pri žrebčíne sa v minulosti nachádzala úžitková záhrada, ktorá je v súčasnosti zaniknutá. S jej obnovou by bolo vhodné uvažovať – záhrada č.8.

Ak bude realizovaná zmena funkcie žrebčína v duchu tohto variantu 1, potom je potrebná čiastočné uvoľnenie žrebčína pre iné funkcie a to sebou nesie zmenu lokalizácie niektorých prevádzok súvisiacich s ustajnením, chovom, tréňovaním a ošetrovaním koní. Tieto funkcie sú potom navrhnuté mimo žrebčína. To je dôvod, prečo sa v predkladanom variante uvažuje s výstavbou nových objektov v „zadnej časti“, teda smerom k rieke Morave, kde boli v minulosti výbehy a záhrada. Tu by mali byť umiestnené najmä sklady, jazdecká hala, veterinárna ambulancia apod. Keďže tieto

objekty by boli situované v rámci ochranného pásma NKP, je nevyhnutné túto alternatívu prerokovať s príslušnými orgánmi a zvážiť tiež rozsah objektov a ich architektonické stvárnenie. Obnova záhrady pri žrebčine v tomto variante nemá opodstatnenie, resp. môže ísť len o ukážku tradičného sortimentu úžitkových rastlín, čo by bolo z hľadiska historických súvislostí zrejme zaujímavé. V súčasnosti však už obslužný personál nemá potrebu samozásobovania sa poľnohospodárskymi produktmi. Záhrada však môže byť pripomenutá tiež len v detaile (informačná tabuľa alebo výsadba určitých druhov v obmedzenom množstve).

Príslušné pozemky okolo žrebčiny zaberajú výmeru cca 56 ha, pričom je možnosť rozšírenia priestoru až na 100 ha. Žrebčín je postavený v barokovom slohu a úprava exteriéru by sa mala blížiť tomuto slohu. Nové funkcie žrebčiny však umožňujú i nový spôsob stvárnenia exteriéru. Okolité aleje majú len v náznakoch pripomínať barokovú krajinu, ktorá existovala medzi Holíčom a Kopčanmi. Zároveň v tomto riešení umocňujú centrálnu pozíciu žrebčiny, čím podporujú jeho význam. Aleje ohraničujú priestor vyčlenený pre chov a výbeh koní, oddeľujú jazdeckú dráhu od pobytového priestoru a výbehov, ako i obec od priestorov žrebčiny. Nástup do objektu je len zo strany cesty I/2, nástup je tiež podporený alejou popri prístupovej komunikácii. Toto parkovisko zároveň predstavuje i záchytnú plochu pre turistov a rekreantov, ktorí by chceli navštíviť archeopark.. Ďalšie parkovisko pre VIP-hostí je navrhnuté pred bránou žrebčiny už v jeho areáli. Do dvorovej časti by autá nemali mať prístup.

Riešenie priestoru s jazdeckou dráhou ovplyvňuje vlastné umiestnenie dostihovej dráhy, jej dĺžka a trasovanie. Prírodné jazierko podporuje prírodne-krajinárske riešenie plochy okolo dostihovej dráhy. Umiestnené je však tak, že bude dobre pozorovateľné práve z prednáškových priestorov. Pohľady budú vedené ponad upravenú, zväčša zatravnenu plochu. Stromy pri dráhe sú v priestore rozvoľnené i v skupinách bez prísnej kompozičnej väzby. Orientácia dráhy na juhozápad od žrebčiny predurčila umiestnenie tribúny pre divákov na západ od žrebčiny. S mohutnou výsadbou zelene sa uvažuje

popri ceste I/2, kde zeleň bude plniť i hygienickú funkciu. Smerom k rybníkom „Boričky“ bude podporený biokoridor toku Kýštor.

Nevýhodou tohto variantu je, že bude nákladný. Jeho realizovateľnosť bude závisieť od finančnej sily investora. Ďalšou nevýhodou je, že tu bude sústredených príliš veľa aktivít Návštevník prichádzajúci do archeoparku tak môže ľahko zmeniť cieľ svojej cesty, obe lokality si tak budú konkurovať, hoci každá bude ponúkať iné prežitky. Ďalším rizikom je blízkosť holičského kaštieľa. Tento objekt tiež bude hľadať využitie vrátane zámockých záhrad. Holičsky zámok sa tak môže stať žrebčínou ďalším konkurenčným objektom.

Variant 2: žrebčín pre kone

Variant vychádza z filozofie, že objekt zostane hospodárskym objektom, kde boli a budú najmä ustejnené kone a ubytovaná obsluha koní. Občasná návšteva Hasburgovcov či iných vysokých hodnostárov bola ubytovaná v kaštieliku žrebčína. Variant na základe uvedeného uvažuje s turistickým ubytovaním návštevníkov – milovníkov koní, ktorí neočakávajú vysoký štandard, ale uspokojia sa i s ubytovaním turistickej triedy. V žrebčíne by boli i obslužné priestory pre zásobovanie koní a iných prevádzok, sklady, dielňa apod.. Zároveň by boli v minimálnom rozsahu (ak to bude nevyhnutné) vybudované i nové objekty, najmä jazdiarne, ktoré pri žrebčíne chýbajú. Návrh tiež uvažuje s dostihovou dráhou a rekreačnou plochou medzi cestou I/2 a žrebčínom, ktorá by zároveň tvorila nástupný priestor do žrebčína. Lokalizovanie jazierka v uvedenej polohe vychádza z požiadavky starostu obce, avšak treba konštatovať, že vzhľadom na terénnu modeláciu nie je táto poloha pre tvorbu vodnej plochy práve vhodná.

Negatívom tohto variantu je fakt, že tento variant je len ťažko realizovateľný, nakoľko náklady na obnovu žrebčína by asi neboli návratné. Prevádzka by asi tiež musela byť dotovaná, ak by v žrebčíne chýbali zárobkové aktivity. Na toto riešenie by bolo potrebné získať silného investora, ktorý by finančné prostriedky získal z iných zdrojov, alebo z využitia územia iným spôsobom. Tento predpoklad však preukáže až štúdia realizovateľnosti. Pozitívom je, že využitie žrebčína by bolo historicky pravdiviejšie. Žrebčín by tak opäť mohol plniť funkciu hromadného chovu koní (a možno i predajného miesta), ak však bude spoločenská objednávka na takúto aktivitu. Niektoré uvažované prevádzky by mohli byť umiestnené v žrebčíne i v rámci tohto variantu, napr. centrum hipoterapie, požičovňa bicyklov, informačné centrum, archeologické múzeum, reprezentačné priestory obce apod. Žrebčín predstavuje jeden z nástupných bodov do archeoparku Mikulčice-Kopčany, takže by pri ňom malo byť vybudované i záchranné parkovisko pre potreby archeoparku.

Exteriér:

Baroko - tento sloh je historicky pravdivý na danom území, nakoľko krajina medzi holičským kaštieľom a cisársko-kráľovským žrebčínom nesie prvky barokovej krajiny. V tomto variante však nie je príliš rozvinutý, ale len naznačený, pripomínala ho len alej, ktorá by oddeľovala priestory okolo žrebčína od obce. Jednostranné stromoradie by tiež podporilo prístupovú komunikáciu. Prístup do areálu by bol v troch až štyroch polohách: 1-od cesty I/2, 2-od obce, historicky pravdivý vstup, 3-od ulice s novou výstavbou rodinných domov. Veľkokapacitné parkovisko je lokalizované opäť pri ceste I/2. Dvorový priestor je riešený prioritne pre kone – výbehy, parkúra, cvičenie, drezúra, hipoterapia apod. Terasa by bola riešená v menšom rozsahu proti predchádzajúcej variante.

Ďalšia časť priestoru je v tomto variante riešená skôr prírodne-krajinársky, prírodné riešenie priestoru podporuje i v návrhu uvažované jazierko. Jeho realizáciou by však vznikli (vzhľadom na konfiguráciu terénu) vysoké brehy 3-4 m, čo by sa dalo

eliminovať len ďalšími úpravami terénu, čím by sa stavba opäť predražovala. Okrem toho štrkovo-piesčité a nesúdržné podložie by kladlo vysoké nároky na konštrukciu jazierka. Návrh tiež uvažuje s oválnou dostihovou dráhou, ktorá je však situovaná priečne cez pozemky, teda v smere severo-južnom. Jazierko bude najlepšie pozorovateľné z južného rohu žrebčína, kde sú podľa arch. Hučka (2008) navrhnuté viacúčelové priestory a ubytovacie priestory. Na severnej strane dráhy, resp. v predĺženej osi vedúcej od cesty I/2 k rieke Morave (priečne cez krídlo B a D) je umiestnený nový hospodársky objekt obslužného charakteru. Nástup od obce bol historicky hlavným nástupom, avšak teraz bude potlačená jeho dominancia, takže sa stane vedľajším nástupným miestom. Navrhovaný porast od cesty I/2 bude plniť najmä hygienickú funkciu. Za jazdeckou dráhou v trojuholníku ciest budú vysadené ovocné stromy, ako spomienka na niekdajšie ovocné sady medzi Kopčami a Holíčom, v ktorých sa pásli kone. Porast pri rybníku Boričky má najmä ekostabilizujúcu funkciu.

Variant 3: cisársko-kráľovský žrebčín pre VIP-hostí

Tento variant by bol značne nákladný vzhľadom na náročnosť VIP-klientelu (teda vysoký štandard služieb) a zároveň žrebčín pre verejnosť uzatvára. Návrh vychádza z filozofie nového funkčného využitia kultúrnej pamiatky – prioritne pre potreby VIP-hostí, ktorí navštívia Kopčany a Holíč, ako „tereziánske“ pamiatky, prípadne pôjde o solventných milovníkov koní ochotných platiť drahé služby. Žrebčín by sa tak stal objektom klubového charakteru – pre vybranú klientelu. Žrebčín bude riešený potom najmä ako hotel s vysokým štandardom ubytovania a služieb, štýlovo zariadený v barokovom sluhu, s reštauračným zariadením, kaviarňou, konferenčnými priestormi, apod. Hospodárske objekty vrátane ustajnenia koní by tak boli prevažne riešené mimo objektu žrebčína. Tým by došlo k zmene pôvodnej funkcie žrebčína, čo by sebou prinieslo i nutné stavebné úpravy a výstavbu nových objektov. Tento variant by zrejme bol neprieochodný i z hľadiska ochrany NKP. Variant nesie v sebe i ďalšie riziká: ak by

totiž mesto Holíč zrealizovalo obnovu kaštieľa a v tomto kaštieli by bol situovaný i hotel s vysokým štandardom ubytovania, potom by tento typ ubytovania v žrebčine stratil opodstatnenie. Dva ubytovacie objekty s požiadavkami na vysoký štandard v tesnej blízkosti by si zrejme vytvárali zbytočnú konkurenciu. Tento variant by zároveň najviac zasiahol i do krajiny, a to výstavbou nových objektov, ale i pravdepodobným vnášaním nepôvodných vegetačných či technických prvkov do priestoru.. Pozitívom by bola vysoká investícia na záchranu žrebčína. Negatívom je teda vysoká finančná náročnosť, silný zásah do krajiny, obmedzený vstup pre verejnosť, historicky nepravdivé využitie objektu a dvorovej časti.

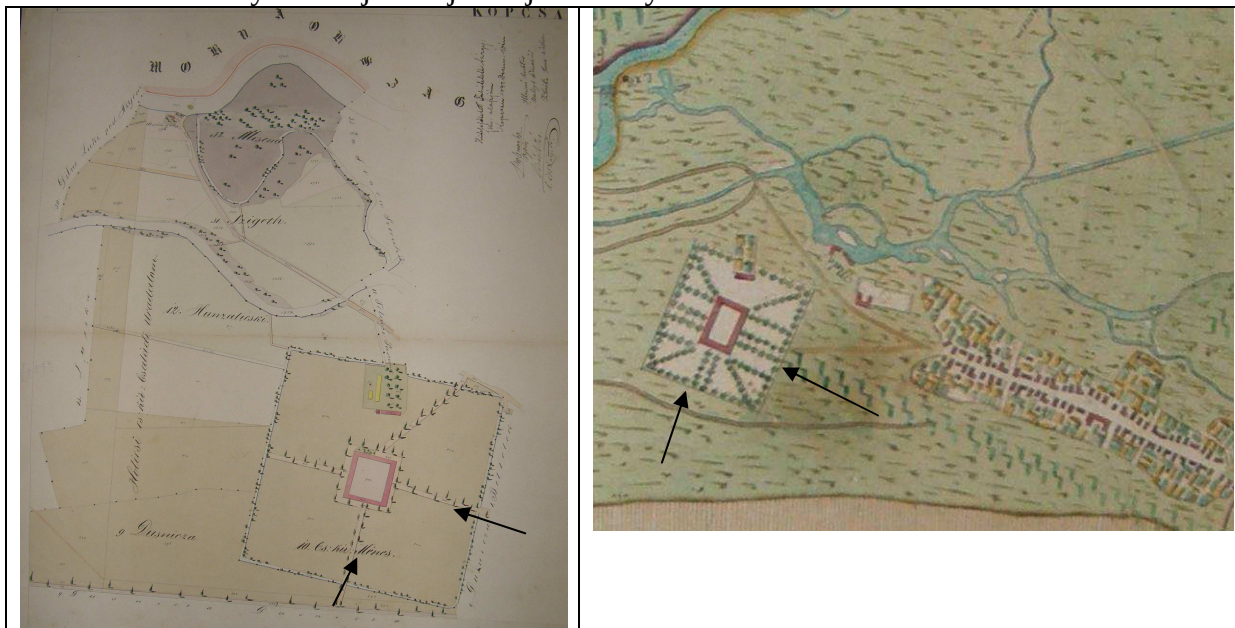
Kompozícia:

Objekt by bol využívaný hlavne na ubytovanie, vzdelávanie, stravovanie, reprezentáciu obce a VIP-klienty apod. Kone by boli vysunuté, koníky i obslužné priestory je potrebné lokalizovať vo vzdialenejšej časti areálu, teda smerom k rieke Morave. Pri parkovisku sú zase navrhnuté priestory pre verejnosť s nižšími nárokmi na služby. Kompozícia je symetrická, dvorová časť je z časti riešená ako parková plocha a z časti ako priestor pre prezentáciu koní, aby VIP-klient mal pôžitok aspoň z vizuálneho kontaktu s koňmi. V dvorovej časti však môže byť i priestor na spoločenské hry (krieket, petangue, kolky apod.). Opäť je tu navrhnutá terasa pri kaštieliku, štylizovaná baroková úprava vnútorného dvora, parkovisko pre VIP-hostí pri bráne žrebčína, nové oplotenie apod.. Medzi novými objektami a žrebčínom sú navrhnuté výbehy, aleje, veľkoplošné trávniky, tu môžu byť situované i tematické záhrady (najmä even-záhrada). Prístup je od cesty I/2. Historicky pravdivý prístup od obce priamo ku kaštieliku bude síce naznačený, ale vstup bude blokován oplotením. Jazierko je umiestnené v najnižšom bode areálu, v tejto polohe pôsobí prirodzene a nadväzuje na rybník Boričky. Táto poloha jazierka by mala byť preferovaná vo všetkých variantoch. Okolo jazierka je navrhnutá krajinárska úprava, ktorá bude napojená na súčasný porasty v krajine. Funkcia navrhovaných výsadiieb je prioritne ekostabilizujúca. Opäť je navrhnutá dostihová dráha, ktorá je rovnobežne vedená s hladnou kompozičnou osou.

Variant 4: historicky pravdivé riešenie exteriéru:

Tento variant vychádza z archívneho prieskumu, v rámci ktorého boli zistené vegetačné úpravy okolo žrebčína (viď nasledujúce obrázky). Obrázok na pravej strane je zo začiatku 19.storočia, obrázok na ľavej strane je z konca 19.storočia. Na oboch mapkách je zachovaná úžitková záhrada, aleje vedúce od obce k žrebčínu, alej od holíčskeho zámku, stromoradia okolo objektu žrebčína i po obvodě areálu žrebčína. Dostihová dráha tu teda nikdy vybudovaná nebola. Okolo žrebčína prevládali pasienky s ovocnými stromami, pod ktorými sa pásli kone. Úprava tohto exteriéru by vhodne doplnila variant 2. – „žrebčín pre kone“, čím by sa odbúrali všetky nepravdivé aktivity. Stále však zostáva otázka udržateľnosti takéhoto variantu, i keď z hľadiska prevádzky i investičnej náročnosti by bol zrejme najmenej nákladný.

Otázkou však zostáva, či by takáto rekonštrukcia bola súčasníkovi blízka.

Druhovú zloženie výsadiieb:

Druhovú zloženie porastov okolo žrebčína by malo byť v súlade s krajinným obrazom, to znamená, že vysadené druhy drevín budú prioritne dreviny domáce, listnaté, dreviny lužných lesov, napr. vŕby (*Salix alba*, *S.fragilis*), jelše (*Alnus incana*, *A.glutinosa*), topole (*Populus alba*, *P.nigra*), z kostrových drevín môžu byť použité i javory (*Acer sp.*), lipy (*Tilia sp.*), hraby (*Carpinus sp.*), bresty (*Ulmus sp.*). Ihličnaté druhy budú z výsadiieb úplne vylúčené. Kostru kompozície budú tvoriť pagaštany, lipy, bresty, duby. Obnovené aleje by mali tvoriť predovšetkým pagaštany (*Aesculus hippocastanum*), ktoré sa tradične popri kráľovských cestách sadili. Avšak môžu tu byť použité i iné dlhoveké dreviny, napr. lipa, dub. Pagaštan sa však v krajine zachoval do súčasnosti. V dvorovej časti môže byť použitý hrab či hloh, ktoré môže byť strihané do požadovaných tvarov, prípadne vyšších živých plotov. Pre živé ploty je možné použiť tiež vtáči zob (*Ligustrum vulgare*) či krušpán (*Buxus sp.*) a tis (*Taxus baccata*). Živé plochy vo vnútri žrebčína odporúčame len z druhov listnatých. Výsadby bude potrebné tiež konzultovať s orgánmi pamiatkovej starostlivosti.

Do krajiny je možné použiť tiež ovocné dreviny, keďže medzi Holíčom a Kopčanami sa nachádzali ovocné sady a tiež pri žrebčíne v záhrade je možné predpokladať ovocné stromy. Vhodnými sú najmä orechy a moruše, pri poľných cestách môžu byť použité i jablone, slivky, či dnes už archaicky pôsobiace druhy ako mišpula, dula apod..

9.4. Vybavenosť žrebčína a príľahlého priestoru:

Nasledujúca úvaha sa týka vybavenosti záujmového územia pri cisársko-kráľovskom žrebčíne v Kopčanoch. Návrh vychádza z potreby kvalitnej vybavenosti objektu i okolitých priestorov, a to pre potreby rekreačného i športového jazdenia, pre potreby obsluhy, ubytovania, stravovania, obslužných priestorov, priestorov pre hipoterapiu, tréning, voľný výbeh koní, liečenie koní apod. Tiež pre potreby archeoparku Mikulčice-Kopčany. Využitie, vybavenosť i aktivity uvádza Ing.arch.Hučko (2005, 2008) vo svojich štúdiách. Avšak vybavenosť areálu bude závisieť od:

- lokalitného programu, ktorý bude schvaľovať Pamiatkový úrad
- od Zásad pamiatkovej obnovy, ktoré by mali byť rešpektované a mali by byť premietnuté najmä vo funkčnom využití objektu, ale i v stavebno-technickom riešení
- od kúpno-predajnej zmluvy uzatvorenej medzi obcou a investorom. Zmluva by mala obsahovať regulatívy na využitie žrebčína
- od regulatívov, ktoré vzídu z UPN-Z archeoparku a žrebčína.

Riešenie bude z časti ovplyvňovať i predstava investora. Tá však musí byť usmernená. Investor nemôže svojvoľne zasahovať do objektu. Jeho konanie by malo podliehať názorom skupiny expertov, ktorí budú koordinovať všetky aktivity v území od Kopčian po Holíč. V opačnom prípade môže dôjsť k znehodnoteniu pamiatok i celej krajiny. V prípade, že areál bude prístupný turistom, ktorým budú ponúkané všetky možné atraktivity pre zábavu, potom bude zrejme vybavenie pestrejšie, nápaditejšie, život v areáli dynamickejší. Ak však priestor bude určený pre uzavretú skupinu návštevníkov, ktorí budú hlavne milovníkmi koní a ich vstup do areálu bude mať skôr klubový charakter, potom bude život v žrebčíne kludnejší, vybavenosť jednoduchšia (menej atraktív), čo však nevylučuje vysoký štandard pre návštevníkov.

Z uvedeného vyplýva, že nie je v súčasnosti možné jednoznačne stanoviť prvky vybavenosti v žrebčíne a jeho okolí. Je však možné načrtnúť, s akými objektami by sa dalo v areáli uvažovať na základe vyššie uvedených variantov a výber nakoniec zostane na investorovi a obci:

Objekty pri žrebčíne:

- Komunikácie, prístupy – zásobovanie: seno, slama, ovos, obiloviny, materiál...
- Cesta k žrebčínu priamo od cesty Holíč-Kúty – hlavná kompozičná os
- Parkovanie (1 ha??) – pre autá s prívesným vozíkom, dĺžka 9 m, pre autá bez prívesu, pre VIP-hostí pri žrebčíne
- Nástupný priestor od dediny ku kaštieliu – prístup bude len naznačený, pretože historicky tu existoval, avšak priamy prístup do areálu nebude možný
- Nástupný priestor od parkoviska a cesty Kúty-Holíč k dostihovej dráhe
- Vonkajšie jazdiarne : trávnik, piesok
- Stávkové kancelárie a iné obslužné priestory pre verejnosť
- Prístrešky, pergoly, odpočívadlá,
- Stánky – občerstvenie, bufet
- predajňa suvenírov, turistická informačná kancelária apod.
- požičovňa bicyklov
- kočiareň (múzeum kočov, funkčné koče, sane apod.)
- Hudobný altánok a tančiareň v exteriéri
- Administratívny objekt, konferenčná sála, učebňa, knižnica, galéria apod.
- Trenažér pre jazdeckú školu
- Múzeum

- Kostýmerna s dobovými kostýmami, fotoateliér, umelecký ateliér

Reštaurácia – návrh min. dvoch reštauračných zariadení:

- cenovo dostupné zariadenie s tradičnými záhoráckymi jedlami bufetového typu,
- reštauračného typu nižšieho štandardu
- reštaurácia pre VIP-hostí s vybranými jedlami a nadštandardnou vybavenosťou

Technická vybavenosť:

- Prekládka trafostanice
- Verejné osvetlenie (10 m, 6 m, do 1m i bodové osvetlenie, tiež nasvetlenie objektu CK žrebčína a iných vybraných objektov)
- Vodný prvok (umelecko-funkčné prvky)
- Voda (závlahy dráh, trávnikov)
- Prvky drobnej architektúry, napr. nádoby pre živé osvetlenie, lavičky, prvky pre deti s motívom koní (atypy) v exteriéri, priestor pre deti (stráženie počas dostihov) v interiéri, informačné tabule, exteriérový informačný systém, informačný systém závodiska
- Umelecké diela: pamätník Lotrinskému, Pamätník vybraným koňom

Závodisko

- Dostihová dráha - 1600-1700 m (príklady: Bratislava 1609 m, 3200m, Írsko 2200-2400 m), parameter: oblúk polomer 300, rovinka 500 m
- Parkúr
- Priestor pre krasojazdu
- Priestor pre drezúru
- Priestor pre rytierske súboje – v exteriéri a v jazdeckej hale
- Priestor pre voltýž (prípadne i pre iné atrakcie)
- Priestor pre obchod s koňmi
- 3 dráhy: vonkajšia – trávnik 20-40 m
Stredná – piesok
Vnútoraná - tréningová
- Tribúna pre divákov s ochodzou
- Rozhodcovská tribúna
- Boxy, váha, vešiaky pre sedlá, uzdy,
- Zastrešenie pre kone, komora pre sedlá
- Únikové východy
- Parkúra, drezúra – 80x8 m + príprava 50x50 m
- PEDOK s ochodzou – kone pred dostihom na pozretie (veľkosť ?)
- Občerstvenie, stánky, sociálne zariadenia (reštaurácia v žrebčine)

Obslužné objekty:

- jazdecká hala: 30x60 – pre 70 koní – na preteky
- 20x40 – min.
- 50x50
- Administratívne priestory – pre zamestnancov, pre vedenie
- Jazdiareň
- Jazdecká krajina
- Miesto pre sedlanie koní
- Priestor pre sedlá, popruhy....
- Jazdiarne - budú mať vnútorný dvor a z opačnej strany stajne (???),
- uložený priestor pre slamu, seno, krmivo apod.
- sklad pre podstielku
- priestor pre čistenie, umývanie a ochladzovanie koní

- 2 senníky
- 1 ks kolotoč pre kone, priemer 18 m, - 6 koní /1kolotoč
- Hnojisko (jímka alebo biologické využitie)
- Výbehy – blízko pri objekte, voľné plochy na výbeh pri objekte a od cesty, výbeh cca 100 m² na 1 koňa
- Veterinárna ambulancia, ošetrovňa, izolačka,
- Karanténny priestor
- pripúšťací priestor,
- pôrodná
- priestor pre mladé kone („škôlka“)
- Silo, miešareň krmovín
- Kováčka dielňa
- Hnojisko

Kúpanie koní a obslužné zariadenia:

- striekanie vodou
- Jazierko zarastené obnoviť (spojiť s ťažbou)
- Brodisko pre kone (čistá voda oproti rieke)
- studne (na zalievanie trávnikov a pre sprchovanie koní – úžitková voda) – prívod od jestvujúcich studní

Krajina, plochy zelene:

- V žrebčine: intenzívne trávniky, strihaný živý plot, tvarované druhy drevín (nízke), pergola (alebo stoly so slnečníkmi), popínavé rastliny na treláži, kvety v nádobách
- Dostihová dráha: Trávniky intenzívne, extenzívne, živé ploty strihané, voľne rastúce, solitérne dreviny, skupiny stromov (zabezpečiť priehľady, sledovanosť na dráhe...)
- Krajina otvorená – jazdecká krajina: obvodová zeleň areálová, aleje, stromoradia, dosadba biokoridorov pri kanáloch a tokoch, vetrolamy, prirodzené zadržiavanie vody (vsakovacie pásy a depresie), remízky, prípadne lesopark apod. Poznámka: dôraz bude kladený na výsadbu zelene zo severozápadnej strany z dôvodu skvalitnenia mikroklimy a tiež na výsadbu hygienickej zelene (odhlučnenie a zachytenie emisií z dopravy)
- Urbánna zeleň: ozelenenie spevnených plôch (najmä parkovísk), výsadba stromoradií od obce - podpora hlavnej kompozičnej osi, prístupových komunikácií, jazdeckých ciest, cyklistických trás apod.

Krajinárska úprava – konečné hmotovo-priestorové riešenie areálu bude závisieť od výberu variantu, tým i od usporiadania stavebných objektov a spevnených plôch. V tejto etape nie je možné podrobne riešiť kompozíciu priestoru. Najväčšia hmota však bude situovaná smerom k štrkovým jazerám a ku štátnej ceste.

Iné objekty:

- Jazdecké cesty - Prístup k prístavisku s vybavenosťou
- Jazdecké chodníky – pre koníky k mlynu, kostolíku sv.Margity, k Cunínu ai.
- Odpočinkové plochy – lavičky, miesta pre uviazanie koní, vodné prvky
- Informačný systém, orientačné a informačné tabule, náučné tabule
- Napojenie na cyklistické trasy
- Výrobné priestory (kováčka dielňa, výroba výbavy pre jazdcov a kone, sedlá, popruhy, apod.)
- Obchod so suvenírmi
- Cukráreň, kaviareň – pre rodiny s deťmi
- Bufet – pre menej solventnú klientelu
- Vlastné kompostovisko, hnojisko
- Vlastná ČOV (biologická ČOV na čistenie povrchových vôd)

Ovocný sad v časti Hanzeličky

Z historických prameňov vyplýva, že medzi žrebčínom a mestom Holíč boli v minulosti ovocné sady. V časti Hanzeličky boli zbytky sadov ešte po II.sv.vojne i v 60.tych rokoch. Navrhovaná výsadba ovocných drevín predstavuje spomienku na ovocné sady. Použitý bude tradičný genofond danej oblasti podľa archívnych záznamov.

Predpokladané výmery plôch zelene:

- Plochy zelene budú tvoriť cca 70% celého záujmového územia
- Plochy zastavané objektami budú tvoriť cca 10% celého zastavaného územia.
- Plochy spevnené budú tvoriť cca 20% záujmového územia.

9.5. – Návrh na iné opatrenia a vybavenosť:

1. Priestor pre lokalizáciu Turistickej informačnej kancelárie

Je predpoklad zriadenia dvoch TIK, jedna by mala byť situovaná pri rieke Morave v rámci malého prístavu, druhá v centre obce. Poskytovať by mala informácie o atraktivitách obce, ale i jej okolí. Informácie sa budú týkať predovšetkým služieb, ale možno i investičných zámerov.

2. Priestor pre organizovanie kultúrnych podujatí

Obec potrebuje priestor pre organizovanie rôznych kultúrnych akcií. Žrebčín by (za určitých okolností) mohol byť takýmto atraktívnym miestom. Súvisí to s vlastným funkčným riešením žrebčína a jeho zázemia. Vzhľadom na príslušnosť žrebčína k niekdajšiemu cisárskemu majetku by a tu prioritne mali konať kultúrne podujatia na vysokej kvalitatívnej úrovni, ale možné je tiež organizovať tzv. „ľudové zábavy“ typu letné festivaly, opekačky, grilovačky, apod. Pre tieto podujatia je potrebné prispôbiť tiež interiér žrebčína, a to ako priamo nádvorie, tak i jeho zázemie.

4. Informačný systém - Uvítacie a náučné tabule, orientačné tabule v obci

Sú súčasťou propagácie žrebčína ako celku. Umiestnenie uvítacích a informačných tabúl je potrebné jednak pri všetkých vstupoch do obce, jednak pri vlastnom objekte žrebčína, ale tiež pri vodnej turistickej ceste a pri nadregionálnej cyklotrase. Náučné tabule je vhodné umiestniť priamo v blízkosti objektu žrebčína.

Podľa účelu je možné tabule rozdeliť do 3 hlavných skupín:

- *Smerové tabule* – hlavným účelom je nasmerovať návštevníkov ku žrebčínu
- *Informačné tabule – obmieňateľné* (v rézii TIK) – hlavným účelom týchto tabúl je informovať domácich občanov ako aj turistov o kultúrnych podujatiach v obci a v žrebčíne
- *Informačné tabule – stále* (Náučné) – sú určené na poskytovanie základných informácií o historickom, kultúrnom a prírodnom dedičstve v obce.

5. Jestvujúca zeleň – ošetrovanie a výruby jestvujúcich stromov:

Zákonom o obecnom zriadení prešli na obce rôzne kompetencie, napr. Povoľovanie výrubov drevín. Dlhodobejšie uplatňovanie ukazuje, že v obciach dochádza k zvýšenému počtu výrubov najmä tak, kde obec nevyužíva odborníkov v rozhodovacom procese, a to buď ako priamo zamestnancov, alebo ako odborných poradcov. Pre stabilitu kvality prostredia je význam stromov v zastavanom území nesporný a určujúci. Stromy (najmä ich kompaktné zoskupenie v parkoch, lesoch, alejách apod.) tvoria „plúca“ priestoru, sú teda nenahraditeľné. Obce práve pri rozhodovaní o výruboch môžu pozitívne ovplyvniť ďalšie a dohodobé zachovanie drevín a tým i kvalitné prostredie vo svojom území. Obce nemôžu svoje nekvalitné rozhodovanie a zodpovednosť v tomto smere preniesť na iný subjekt. Pri rozhodovaní o výruboch by mali obce plne využívať jednak *autorizovaných* krajinných architektov a jednak *certifikovaných* arboristov.

10. Zhrnutie:

Žrebčín v Kopčanoch je kultúrnou pamiatkou zapísanou v Ústrednom zozname pamiatkového fondu pod číslom 2132. Budova žrebčína patrila v minulosti Csákyiovcovi, neskôr Habsburgovi. Krajina sa utvárala ako jeden organický celok v území Holíč, Kopčany, Mikulčice, Hodonín. Toto územie vykazuje silný potenciál rozvoja. Uvedené územie má potenciál prezentovať pamiatky z obdobia Veľkej Moravy a z obdobia baroka. K otmuto ešte pristupuje územie Skalice, ktoré zase prezentuje obdobie stredoveku. V tomto území Záhoria je tak možné sledovať vývoj spoločnosti, vývoj kultúry na Slovensku. Ak sa k tomu pripočíta potenciál mesta Hodonín s jeho zachovanými pamiatkami, kúpeľmi, prístaviskom apod., potom je tu územie na hranici Čiech a Slovenska, ktoré nemá obdobu vo svete. Túto jedinečnosť je potrebné využiť ako konkurenčnú výhodu. Potrebné je však vytvoriť spoločnú stratégiu rozvoja, pripravovať spoločné projekty, vytvárať partnerstvá na úrovni samosprávnych orgánov, ale i na úrovni ôrzných inštitúcií, mimovládnych organizácií apod.

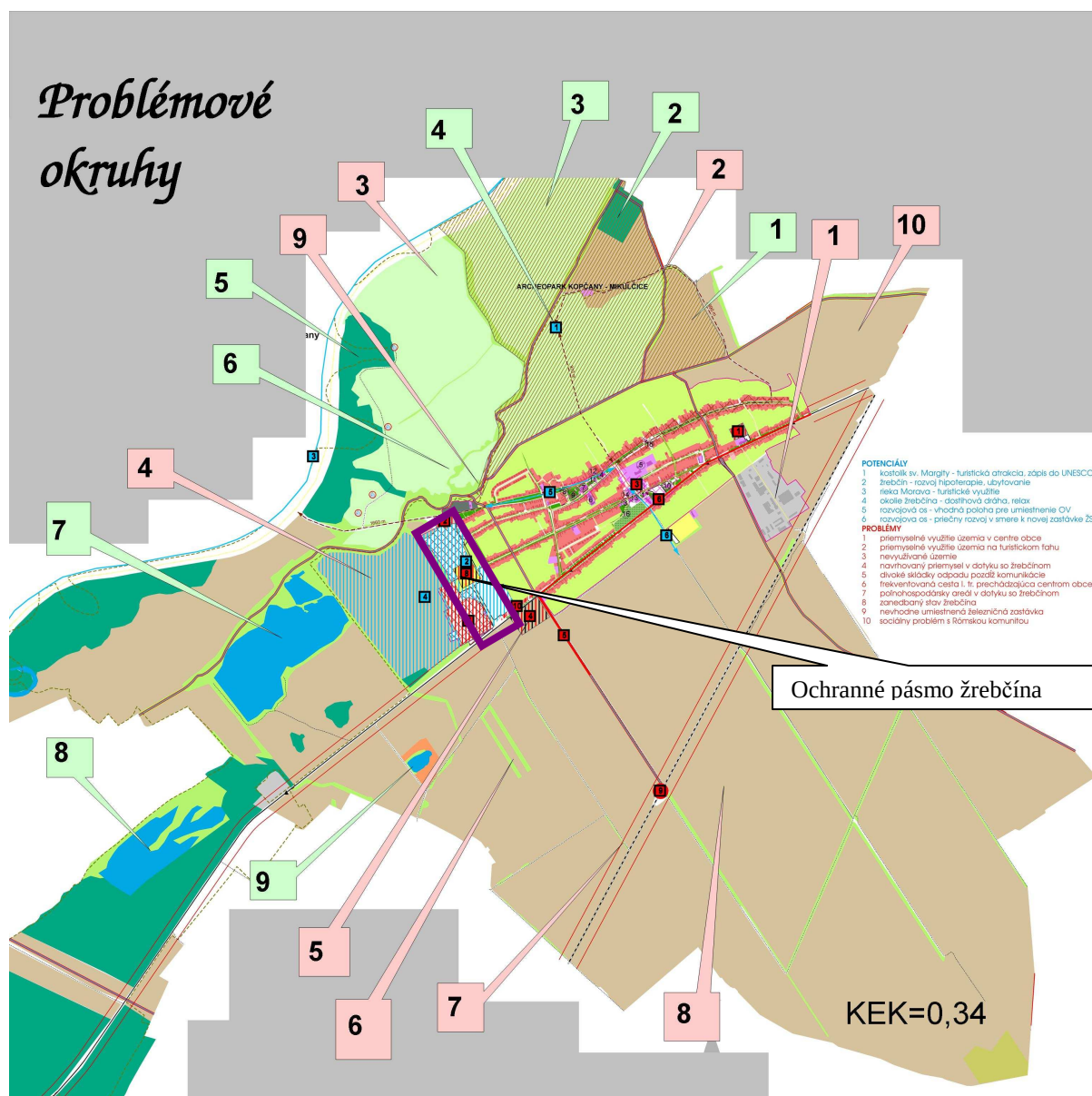
Krajinný potenciál:

Krajina v okolí obce Kopčany patrí do tzv. „Amazónie strednej Európy“, kde je vysoká biodiverzita, kde sú fragmenty lužných lesov najmä popri rieke Morave. Krajina však vyžaduje zvýšenie ekologickej stability (súčasný koeficient je 0,34, teda krajina nestabilná) výsadbou vetrolamov, remízok, alejí, stromoradií, zmenou obrábania krajiny z intenzívneho na extenzívne hospodárenie, z veľkoplošného na optimálne hony, čo je cca 20 ha výmera pozemkov apod. Tieto úpravy je možné tiež realizovať v rámci pozemkových úprav, o ktoré sa môžu jednotlivé obce uchádzať.

Na nižšie predkladanéj mape zelené políčka predstavujú pozitívne prvky alebo prvky, ktoré podporujú ekologickú stabilitu krajiny. Ružové políčka sú naopak prvky, ktoré znižujú ekologickú stabilitu alebo krajinný obraz či percepciu krajiny.

Zelené čísla: 1-plánovaný ovocný sad, 2-kačenáreň, 3-zmena využívania, doporučené TTP, 4-krajinný prvok, kostolík sv. Margity, 5-územie európskeho významu zaradené v systéme Natura 2000, 6-biokoridor pri vodnom toku, kde kedysi stál vodný mlyn, 7 – rybníky Boričky1, možná rekreačná plocha, 8-rabníky Boričky 2, 9-Cunín, rekreačná časť.

Ružové čísla: 1 – areál PD, voľné priestory, plocha pre primyselný park, 2-deštruovaná horáreň, nutná rekonštrukcia, 3-veľkoplošné hospodárenie v záplavovom území, v minulosti tu boli pasienky pre kone, 4-neudržiavaná plocha, záplavové územie, 5-navrhovaná výstavba v blízkosti žrebčína, 6-veľkoplošné obhospodarovanie pôdy, minimálne výmery remízok, 7-neodhučnená železnica, 8-veľkoplošné hony, 9-deštruovaný vodný mlyn, 10-veľké hony.

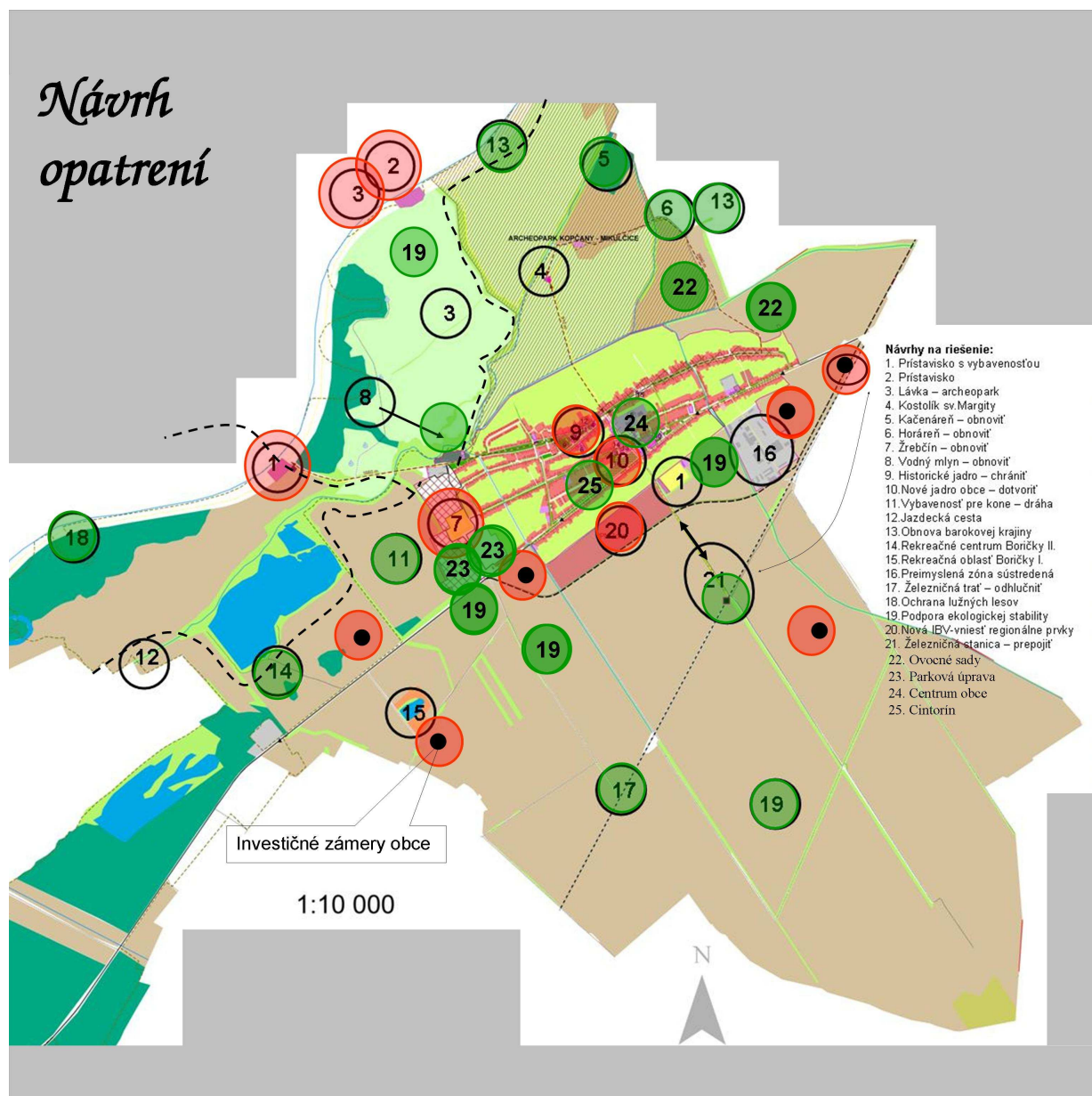

Návrhy na opatrenia v krajine:

Niektoré prvky je potrebné v krajine posilniť, návrhy podporiť, naopak na niektoré negatívne prvky treba upozorniť a navrhnúť elimináciu negatívnych javov:

1-prístavisko pre vodnú turistiku, 2-prístavisko pri lávke v rámci archeoparku, 3-zmena hospodárenia na TTP, 4-zachovať TTP, 5-odstránenie náletov, obnova kačenárne, 6-obnova horárne ako stavby v krajine s užitkovou funkciou, 7-obnova žrebčína a jeho využitie pre turizmus, 8-obnova vodného mlyna, 9-ochrana historickej časti obce, 10-dobudovanie zelene v centre obce, 11-exteriér žrebčína, návrh na min. 70%-né zastúpenie zelene, 12-jazdecká cesta so stromoradiím, 13-obnova barokovej aleje Holíč-Kopčany, 14-rekreačný priestor pri jazerách Boričky 1, 15-rekreačný priestor Cunín dobudovať zeleň, 16-areál PD, potenciálny priemyselný areál, využitie jestvujúcich objektov, 17-ohlučnenie železnice, izolačný pás zelene, 18-cyklistická cesta, dobudovať zastavenia, informačný systém, oddychové plochy apod., 19-doplniť vegetačné prvky v krajine na podporu ekologickej stability územia, 20-nová IBV, plánovať v nej i spoločný priestor pre občanov ako parčík, 21-návrh na premiestnenie železnice, dobudovanie aleje smerom do obce, vybudovanie komunikácie do novej železnice až k archeoparku, 22-výsadba ovocných sádov, využiť tradičný genofond, 23 – parková úprava pri žrebčína, 24-úprava v centre obce, 25 – úprava cintorína, kde chýbajú stromy.

Na predloženej mape sú znázornené tiež plochy, na ktorých má obec svoje investičné zámery (červené krúžky s čiernou bodkou).

Územie má z časti vybudované rôzne plochy a zariadenia pre turistov. Avšak potenciál územia je obrovský. V širších vzťahoch to dokumentuje i nasledovný obrázok, kde sú čiernou farbou zaznačené jestvujúce objekty a prvky, červenou farbou sú zaznačené prvky, ktoré je potrebné a možné dobudovať a zelenou farbou sú naznačené plochy, ktoré je potrebné chrániť z hľadiska zvýšenia ekologickej stability územia a tieto ešte je vhodné doplniť o nové plochy, remízky, vetrolamy apod.

11. Náklady:

V závere je potrebné sa zamyslieť nad finančnou náročnosťou pripravovanej investície – úprava exteriéru okolo žrebčína a nad jeho efektívnosťou.

Nie je možné jednoznačne stanoviť náklad na základe predchádzajúcich úvah. Jednak náklady budú súvisieť s výberom variantu, jednak s predstavami investora, teda s rozsahom prác. Naše úvahy doteraz nepredložili variant, že by sa dostihová dráha nebudovala. Je to však celkom reálne, keďže historicky sa pri žrebčíne dostihová dráha nikdy nenachádzala a keďže by jej výstavba zasiahla do ochranného pásma NKP. Finančnú náročnosť na úpravu exteriéru a najbližšieho okolia je však možné určiť aspoň orientačne. Tá sa bude v reáli odvíjať od rozsahu riešeného územia a od riešených objektov. Ak bude realizovaný variant 3, ten bude určite finančne ďaleko náročnejší, ako keby sa uplatnil variant bez dostihovej dráhy a žrebčín by sa využíval i naďalej ako

Predpokladané náklady sa týkajú len riešením exteriérových plôch, aj to len v orientačnej polohe:

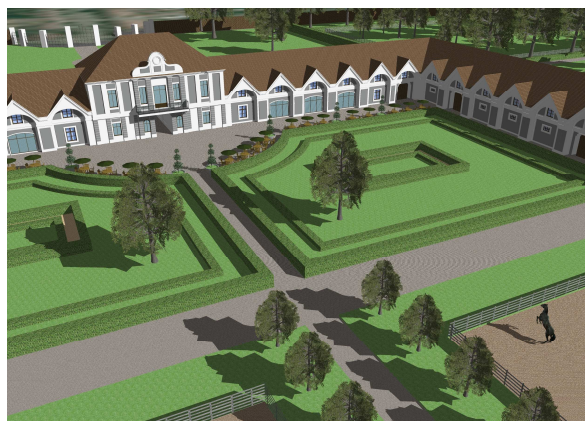
- dlažby v objekte: 1,6 mil.Sk
- trávniky v objekte a živé ploty: 1 mil.Sk
- mlatové povrchy s ohradami: 1,5 mil.Sk
- parkovisko pri ceste I/2: 15 mil.Sk
- komunikácie k žrebčínu a parkovisko pri žrebčíne: 8 mil.Sk
- trávniky okolo žrebčína: 14 mil.Sk
- závlahy okolo žrebčína: 12 mil.Sk
- alaje okolo žrebčína: 3 mil.Sk (použité stromy vzrastlé)
- krajinné úpravy v širšom okolí: 120 mil.Sk
- jazierko o ploche 1 ha: 12 mil.Sk
- jazdecká dráha: 100 mil.Sk
- oploenie v určitých častiach: 8 mil.Sk
- Verejné osvetlenie: 40 mil.Sk
- Tribúna: 20 mil.Sk

Spolu odhad na krajinárske úpravy: **357 mil.Sk**

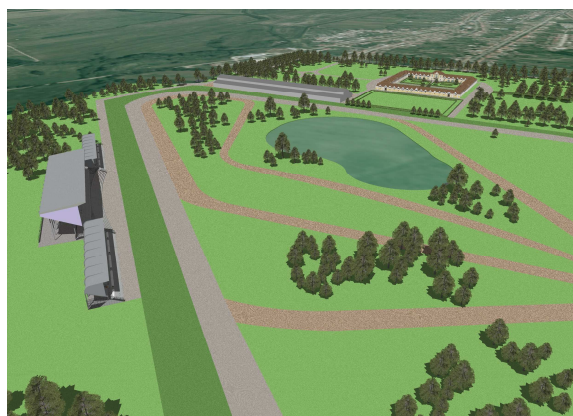
Vzhľadom na náklady bude možné výstavbu exteriéru etapizovať podľa potreby a možností investora.

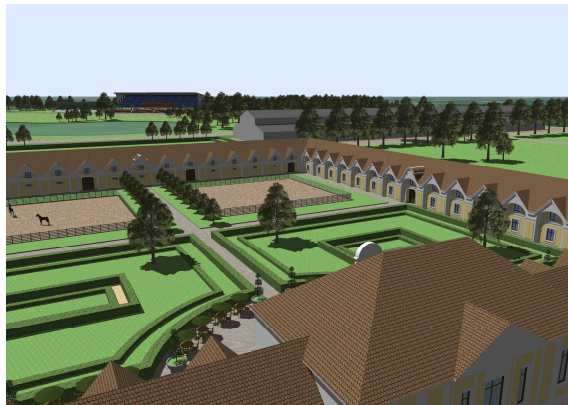
Obrazová príloha:

Vizualizácia variant 1

Vizualizácia variant 2

Vizualizácia variant 3

